

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİNE DAYALI, ŞİFRELEME VE
STEGANOĞRAFİ TEKNİKLERİ KULLANILAN, YÜKSEK
GÜVENLİKLİ BİLGİ DEĞİŞİM ALGORİTMASI**

DOKTORA TEZİ

Mustafa TAKAOĞLU

Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı
Bilgisayar Mühendisliği Programı

MAYIS, 2022

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİNE DAYALI, ŞİFRELEME VE
STEGANOĞRAFİ TEKNİKLERİ KULLANILAN, YÜKSEK
GÜVENLİKLİ BİLGİ DEĞİŞİM ALGORİTMASI**

DOKTORA TEZİ

Mustafa TAKAOĞLU
(Y1615.610006)

Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı
Bilgisayar Mühendisliği Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Naim Mahmood Musleh AJLOUNI

Eş Danışman: Prof. Dr. Ali Güneş

MAYIS, 2022

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Doktora tezi olarak sunduğum “Blokzincir Teknolojisine Dayalı, Şifreleme ve Steganografi Teknikleri Kullanılan, Yüksek Güvenlikli Bilgi Değişim Algoritması” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(16/05/2022)

Mustafa TAKAOĞLU

ÖNSÖZ

Bilginin istenmeyen taraflarca ele geçirilmesinin engellenmesi için tarih boyunca çeşitli yöntemler geliştirilmiştir: Bilginin gizlenmesi yani insan gözüyle fark edilemez hale getirilmesi için steganografi denilen gizli yazı yazma anlamına gelen çalışma konusu ortaya çıkmıştır. Bilginin korunması için geliştirilen bir diğer yöntem ise şifreleme algoritmalarıdır. Kriptoloji yani şifre bilimi olarak herkesçe bilinen bu çalışma konusunda matematiksel algoritmalara dayalı verinin korunması gerçekleştirilmektedir. 2014 yılı itibariyle blokzincir isminin kullanılmaya başlandığı ve 2009 yılında kullanıma sunulan Bitcoin kripto parasının yaratıcı gücü olan blokzincir teknolojisi ise verinin gerçek anlamda dağıtık, değiştirilemez ve güvenli olarak kaydedilmesine imkân tanımaktadır. Tez çalışmamızda veri güvenliğinin sağlanmasında steganografi ve şifreleme algoritmalarının blokzincir teknolojisinin en önemli parçalarından biri olan özet algoritmalarından yararlanılarak güvenliğin yüksek seviyede sağlandığı ve saldırılara karşı dayanıklı bir yöntem geliştirilmiştir.

Tez konusunun seçilmesinde, akademik yayın çalışmalarında ve kişisel gelişimimde yol gösteren kıymetli büyüğüm ve tez danışmanım Prof. Dr. Naim Mahmood Musleh Ajlouni'ye özel teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Ayrıca tez çalışmamın jürisinde bulunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Zafer ASLAN ve Dr. Ali Hamitoğlu'na göstermiş oldukları ilgi, destek ve sabır için ayrıca teşekkürlerimi sunmak istiyorum. İstanbul Aydın Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Ana Bilim Dalı Başkanı kıymetli hocam Prof. Dr. Ali Güneş'e tez çalışmama ve akademik kariyerime vermiş olduğu destekler için teşekkür ve saygılarımı sunmak istiyorum. Ayrıca Dr. Adem Özyavaş'a bu süreçte şahsıma ve akademik çalışmalarımıza sağlamış olduğu paha biçilemez destekler için teşekkür ve saygılarımı sunmak istiyorum. Son olarak tüm bu çalışmaların sebebi olan kıymetli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs, 2022

Mustafa TAKAOĞLU

BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİNE DAYALI, ŞİFRELEME VE STEGANOĞRAFI TEKNİKLERİ KULLANILAN, YÜKSEK GÜVENLİKLİ BİLGİ DEĞİŞİM ALGORİTMASI

ÖZET

Veri güvenliğinin şifreleme yöntemleriyle sağlanmasında simetrik ve asimetrik anahtarlı şifreleme algoritmaları kullanılmaktadır. Verinin dijitalleşmesi neticesinde şifreleme algoritmalarının matematiksel hesaplamalarının tamamıyla bilgisayar ortamında uygulanabilmesi sayesinde şifreleme süreci dijitalleşmiştir. İlk güvenlik standardı olarak kabul edilen DES algoritmasının kullanımı sonrasında görülen güvenlik açıkları sebebiyle AES şifreleme algoritmasının veri şifreleme standardı olarak kabul görmüştür. Simetrik şifrelemeye örnek olan bu algoritmalar günümüzde halen çokça kullanılan simetrik anahtarlı şifreleme algoritmalarıdır. Bir diğer simetrik şifreleme algoritması olan Vernam şifreleme algoritması tezimizde seçilmiş ve kullanılmıştır. Vernam şifreleme algoritmasının diğer simetrik şifreleme algoritmalarından farklı olarak şifrelenecek dosya boyutu kadar anahtar kullanması sebebiyle ve sahip olduğu algoritmik karmaşıklık sayesinde kuantum sonrası dönem için güvenli kabul edilen algoritmalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Vernam algoritmasında karşılaşılan ve geliştirilmeye açık çalışma konuları arasında anahtar üretiminin gerçek rastgele olması ve anahtarın paylaşımının güvence altına alınması bulunmaktadır. Bu sebeple tez çalışmamızda tüm dosya türlerinin güvenli bir şekilde alıcıya iletilmesini sağlayan modüler bir algoritma geliştirilmiştir. İlk modül olarak geliştirilen manipülasyon algoritması, tüm dosyaların tek bir formata dönmesine, anlamlandırılabilir bir bilgiye ulaşılmasının engellenmesine, steganografinin gerçekleştirilebilmesine imkân tanıyacak şekilde geliştirilmiştir. İkinci modülde anahtar havuzları üzerinde gerçekleştirilen değişiklik sonucunda rastgeleliğin artırılması sağlanmıştır. Elde edilen yeni anahtar havuzundan dosya büyüklüğü kadar anahtar seçimi gerçekleştirilmiştir. Bu seçilen anahtar Vernam algoritması kullanılarak manipüle edilmiş dosya şifrelenmiştir. Üçüncü modülde anahtar havuzunun rastgele olarak yeniden oluşturulmasında kullanılan sıra bilgisi ve

anahtarın yeni anahtar havuzundan seçildiği noktanın bilgisi alınarak manipölasyon modölü sayesinde steganografi yapılabilmesi kolaylaşan şifrelenmiş dosya üzerine gizlenmişlerdir. Dördündü modölde ise blokzincir teknolojisinin en önemli parçalarından olan özütleme algoritmalarından SHA256 kullanılarak dosyalar özütleştir. Bu özütleme değeri alıcı ve gönderici arasında doğrulama amaçlı olarak kullanılmış ve veri iletimi esnasında gerçekleşebilecek saldırı yahut çevresel faktörler sebebiyle meydana gelebilecek değışikliklerin engellenmesi sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şifreleme, Steganografi, Blokzincir Teknolojisi, Özütleme Algoritmaları, Anahtar Dağıtım, Vernam Şifreleme Algoritması

HIGHLY SECURED INFORMATION EXCHANGE ALGORITHM USING ENCRYPTION AND STEGANOGRAPHY TECHNIQUES, BASED ON BLOCKCHAIN TECHNOLOGY.

ABSTRACT

Symmetric and asymmetric key encryption algorithms are used to ensure data security with encryption methods. As a result of the digitization of the data, the encryption process has been digitized as the mathematical calculations of encryption algorithms can be applied completely in the computer environment. Due to the security vulnerabilities seen after the use of the DES algorithm, which is accepted as the first security standard, it has been accepted as the data encryption standard of the AES encryption algorithm. These algorithms, which are examples of symmetric encryption, are symmetric-key encryption algorithms that are still widely used today. Vernam encryption algorithm, another symmetric encryption algorithm, was selected and used in our thesis. Unlike other symmetric encryption algorithms, Vernam encryption algorithm is one of the algorithms that is considered safe for the post-quantum period, due to its algorithmic complexity and the fact that it uses as many keys as the size of the file to be encrypted. Among the working issues encountered and open to improvement in the Vernam algorithm are the true randomness of key generation and securing the sharing of the key. For this reason, in our thesis, a modular algorithm has been developed that ensures safe transmission of all file types to the receiver. The manipulation algorithm developed as the first module has been developed in a way that allows all files to be converted into a single format, to prevent access to meaningful information, and to perform steganography. As a result of the change made on the key pools in the second module, the randomness was increased. Key selection was carried out according to the file size from the new key pool obtained. This selected key has been manipulated using the Vernam algorithm and the file has been encrypted. In the third module, the sequence information used in the random regeneration of the key pool and the information of the point where the key was selected from the new key pool were taken and they were hidden on the

encrypted file, which made steganography easier thanks to the manipulation module. In the fourth module, files were hashed using SHA256, one of the most important parts of blockchain technology, hash algorithms. These hash values have been used for verification purposes between the receiver and the sender, and it has been ensured that changes that may occur due to attacks or environmental factors during data transmission are prevented.

Keywords: Cryptography, Steganography, Blockchain Technology, Hash Algorithms, Key Distribution, Vernam Encryption Algorithm

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
I. GİRİŞ.....	1
A. Literatür Taraması	7
B. Problem Tanıtımı	25
C. Önerilen Yöntem.....	26
D. Tezin Bilime Katkısı	27
II. DOSYA TÜRLERİ VE DOSYA MANİPÜLASYONU ALGORİTMASI	29
A. Dosya Türleri	30
B. Önerilen Dosya Manipülasyonu Algoritması	31
C. Manipülasyonu Testleri	33
1. PDF Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu	34
2. JPG Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu	39
3. DOC Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu.....	43
4. XLSX Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu	46
D. Manipülasyonu Sonuçlarının Analizi	49
E. Sonuç	50
III. ŞİFRELEME	51
A. İleri Şifreleme Standardı (Advanced Encryption Standard, AES).....	54
B. Vernam Şifreleme Algoritması	54
C. Üçlü Veri Şifreleme Standardı (Triple Data Encryption Standard, TDES) ...	55
D. Önerilen Algoritma	56

E. Test ve Analiz	61
F. Sonuç.....	65
IV. STEGANOGRAFI	67
A. Önerilen Steganografi Algoritması.....	69
B. Sonuç.....	72
V. BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİ.....	73
A. Önerilen Blokzincir Algoritması	78
B. Sonuç.....	80
VI. ANALİZ VE TARTIŞMA	83
VII. SONUÇ VE ÖNERİLER	87
VIII. KAYNAKÇA.....	89
EKLER	99
ÖZGEÇMİŞ.....	169

KISALTMALAR

- .3gp** : Third Generation Partnership Project (Üçüncü Nesil Ortaklık Projesi)
- .7z** : Compressed Archive File Format (Sıkıştırılmış Arşiv Dosya Formatı)
- .asp** : Active Server Pages (Aktif Sunucu Sayfası)
- .aspx** : Active Server Page Extended (Aktif Genişletilmiş Sunucu Sayfası)
- .avi** : Audio Video Interleaved (Ses Video Interleaved)
- .bmp** : Simple Raster Graphics Image File Format (Basit Raster Grafik Görüntü Dosyası Formatı)
- .dat** : Data file (Veri Dosyası)
- .dic** : Dictionary File (Sözlük Dosyası)
- .doc** : Word Processing Document Format (Word İşlem Belge Formatı)
- .docx** : Microsoft Word Document (Microsoft Word Dosyası)
- .exe** : Executable (Yürütülebilir)
- .flv** : File Format Used by Adobe Flash Player and Adobe AIR (Adobe Flash Player ve Adobe AIR Tarafından Kullanılan Dosya Biçimi)
- .gif** : Graphics Interchange Format (Grafik Değişim Formatı)
- .html** : HyperText Markup Language (Hiper Metin İşaretleme Dili)
- .jpg** : Digital Image Format Which Contains Compressed Image Data (Sıkıştırılmış Görüntü Verilerini İçeren Dijital Görüntü Formatı)
- .mdb** : Microsoft Access MDB File Format (Microsoft Access MDB Dosya Biçimi)
- .mdbx** : Access Based Database Files (Erişim Tabanlı Veritabanı Dosyalarına)
- .mid** : Musical Instrument Digital Interface File (Müzik Aleti Dijital Arayüz Dosyası)
- .mkv** : Matroska Multimedia Container (Matroska Multimedya Konteyneri)
- .mov** : QuickTime Video Format (QuickTime Video Formatı)
- .mp3** : MPEG-1 Audio Layer III (MPEG-1 Ses Katmanı III)
- .mp4** : Digital Multimedia Container Format (Dijital Multimedya Konteyner Formatı)

.odt : Open Document Text (Open Belge Metni)

.ogg : Ogg Vorbis Compressed Audio File (Ogg Vorbis Sıkıştırılmış Ses Dosyası)

.ott : OASIS' OpenDocument Standard Format (OASIS' OpenDocument Standart Formatı)

.pdf : Portable Document Format (Taşınabilir Döküman Formatı)

.php : HyperText Preprocessor (Hiper Metin Ön İşlemcisi)

.png : Portable Graphics Format (Taşınabilir Grafik Formatı)

.ppt : PowerPoint Presentation (PowerPoint Sunumu)

.pptx : Microsoft PowerPoint Open XML (Microsoft PowerPoint Açık XML)

.psd : The Native File Format of Adobe Photoshop (Adobe Photoshop'un Yerel Dosya Biçimi)

.rar : Roshal Archive Compressed File (Roshal Arşivi Sıkıştırılmış Dosya)

.rtf : Rich Text Format (Zengin metin formatı)

.tar : Tape Archive (Teyp Arşivi)

.txt : Text (Metin)

.uot : Uniform Office Document (Tekdüze Ofis Belgesi)

.wav : Waveform Audio File Format (Dalga Formu Ses Dosyası Formatı)

.wmv : Windows Media Video (Windows Medya Video)

.xls : Microsoft Excel's Workbook File (Microsoft Excel Çalışma Kitabı Dosyası)

.xlsx : Standard Extension for the Modern Microsoft Excel Spreadsheet Files (Modern Microsoft Excel Elektronik Tablo Dosyaları için Standart Uzantı)

.zip : Archive File Format (Arşiv Dosya Biçimi)

AES : Advanced Encryption Standard (İleri Şifreleme Standardı)

AHCI : Arts and Humanities Citation Index (Sanat ve Beşerî Bilimler Atıf Dizini)

BPP : Bits Per Pixel (Piksel Başına Bit Sayısı)

BTC : Bitcoin

CNN : Convolutional Neural Network (Evrişimli Sinir Ağı)

CP-ABE: Ciphertext-Policy Attribute-Based Encryption (Şifreli Metin İlkesi Öznitelik Tabanlı Şifreleme)

DCT : Discrete Cosine Transform (Ayrık Kosinüs Dönüşümü)

DES : Data Encryption Standard (Veri Şifreleme Standardı)

DWT : Discreate Wavelet Transform (Ayrık Dalgacık Dönüşümü)

ETH : Ethereum

GAN : General Adversarial Network (Üretken Düşman Ağları)

IoT : Internet of Things (Nesnelerin İnterneti)
KB : Kilobayt
LFSR : Linear Feedback Shift Register (Doğrusal Geri Besleme Kaydırma Kaydı)
MB : Megabayt
MD5 : Message-Digest Algorithm 5 (Mesaj Özeti Algoritması 5)
MÖ : Milattan Önce
ms : Milisaniye
MSE : Mean Squared Error (Ortalama Kare Hatası)
NCC : Normalized Cross Correlation (Normalleştirilmiş Çapraz Korelasyon)
NFC : Near Field Communication (Yakın Alan İletişimi)
NSA : National Security Agency (Ulusal Güvenlik Ajansı)
OMR : Optical Mark Recognition (Optik İşaret Tanıma)
OTA : Ozyavas-Takaoglu-Ajlouni
OTP : One Time Pad (Tek Seferlik Şerit)
PEKS : Public Key Encryption with Keyword Search (Anahtar Kelime Arama ile Açık Anahtar Şifreleme)
PoW : Proof-of-Work (İş Kanıtı)
PoW-BC: Proof-of-Work-and-Block-Compression (İş Kanıtı ve Blok Sıkıştırma)
PSNR : Peak Signal Noise Ratio (Tepe Sinyal Gürültü Oranı)
RBML: Rule Based Machine Learning (Kural Tabanlı Makine Öğrenimi)
RSA : Rivest-Shamir-Adleman
SCI : Science Citation Index (Bilim Alıntı Endeksi)
SCI-E : Science Citation Index Expanded (Science Citation Index Genişletildi)
SGX : Software Guard Extension (Yazılım Koruma Uzantısı)
SSCI : Social Sciences Citation Index (Sosyal Bilimler Atıf İndeksi)
SSMI : Structural Smilarity Index Measure (Yapısal Benzerlik İndeksi Ölçüsü)
TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UIQI : Universal Image Quality Index (Evrensel Görüntü Kalitesi İndeksi)
URL : Uniform Resource Locator (Tekdüzen Kaynak Bulucu)
VANET: Vehicular Ad Hoc Network (Araç Özel Ağı)
YÖK : Yükseköğretim Kurulu

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1 Şifreleme ve şifre çözme süreleri (ms).....	62
Çizelge 2 AES, 3DES ve önerilen yöntem şifreleme ve şifre çözme sonuçları	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 Manipülasyon ve tersine manipülasyon blok diyagramı.....	33
Şekil 2 PDF bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği.....	35
Şekil 3 PDF arabelleğe alma yöntemiyle manipülasyon grafiği	36
Şekil 4 PDF tersine bayt manipülasyonu grafiği.....	37
Şekil 5 PDF tersine ara bellek tekniği manipülasyonu grafiği.....	38
Şekil 6 JPG bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği	39
Şekil 7 JPG arabelleğe alma yöntemiyle manipülasyon grafiği.....	40
Şekil 8 JPG tersine bayt manipülasyonu grafiği.....	41
Şekil 9 JPG tersine ara bellek tekniği manipülasyonu grafiği.....	42
Şekil 10 DOC bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği.....	43
Şekil 11 DOC arabelleğe alma yöntemiyle manipülasyon grafiği	44
Şekil 12 DOC tersine bayt manipülasyonu grafiği.....	44
Şekil 13 DOC tersine ara bellek tekniği manipülasyonu grafiği.....	45
Şekil 14 XLSX bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği.....	46
Şekil 15 XLSX arabelleğe alma yöntemiyle manipülasyon grafiği	47
Şekil 16 XLSX tersine bayt manipülasyonu grafiği	47
Şekil 17 DOC tersine ara bellek tekniği manipülasyonu grafiği.....	48
Şekil 18 Simetrik anahtarlı şifreleme çalışma prensibi.....	53
Şekil 19 Yeni anahtar havuzu elde edilme yöntemi	58
Şekil 20 Önerilen algoritma gönderici tarafı blok diyagramı	59
Şekil 21 Önerilen algoritma alıcı tarafı blok diyagramı	60
Şekil 22 Önerilen algoritma şifreleme sonuçları grafiği.....	62
Şekil 23 Önerilen algoritma şifre çözme sonuçları grafiği	63
Şekil 24 Steganografi ve tersine steganografi diyagramları.....	71
Şekil 25 SHA256 algoritması ile şifrelenmiş dosya özütlenmesi.....	78
Şekil 26 Blokzincir eklentisi alıcı ve gönderici için akış diyagramı	80
Şekil 27 Önerilen algoritma modülleri	84

I. GİRİŞ

Bilgi tarih boyunca hep kıymetli olmuş ve korunması için çeşitli uğraşlar verilmiştir. Bilgi yani dijital haliyle verinin başkaları tarafından fark edilmemesi üzerine ve tespit edilse de erişilememesi üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Bu hususta üzerinde durulması gereken iki nokta steganografi ve kriptoloji kavramlarıdır. Steganografi kelime kökü olarak Yunancadan gelen ve gizli yazı anlamına gelen bir çalışma prensibidir. Steganografide yapılmaya çalışılan şey verinin çeşitli yöntemler kullanılarak gizlenmesidir (Şahin vd., 2021). Gizlenen yani başkaları tarafından tespit edilemeyen bir şeyin elde edilmesi için dikkat harcanmasına gerek yoktur. Tarih boyunca düzgün uygulanmış ve insanlar tarafından tespit edilemeyen bir steganografi çalışmasının veriyi koruma başarısı hep yüksek olmuştur. İlk örnekleri olarak kabul edilen MÖ 440 yılında yaşandığı Herodot tarafından aktarılan ve iki Yunan kralının birbirine güvendikleri bir kölenin saçlarını kazıtıp yazdıkları bilgiyi kölenin saçlarının uzaması sonrasında diğer krala göndererek gerçekleştirmişlerdir. Yine Antik Yunanda balmumu tabletleri kullanılarak bilgi gönderimi yapıldığı bilinmektedir. Örnekleri verilen bu steganografi çalışmaları fiziksel steganografi olarak bilinmektedir (Basuki ve Rosiyadi, 2019). Diğer bir steganografi çalışması ise dijital steganografidir. Bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşması neticesinde sahip olunan imkanlar kullanılarak, dijitalleşen veri dijital ortamda gizlenmeye çalışılmıştır. Bit seviyesinde yapılan bu gizleme çalışmaları zamanla geliştirilmiş tüm dosya türlerinde kullanılacak şekilde yeni yöntemler geliştirilmiştir (Ajlouni vd., 2021).

Dijital verinin gizlenmesinde kullanılan dosya türünün seçilecek yöntem açısından önemi bulunmaktadır. Ses, video, metin, görüntü gibi dosya türlerinde veri gizleme yöntemleri geliştirilmiştir. Steganografi uygulanması kolay, üzerinde akademik çalışmaların yapılması ekonomik bir çalışma prensibidir. Ortalama bir bilgisayar gücü ile kolaylıkla gizlenmek istenen veriler kapak-multimedya diye isimlendirilen verinin gizlendiği dosya türlerinde saklanır. Bu

sebeple özellikle gelişmekte olan ÷lkelerde yahut teknolojiye ulaşmanın pahalı olduğu coğrafyalarda steganografi konusu çokça çalışılmaktadır (Giron vd., 2021).

Steganografik ürünler yani stego-multimedya diye isimlendirilen ve içinde gizlenmiş veri olan dosyaların tespit edilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlere steganaliz yöntemleri denilmektedir (Kasapbasi, 2019). Özetle steganaliz yöntemlerinde yapılan işlem, elde edilebilmişse orijinal dosya ile ellerine geçen dosyayı karşılaştırmak ve bit seviyesinde gör÷len değişikliklerin tespit edilmesidir. Yahut histogram analizleri kullanarak steganografik ürünlerde farklılık tespit edilmektedir (Mohsin vd., 2021). Anlaşılacağı üzere birçok steganografi tekniği olduğu için bu tekniklere uygun steganaliz ve histogram analiz yöntemleri geliştirilmektedir. Doğal olarak bu tarz tespit yöntemlerinin devlet seviyesinde desteklenen resmi organizasyonlarca sürdür÷ldüğü düşün÷ldüğ÷nde ve internetin dahi anlık olarak taranması ile gerçekleştirilmeye çalışıldığı düşün÷ldüğ÷nde, steganografi yahut şifreleme yöntemleriyle gizlenen ve korunan verilere gösterilen ilginin ne kadar yüksek olduğu anlaşılabilir.

Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency, NSA) gibi kuruluşlar interneti anlık ve sürekli inceleyebilme imkanlarına sahip oldukları için veri gizlenmiş birçok stego-multimedya çalışmasını tespit etmekte ve gizlenen veriyi elde etmek için çeşitli analiz çalışmaları yürütmektedirler (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2019).

Bir diğer veri koruma yöntemi ise şifreleme algoritmalarıdır (Lin, 2019). Şifrelemenin ilk örnekleri MÖ 1900 yıllarında antik Mısır'da gör÷lmüştür. Anlaşılacağı üzere şifreleme bilimi yahut çalışmaları insanlık tarihi ile yaşıt bir konumdadır. Antik Yunan ve Roma imparatorluğu dönemlerinde de gör÷len şifreleme çalışmaları genellikle askeri amaçlarla kullanılmıştır. Yine verinin dijitalleşmesi neticesinde şifreleme çalışmaları bilgisayar ortamında sürdür÷lmeye başlanmış ve bu alanda çok ciddi tecrübeler elde edilmiştir. Günümüzde sahip olunan hesaplama gücü kullanılan bilgisayarlarda çok daha hızlı işlem yapabilme katkısı sağlamasının yanı sıra asıl şifreleme ve matematiksel hesaplamalarda büyük katkı sağlamaktadır. Verinin güç olarak kabul edildiği 21 yüzyılda veri güvenliği çok büyük bir önem taşımaktadır. Veri

güvenliğinin sağlanmasında şifreleme ve özüt (hash) algoritmalarından faydalanılmaktadır. Şifreleme algoritmalarının gücü sahip oldukları algoritmik karmaşıklık ve anahtar paylaşımının güvenliğine dayanır. Bu sayede işlem gücü artan bilgisayarlarca yapılan kaba kuvvet ataklarına karşı korunaklı bir ortam sağlanmış olur (Li vd., 2021).

Bilgisayarlarda kullanılan işlemciler üzerine düşünülmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere kuantum fiziği doğurmuş olduğu yeni soruların yanı sıra insanlığın ihtiyaç duyduğu birçok soruya cevap getirmekte ve insanlığa katkı sağlamaktadır. Günümüzde satın alınan bilgisayarların tamamı silikon bazlı işlemcilere sahiptir. Silikon bazlı işlemciler için Gordon Moore tarafından tanıtılan ve Moore Kanunu olarak bilinen bir durum söz konusudur (Moore, 1965). Kısaca Moore kanunu işlemci içindeki transistör sayısının her iki yılda bir iki katına çıkacağını ve işlemci boyutunun da ufalacağını, maliyetlerin ise aynı kalacağını hatta azalacağını ifade eden bir kanundur. Günümüzde kullanılan işlemciler ve sahip oldukları boyut ve transistör miktarları incelendiğinde Moore kanununa göre silikon bazlı işlemcilerin sahip olabilecekleri hesaplama gücünün sonlarına yaklaşıldığı kabul edilmektedir. Bu şu anlama gelir, günümüzde kullanılan süper bilgisayarlar da dahil olmak üzere tüm silikon bazlı işlemci kullanılan bilgisayarlarda elde edilen işlem gücünün arttırılabilmesi için yeni donanımlara veya yeni yöntemlere ihtiyaç duyulacaktır. Dağıtık hesaplama yöntemleri bu amaçla birçok farklı metot kullanarak çözümler getirmiş, paralel hesaplama ve dağıtık mimarilerle umut vadeden çalışmalar ortaya koyulmuştur. Ancak kuantum fiziği prensiplerinden faydalanılarak üretilen kuantum bilgisayarları, önerildikleri ve geliştirildikleri ilk hallerinden çok daha kullanıma erişilebilir bir hal almıştır. Bu sebeple günümüzde birçok kuantum bilgisayarını geliştiren firma, kendi sistemlerine erişimi ücretsiz ve serbest bırakmakta ve akademik yahut ilgili kişilerin istedikleri çalışmaları yapmalarına imkân sağlamak için ücretsiz hizmetler sunmaktadırlar. Kuantum hesaplama ya da kuantum bilgisayarları, sahip oldukları mimari ve foton yani ışık kullanılması sebebiyle çok hızlı çalışabilen bilgisayarlardır. Şifreleme algoritmaları ise daha önce ifade edildiği üzere algoritmik karmaşıklık ve anahtar dağıtımının güvenlik seviyesi kadar güvenli kabul edilmektedir. Bu sebeple günümüz süper bilgisayarlarının yıllar içerisinde

kaba kuvvetle kırabileceği düşünölen şifreleme algoritmalarını kuantum hesaplama sayesinde saniyeler içerisinde kırılabilir bir hale gelmektedir. Khirshoff'a göre geliştirilen ve algoritması kimseyle paylaşılmayan bir şifreleme algoritmasının dahi nasıl çalıştığının herkesçe bilindiğı düşünölerek hareket edilmesi ve güvenlik katmanlarının buna göre geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple kuantum hesaplama gücüne karşı verinin korunması için kullanılacak şifreleme algoritmalarının çok doğru seçilmesi, geliştirilecekse post kuantum dönem diye adlandırılan döneme dayanıklı olacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Algoritmik karmaşıklık olarak post kuantum dönem için dayanıklı olduğı düşünölen Advanced Encryption Standard, AES256 ve One-time-pad, OTP gibi şifreleme algoritmalarının şimdiden geliştirilen sistemlerde güvenliğin sağlanmasında kullanılması düşünölebilir (Lin vd., 2021). Bu algoritmalarda ise önemli olan husus anahtar paylaşımıdır. Anahtarı istenmeyen bir tarafın eline geçmiş şifreli verinin güvenliğınden söz etmek mümkün değildir. Bu sebeple anahtar paylaşımının güvenliğınin sağlanmasında gerek kuantum anahtar dağıtım yöntemleri gerekse de Diffie-Hellman gibi anahtar paylaşım yöntemleri kullanılmaktadır (Liang vd., 2021).

Verinin korunması hususunda bir diğör yöntem ise blokzincir teknolojisidir. Blokzincir teknolojisi aslında kriptoloji (şifreleme) ve bilgisayar bilimlerinin ortak çalışma konusudur (Takaoğlu ve Güneş, 2019). Blokzincir diye adlandırabileceğimiz ilk örnek 90'lı yıllarda Stuart Haber ve W. Scott Stornetta isimli iki kriptografin dosya arşivlemek için geliştirdikleri zaman damgası (timestamp) yöntemi kabul edilebilir. Ardından dijital paralar (e-Cash gibi), oyun paraları gibi çeşitli çalışmalar olmuştur. Ralph C. Merkle'nin 70'lerde tanıtmış olduğı Merkle ağacı algoritması ve hash algoritmalarında görölen yenilikler, blokzincir teknolojisinin bu denli ilgi çekmesinde en önemli etken olarak kabul edilen Bitcoin (BTC) kripto parasının tüm bu bilgi birikimlerinin doğru birleştirilmesi sonucunda elde edilmesini sağlamıştır. Nedir bu Bitcoin sorusundan önce neden Bitcoin çıktı sorusunu sormak daha doğru olacaktır. Satoshi Nakamoto sessizliğe gömölmeden önce Bitcoin'in tanıtımı için yapmış olduğı çalışmalarda birçok soruya cevap vermiş ve önermiş olduğı fikri tanıtmaya çalışmıştır. Bilindiğı üzere dünya birçok ekonomik kriz yaşamış ve bu krizlerin birçoğı da Amerika kökenli krizler olmuştur. Yaşanan krizler

incelendiğinde gerek II. Dünya Savaşında altın temelli para basımı prensibinin terk edilmesi ve karşılıksız para basılması ve bu durumun kamu ile çok geç paylaşılması, 2008-2012 yıllarında yaşanan Amerikan konut kredilerinde görülen çöküş sebebiyle dünyayı derinden etkileyen krizde de bankaların insanlara paylaştığı verilerin doğru olmaması sebep olmuştur.

Çünkü paylaşılan veriler incelendiğinde hiçbir sorun gözükmediği gibi insanların konut kredi fonlarına yatırım yapmalarını teşvik edecek veriler paylaşılmış, ayrıca alım gücü olmayan insanlara çok kolay bir şekilde konut kredileri verilmiştir. Kredilerin tahsislerinde karşılaşılan olumsuzluklar dahi doğru bir şekilde kamu ile paylaşılmamıştır. Birçok ekonomik krizde benzer sebepler büyük sorunlara sebebiyet vermiştir (İşler vd., 2019). Satoshi bu sebeple merkezi otoriteyi aradan çıkartmak ki bu örnekte merkezi otorite olarak bankacılık sistemini dikkate alabiliriz, yerine ademi merkeziyetçi bir sistem getirilmesini önermiştir. Bitcoin arada resmi bir otorite olmadan insanlar tarafından değerli olduklarını kabul ettikleri dijital bir kripto para transferi neticesinde alışveriş yapılmasını sağlamaktadır. Kara para ve illegal aktivitelerin finanse edilmesi amacıyla geliştirildiği ileri sürülse de önerilen fikrin bilimsel açıdan incelenmesinde tarafsız olunması gerekmektedir. Geline nokta Satoshi'nin önermiş olduğu merkezi otoriteyi ortadan kaldıran ve insanların söz sahibi olduğu, her şeyin şeffaf ve anonim olduğu bir evren tasviri aslında çökmüştür. Çünkü birçok finansal kuruluş ve bankalar kripto paraları aynı altın ya da döviz gibi bir değer olarak kabul edip, vermiş oldukları hizmetlerin arasına kripto para çözümlerini de ekleyerek bu yeniliğe ayak uydurmuştur (Takaoğlu vd., 2019). Devletlerin de gerekli hukuksal düzenlemeleri yapmaya başlaması ve kendi ekonomilerini, milli paralarını bu platforma çekmek suretiyle bu değişime ayak uydurmaları teoride Satoshi'nin elde etmek istediği dünya düzenine erişmesini imkânsız bir hale getirmiştir. Peki dünya ekonomisini bu denli değiştiren Bitcoin kripto parasının bizi yani bilgisayar bilimlerini ilgilendiren kısmı nedir?

Bitcoin kripto parasını üreten akla blokzincir teknolojisi denilmektedir. Blokzincir teknolojisi insanlığa dağıtık ve güvenli bir veri tabanı hizmeti sunmaktadır. Bilindiği üzere günümüzde kullanılan veri tabanlarının bulut tabanlı olanları dahil birçoğu merkezi yapıdadır. Nihayetinde hedef alınabilecek

bir veri tabanı bulunmakta ve güvenlik katmanlarını aşabilecek güçte bir saldırı yöntemi kullanan kişilerce elde edilebilir yahut kullanılamaz hale getirilebilir yapıdadır. Blokzincir teknolojisi bloklardan oluşan ve güvenliğinin özüt (hash) algoritmalarıyla sağlandığı bir mimariye sahiptir. Blokzincir teknolojisini dağıtık defter teknolojisi de denilmektedir. Çünkü aynı bir defterin sayfalarında olduğu gibi her bir blok bir sayfa gibi gerçekleştirilen işlemlerin kayıtlarıyla doldurulmakta ve bu defter sisteme erişim hakkı olan tüm düğümlerde bulunmaktadır. Bitcoin blokzincir sisteminde her bir blok 1 MB boyutunda tasarlanmıştır. Daha sonra görülen ölçeklenebilirlik sorunları sebebiyle 2 MB'a çıkartılan blok boyutları her bir coin gönderimi sırasında oluşan ve işlem diye adlandırılan ve bloklara kaydedilen yaklaşık 258 baytlık bir veri üretimi söz konusudur. Bu veriler blokzincire erişim hakkı olan düğümlerce %51 oranında kabul edildikten sonra blok yani deftere kaydedilir ve defterin son hali tüm düğümlerle paylaşarak verinin dağıtıklığı sağlanmış olmaktadır (Yu vd., 2020).

Blokzinciri oluşturan bloklar birbirleriyle özüt algoritması kullanılarak bağlanmaktadır. Bilinenin aksine blokzincir sistemlerinin korunmasında şifreleme algoritmalarından daha çok hash algoritmalarına güvenilmektedir. Çünkü özüt algoritmaları girilen bir veri için tek yönlü olarak benzersiz bir değer üreten algoritmalarlardır. Örneğin SHA256 özüt algoritması kullanılarak “Merhaba Dünya!” özütlendiğinde elde edilen değer ile “MERHABA DÜNYA!” cümlesinden elde edilecek değer farklı olacaktır. Girilen veride yapılan en ufak değişiklik farklı bir özüt değeri elde edilmesine neden olmaktadır. Bu sebeple hash algoritmaları blokzincir sistemlerine kurcalanamamazlık, İngilizce tabiri ile tamper-proof bir yapı kazandırmaktadır. Bloklar bu özüt değerleri kullanılarak birbirlerine bağlanmaktadır. Bir önceki blokta gerçekleşen en ufak bir değişiklikte o blok, zincir dışına çıkartılmakta ve eski haline gelmeden sisteme dahil edilmemektedir. Bu sebeple blokzincir sistemlerine kaydedilen bir verinin değiştirilebilme mümkün olmamakta, gönderilen bir kripto para da geri alınamamaktadır (Wang ve Li, 2021).

Blokzincir sistemleri Bitcoin örneğinde olduğu gibi halka açık yani public olabileceği gibi gizli yani private yapıda da olabilir. Ayrıca konsorsiyum ve karma blokzincir yapılarında da olabilir. Bu bize verinin blokzincir sisteminde

kaydedilmesi sonrasında başkaları tarafından incelenebilmesinin engellenmesini sağlar. Günümüzde 2009 yılından bu yana gerçekleşmiş tüm Bitcoin işlem geçmişini halka açık bir halde incelenmeye müsait bir yapıdadır. Bu durum verinin gizlenmesi gerektiği durumlarda sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Blokzincir teknolojisi kripto para ve finans ile sınırlı olmayan bir yapıda olduğu için farklı alanlarda blokzincir teknolojisi uygulandığında şeffaflık yahut anonimlik bir sorun oluşturabilmektedir (Partala, 2018).

Günümüzde blokzincir teknolojisi akla gelebilecek her alanda uygulanmaya çalışılmaktadır. Çünkü Ethereum platformu başta olmak üzere birçok blokzincir geliştirme platformu insanlığın hizmetine sunulmuş ve akıllı sözleşmeler gibi yenilikler sayesinde blokzincir sistemleri statik yapıdan daha dinamik bir hal almaya başlamıştır. Doğal olarak blokzincir teknolojisi birçok alanda kullanılabilir bir hal almaya başlamıştır. Teknolojinin her yeni uygulama alanı tecrübe edildiğinde yeni sorunlar ortaya çıkmakta ve yeni çözüm yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Hali hazırdaki sistemlere blokzincir sistemi bir katman olarak eklenebilir yapıdadır ayrıca tümüyle blokzincir teknolojisinden faydalanarak sistemler geliştirmek de mümkündür (Pranto vd., 2021).

Blokzincir teknolojisi aynı steganografi ve şifreleme algoritmalarında sağlanan veri gizlenmesi ve veri güvenliği konusunda yenilikçi çözümler sunmaktadır. Bu sebeple tez çalışmamızda blokzincir teknolojisinden, steganografi ve şifreleme tekniklerinden faydalanılarak yüksek güvenli bir veri iletim algoritması üzerinde durulmuştur. Tez çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde gerçekleştirilen çalışmalar ve elde edilen sonuçlar ayrıntılı olarak paylaşılmıştır.

A. Literatür Taraması

Tez çalışma süreci YÖK tarafından belirlenen maksimum 6 yıl 12 dönemlik süreçte tamamlanabilmiştir. Bu süreç içerisinde tezimizde konu alınan blokzincir, steganografi ve şifreleme üzerine 10 adet çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların hepsi literatüre katkı sağlamış bazıları kendi alanlarında ilk olma özelliği taşımaktadır. Gerçekleştirmiş olduğumuz tez çalışmasının bir başka benzeri bulunmamaktadır. Bu sebeple birçok katmandan

oluşan algoritmamızın tanıtımı sırasında modüler yapıda geliştirdiğimiz algoritmanın daha iyi tanıtılması için hem gerçekleştirmiş olduğumuz akademik yayın çalışmalarını paylaşmak hem de bu çalışmaları gerçekleştirirken literatürde bulunan benzer çalışmaları paylaşmayı hedeflemiş bulunmaktayız.

A Novel and Robust Hybrid Blockchain and Steganography Scheme (Takaoğlu vd., 2021) isimli çalışma tezimizden üretilmiş olup Q2 dereceli SCI-E bir dergide yayınlanmıştır. Bu çalışmada literatüre blokzincir steganografisi kavramı kazandırılmıştır. Steganografide kullanılan steganaliz yöntemleri tümüyle işlevsiz hale getirilmiş ve herhangi bir kapak-multimedya (cover-multimedia) içine istenilen boyutlarda bilgi gizlenmesine imkân sağlamaktadır. Bu kazanımların sağlanmasında en önemli etken geliştirmiş olduğumuz Ozyavas, Takaoğlu, Ajlouni yani OTA algoritmasıdır. OTA algoritması iki ayaaktan oluşmaktadır. İlk ayağında kapak-multimedya içerisine gizlenecek bilgiler geliştirilen yeni işaretleme yöntemi ile kaydedilir. 1 KB'lık dizilerin doldurularak yapıldığı bu tekrarlamalı işlem sonucunda saklanmak istenen bilgi çeşitli arama türlerinden arzu edileni kullanılarak gizlenir. 2, 3, 4, ..., 9 bitlik arama örgüleri kullanılarak gizlenmek istenen veri kapak-multimedya içine gizlenir/işaretlenir. Bu işaretleme işlemlerinin adresleri dizilerde saklanır ve bu diziler blokzincir sistemi gizli (private) yapıda olmasına rağmen diğer düğümlerce görülmesin diye şifrelenir. OTA algoritmasının ikinci ayağı ise OTA blokzincir aşamasıdır. Bu gizli blokzincir sisteminde en küçük transfer edilebilen coin miktarı 1 OTA coindir. Her bir transferde kendi geliştirdiğimiz blok yapısı sayesinde 1 KB'lık veri girişi imkânı olmaktadır. Şifrelenmiş 1 KB'lık diziler 1 OTA coin harcanarak alıcıya iletilir. Blok yapısında ayrıca URL bilgisinin girildiği bir bölüm bulunmaktadır. URL bilgisi kapak-multimedya alıcı ile paylaşılırken çevresel etkenlerden etkilenmesin diye gizli bir serverda saklanarak blokzincir üzerinden alıcıya iletilir. Serverda saklanan kapak-multimedya başkalarının eline geçerse hiçbir güvenlik riski doğurmaz çünkü saklanan kapak-multimedya üzerinde gizlenmiş hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Bir başka deyişle kapak-multimedya üzerinde steganaliz yöntemlerinin tespit edebileceği herhangi bir değişiklik yapılmamaktadır. Tüm steganografik bilgiler blokzincir sisteminde saklanmakta olup başkalarının ulaşamayacağı bir yapıdadır. Tüm bu sistem steganografiye blokzincir

steganografisi adı altında yeni bir çalışma konusu eklemiş olup, sadece steganografi amacıyla geliştirilmiş ilk blokzincir sistemi olması açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Yapılan steganografik işlemin tespit edilebilmesi ve gizlenen verinin elde edilebilmesi mümkün değildir.

Sarkar ve arkadaşları önermiş oldukları Stego-chain isimli çalışmalarında (Sarkar vd., 2020) Robert's edge detection yöntemi ile birlikte blokzincir sistemi önermişlerdir. Bu çalışmadaki amaçları resimdeki köşe alanları genişleterek gizleme kapasitesini arttırmaktır. Steganografi işlemi sonrası elde edilen stego-resim AES ile şifrelenmiştir. Daha sonra bu dosya ufak karelere bölünüp blokzincir üzerinden alıcıya gönderilmiştir. Alıcı da elde ettiği karelerden stego-resmi elde ettikten sonra anahtarı kullanarak tersine adımları izleyip bilgiye ulaşmaktadır. Bu alanda önerilmiş sayılı çalışmalardan biri olsa da blokzincir teknolojisinin imkanları tam olarak kullanılmıştır diyemeyiz. Çünkü elde edilen stego-resimin AES ile şifrelenmesi düzgün planlanmış bir gizli blokzincirde gereksiz bir işlemdir. Stego-resmin gizli bir blokzincirde, düğümlerin sadece kendi işlemlerini görebildikleri bir ortamda, geleneksel steganografi kurallarına uyarak iletimini sağlamak çok verimli bir yol olmayabilir. Bir stego-resmin ufak matrixlere bölünerek alıcıya iletilmesi hem oluşacak işlem sayısı olarak hem de harcanacak süre ve enerji dikkate alındığında tercih edilebilir bir yöntem olmayabilir. Ayrıca tanıtılan stego-chain blokzincir sistemiyle ilgili teknik bilgiler yeterli değildir. Gerçekleşen işlemlerin diğer düğümler tarafından onaylanıp blokzincire kaydedilmesi süreciyle ilgili ve ödül ve önerdikleri güvenilirlik mantığı ile ilgili yeterli teknik bilgiler paylaşılmamıştır. Çalışmanın blokzincir kısmı ile ilgili paylaşılan tablo ve görseller tatmin edici seviyede değildir. Steganografi kısmının çok daha kuvvetli olduğu bu çalışmanın blokzincir steganografi alanında yayınlanan sayılı indeksli çalışmalardan biri olması sebebiyle önemi büyüktür.

Mohsin ve arkadaşlarının önermiş oldukları particle swarm optimizasyonu algoritması (Mohsin vd., 2021) üzerinde ufak değişiklikler yapılarak, COVID19 verilerinin blokzincir teknolojisi vasıtasıyla güvenli bir şekilde korunması ve iletimi amaçlanmıştır. Birden fazla kapak-resim kullanılmış ve her kapak-resimde en optimal veri saklanacak yerler seçilerek hareket edilmiştir. Steganografi yapılan stego-resimlere özüt değerleri eklenmiş ve kurcalama

yapılıp yapılmadığı bu özüt değerleri kontrol edilerek incelenmiştir. Blokzincir steganografi çalışması olması ve pandemi sürecinde COVID19 verileri ile çalışması planlanan bir çalışma olmasına rağmen bazı konularda akıl karıştırıcı bilgiler paylaşılmıştır. Blokzincir kullanılan bir sistemde stego-resimleri özüt ile kurcalanamaz hale getirmek aynı işi iki kere yapmaktan ve karmaşıklığı arttırmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Blokzincir düğümleri tarafından onaylanmış bir işlemin üzerinde değişiklik yapılması durumunda sistemden uzaklaştırıldığı herkesçe bilinen bir özelliktir. Ayrıca makalenin iddialar ve limitler kısımlarında paylaşılan 1. ve 2. madde doğru sayamayacağımız bilgiler paylaşılmaktadır. 1. Maddede ifade edilen özüt algoritmasının covid verisini saklarken kullanılmasının data bütünlüğü güvence altına aldığı ve literatürde kendi önerdikleri yöntem gibi covid verilerinin bütünlüğüne odaklanmış çalışma olmadığı bilgisi isabetli değildir. Çünkü gerek özüt fikirleri daha önce ifade edildiği üzere mantıklı bir fikir değildir, gerekse de literatürde salgın öncesi sağlık verilerinin bütünlüğünün sağlanması üzerine yayınlanmış birçok çalışma bulunmaktadır. Hatta önerilen sistemler o kadar kapsayıcıdır ki gizlenen verinin COVID19 verisi olup olmadığının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca 2. Maddede ifade edildiği üzere literatürdeki tüm steganografi metotlarının veriyi bir host resimde sakladığı bilgisi de kesin olarak doğru değildir. Literatürde birden fazla kapak-resim kullanarak bilgi gizlenen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu tarz çok temel konularda isabetsiz bilgiler paylaşılması ve gerçek veriyle sistemlerini test etmemeleri dışında Blokzincir Steganografi üzerine yayınlanmış ilk indeksli bir çalışmalardan olması sebebiyle değerlidir.

Basuki ve Rosiyadi önermiş oldukları işlem steganografisi ve resim steganografisi yöntemleriyle (Basuki ve Rosiyadi, 2019) gizli ve güvenli bir veri iletim sistemini elde etmeyi başarmışlardır. Ethereum sistemini kullanarak geliştirdikleri yöntem ile şifrelenmiş gizli bilgi ile geleneksel görüntü steganografisi yapılmaktadır. Bu aşamada partition number, image url ve access time gibi bilgiler oluşturulmaktadır. Bu bilgiler kullanılarak işlem steganography dedikleri aşamaya geçilmektedir. Transaction field selection, embedding method ve parsing method olmak üzere üç aşamada uygulanan işlem steganografisi ile blokzincir steganografisi olarak örnek gösterilecek emsalsiz bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Yazarlar çalışmalarında hem steganografi hem

de blokzincir sistemlerini çok doğru incelemiş ve önerdikleri sistemde kullanma başarıları göstermişlerdir.

Partala (Partala, 2018) önermiş olduğu cover communication çalışmasında blokzincir ve least significant bit, LSB kullanarak kuvvetli bir sistem önermiştir. Göndericinin her işlemde 1 bit veri gizlemesi yaparak gönderilecek bilgiyi bir dizi işlem sonucunda karşı tarafa iletmesi sonucunda gerçekleşen bu sistemde hem blokzincir sistemi doğru tasarlanmış hem de veri gizlenmesi başarıyla gerçekleşmiştir. Bu çalışmada zayıflık olarak öne sürülecek tek şey süredir. Yaklaşık olarak 1 bayt veri gönderimi için 1 saatten daha fazla veri zaman harcanmaktadır. Her bir bit için 1 işlem yapılması da ayrıca büyük boyutlu bir veride çok ciddi işlem sayılarına ulaşılmasına ve sistemin uzun süreli kullanımında blokzincirde ölçekleme sorunlarına sebebiyet verebilir. Ancak teorik olarak önerilen sistem mükemmel en yakın şekilde çalışan ve literatürde görülen en iyi çalışmalardan biridir.

Hornig ve arkadaşları önerdikleri yöntemiyle (Hornig vd., 2021) belirledikleri kapak-resimleri blok permutasyonu kullanarak şifrelemişlerdir. Şifreledikleri hasta verilerini de histogram shifting yöntemini kullanarak şifreledikleri kapak-resim içine gizlemişlerdir. Blokzincir sisteminde gerçekleştirilen bu yöntem ile hem güvenli veri iletimi sağlanmış hem de gömme oranı 0.8 bpp gibi bir seviyede sağlanmıştır. Çalışmalarında önerdikleri yöntem blokzincir steganografisi için çok güzel bir örnektir. Ancak hastane gibi çok sayıda hasta verilerinin bulunduğu bir ortamda gizlenen görüntülerin çözünürlüklerinin yüksek olması, bir başka deyişle gizlenen verinin boyutunun büyük olduğu bir veri setinde önerilen sistemde blokzincir sisteminin çalışma süresi, şifreleme süreçleri ve steganografi adımlarının gerçekleştirilmesi çok ciddi zamanlar alacak ve gerçek hayatta önerilen sistemin hastanelerin sahip oldukları teknolojik altyapı ve imkanlar göz önüne alındığında kullanılabilirliği olası gözükmemektedir.

Xu ve arkadaşları çalışmalarında (Xu vd., 2018) açık blokzincir işlemleri üzerinden geliştirdikleri yöntemle steganografi yöntemi önermişlerdir. Göndericinin blokzincir madencisi olması gerektiği ifade edilmiştir. Seçilen işlemler üzerinde bir seri işlemler yaparak yeni bir blok oluşturulması ve bu steganografik bilgilerin bu blokta kaydedilmesi önerilmiştir. Bu çalışmanın

realitede uygulanabilirliği çok büyük soru işaretleri taşımaktadır. Çünkü günümüzde açık/genel blokzincir olan birçok sistemde madencilerin çok güçlü bir işlem gücüne sahip olmaması durumunda blok oluşturabilmeleri mümkün değildir. Hepsinden önemlisi, çalışmalarında önerdikleri tarzda bir blok oluşturup bir açık (public) blokzincirin yeni bloku olarak kaydetmeleri de pek mümkün değildir. Çünkü her blokzincirin yaratılış (genesis) blokunda tanıtılan özellikler doğrultusunda yeni işlem bilgileri oluşturulur ve kayıt işlemi gerçekleştirilir. Mazdutt ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada (Mazdutt vd., 2018) Bitcoin blokzincirinde sistemin ürettiği verilere benzemeyen 1600 işlem kaydının yapıldığını ortaya koymuştur. Bu veri girişleri kolaylıkla tespit edilebildiği gibi bu tarz veri kayıtlarının engellenmesi için çalışmalar sürdürölmektedir. Xu ve arkadaşları oluşturdukları steganografik verileri açık bir blokzincirin blok yapısında fark edilmeden nasıl kaydedeceklerini ifade etmemişlerdir. Steganografinin fark edilmeme ilkesine uygun olmayan bu yöntemin realitede gerçekleşebilme ihtimali çok düşüktür.

Giron ve arkadaşları blokzincirleri steganografik analiz yöntemi (Giron vd., 2021) önererek incelemişlerdir. Çalışmalarında blokzincir sistemi üzerinde steganografi teknikleri kullanarak veri gizleme yöntemlerinin tespit edilmesine çalışılmıştır. Ancak yapmış oldukları kapsamlı araştırma ve incelemeler sonucunda açık blokzincir sistemleri üzerinde steganografi yapıldığına dair bir delil bulamamışlardır. Ancak literatürde önerilen blokzincir steganografisi çalışmalarında görölen steganografinin yanlış kullanılması üzerine tespitlerde bulunulmuştur. Sequential analysis ve Clustering analysis dedikleri steganaliz yöntemlerini 625,941 bitcoin ve 6 milyon ethereum bloku ve 98 milyon bitcoin kümesi üzerinde denemişlerdir. Yapılan çalışma bu alanda daha fazla çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu gözler önüne sermiştir.

Doktora eğitimi sürecinde yapılan bir diğer çalışma ise steganografi konusunun ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve elde edilen bilgilerin alan yazın formatında yayınlanmasıdır. Bu amaçla Review of the Literature on the Steganography Concept (Şahin vd., 2021) isimli makale Amerikan ve hakemli bir dergide yayınlanmıştır. Çalışmada steganografinin tarihçesi ve farklı alanlardaki uygulamaları incelenmiştir. Görüntü, video, ses, metin ve protokol steganografisi incelenmiştir. Steganografi teknikleri iki başlık altında

incelenmiştir. Protokol steganografisi; ayrık Fourier dönüşümü tekniği, ayrık kosinüs dönüşümü tekniği ve ayrık dalgacık dönüşümü tekniği başlıklarında incelenmiştir. Uzamsal alan yöntemleri; en az önemli bitler, optimal piksel ayarlama prosedürü, piksel değer farkı, kenar tabanlı veri gömme yöntemleri başlıklarında incelenmiştir.

A Survey of Artificial Intelligence Driven Blockchain Technology: Blockchain Intelligence (Ajlouni vd., 2021) isimli çalışma İngiliz bir hakemli dergide yayımlanmıştır. Bu çalışmada blokzincir teknolojisi ayrıntılı olarak anlatılmış ve yapay zekâ ile blokzincir teknolojisinin birlikte kullanımı üzerinde durulmuştur. Blokzincir zekâsı kavramı literatüre sunulan yeni kavramlardan biridir ve akademik çalışmalarda üzerinde durulan sayılı çalışmalardan biri olarak bizim çalışmamızda ele alınmıştır. Yapay zekanın blokzincir sistemlerine nasıl uygulanabileceği ve elde edilebilecek kazanımlar üzerinde görüşlerimiz paylaşılmıştır.

Blokzincir Temelli Milli Bağış Zinciri Projesi (Takaoglu vd., 2021) isimli akademik çalışmamız hakemli bir uluslararası bir konferansta sözlü olarak sunulmuştur. Önermiş olduğumuz fikir anonimliğin çok yüksek olduğu ve ihtiyaç sahipleri ile yardımseverleri bir araya getiren yardımlaşma platformudur. Kamu kuruluşlarıyla birlikte yürütülmesi zorunlu olan bu proje fikrinde ihtiyaç sahiplerinin bilgileri resmi kamu kuruluşlarından gelecek olup hazırlanan web sitesinde yardımseverlerin önüne kripto cüzdan numarası çıkartan bir arama motoru şeklinde düşünülmüştür. Aylık asgari ücret seviyesini geçen yardım alan cüzdanların geliştirmiş olduğumuz mekanizma sayesinde arama motorunca ön plana çıkartılmayacağı ve yardım almayan cüzdanların ön planda tutulacağı bir sistemdir. Kripto para ve kripto cüzdanların blokzincir teknolojisi ile sağlandığı, kullanıcı ile etkileşimin web sitesi üzerinden gerçekleştiği sosyal yardımlaşma projesidir. Proje fikri ilgili bakanlık tarafından incelenmesi amacıyla iletilmiş ancak maalesef olumlu bir geri dönüş alamamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin açmış olduğu proje duyusuna gönderilmiş, ilk aşamayı geçmiş ancak ülkemizde gerçekleştirilebilmesi noktasında yeterli altyapı ve gelişmişliğin olmaması sebebiyle kabul edilmemiştir. İlerleyen süreçte bu proje fikrinin uygulanabilmesi için yeni girişimlerimiz olacaktır.

AviChainDB: Blockchain Integration on Aviation Databases (Takaoğlu vd., 2021) isimli çalışma OSTIV Meteorological Panel’de sözlü olarak tanıtılmıştır. Havacılık sektöründe gerek ülkemizin sivil havacılık kurumları gerekse de askeri amaçlı kullanımlarında dünyanın önde gelen havacılık yazılım firmalarından hizmetler alınmaktadır. Çoğunlukla Amerikan olan bu yazılım firmalarının kuruldukları ülkenin Amerika olması ve Vatanseverlik Kanunu gereği talep edilmesi halinde ellerinde tuttukları verileri Amerikan ilgili devlet teşkilatları ile paylaşmak zorunda olmaları sebebiyle Türkiye olarak kendi havacılık veri tabanımızın olması gerekmektedir. TUSAŞ bu konu ile ilgili bir proje toplama duyurusu yapmış bu bağlamda üniversitemiz adına blokzincir teknolojisi ile havacılık veri tabanı önerisi geliştirilip bu duyuruya katılım sağlanmıştır. Yapılan çalışma sırasında önermiş olduğumuz yöntemlerden TUSAŞ’a gönderilmemiş olan bu panelde kısaca tanıtılmış ve akademik bir yayın haline getirilmiştir. Özetle önerilen sistem karma bir çözüm sunmaktadır ve fikrin geliştirilebilmesi için havacılık veri tabanları üzerine çalışan ilgili birimlerle birlikte çalışılması gerekmektedir.

Yazıcı Steganografisi ve Sarı Nokta Analizinin Günümüzde Geçerliliği (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2020) makalesi ve Yazıcı Steganografisi, Sarı Nokta Analizi – Bir Mini Derleme (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2019) isimli makalede fiziki steganografi olarak adlandırılan günümüz yazıcılarında uygulanan steganografi ele alınmıştır. Her iki dergi de hakemli ve uluslararası yapıda olup Dergipark sistemi üzerinde tanıtılan dergilerdir. Yazıcı steganografisi yazıcılarda halen uygulanmaya devam eden ve çıktı alınan kağıtlarda fark edilmeyecek şekilde iz bırakarak yapılan bir işlemdir. İlk olarak sahte para üretimine engel olmak için yapıldığı ileri sürülse de yakın süreçte Amerika’da basına sızdırılan devlet sırlarının kim tarafından basınla paylaşıldığının tespitinde çıktı alınmış kâğıt incelenerek hangi yazıcıdan alındığı bulunmuş ve yazdırma emrini veren kişiye ulaşılmıştır. Her yazıcı firmasının kendi standartlarında uygulamış olduğu bu tahrifat öncelikle etik olmamakla birlikte çeşitli güvenlik kaygılarını da birlikte getirmektedir. Her iki çalışmamızda bu konular üzerinde durulmuş ve ayrıntılı bilgi paylaşımı yapılmıştır.

Blokzinciri Teknolojisi ve Türkiye’deki Muhtemel Uygulanma Alanları (Takaoğlu vd., 2019) isimli çalışmamız hakemli ve uluslararası Dergipark’ta

taranan bir dergide yayınlanmıştır. Blokzincir teknolojisi için 2019 yılına kadar yapılmış çalışmaların ayrıntılı bir şekilde ele alındığı ve Türkiye'nin blokzincir uygulamalarına nasıl dahil olabileceği ve güçlü, zayıf, geliştirilmeye açık yönlerinin ele alındığı bir araştırma makalesidir. Çok sayıda atıf alan bu çalışmamızda yapmış olduğumuz tespitlerin ne denli isabetli olduğu 2022 yılı şartları altında incelendiğinde daha iyi anlaşılmaktadır.

Blokzinciri ve Kripto Paraların İnsanlığa Etkileri (İşler vd., 2019) isimli makalede kripto paralar ve blokzincir teknolojisi geniş bir şekilde tanıtılmış ve insanların göstermiş oldukları ilgi üzerine çalışma yürütülmüştür. Bilim felsefesi konusunda çalışmalar yürüten Ufuk Fatih Küçükali Hocamızın da katkıları ile birlikte blokzincir teknolojisinin ve kripto paraların insanlara etkisi felsefi bir boyutta ele alınmıştır. Doktora çalışmalarında, özellikle mühendislik konularında yapılan tez çalışmalarında görülen tek boyutlu çalışmaların değişmesi ve geniş kapsamlı araştırmaların yapılabilmesi açısından tezimiz için önemli bir çalışma olmuştur.

Yükseköğretimde Blokzincir Teknolojisi (Takaoğlu ve Güneş, 2019) isimli çalışmamız uluslararası bir konferansta sözlü olarak tanıtılmıştır. Üniversitelerin sistemlerine blokzincir sistemlerinin entegrasyonu üzerinde durulan bu çalışmamızda 2019 yılına kadar yapılmış veya önerilmiş teorik ve uygulamalı örnekler ele alınarak neler yapılabileceği üzerine bilgiler paylaşılmıştır. 2022 yılında dahi birçok üniversitede blokzincir konusu üzerine çalışan öğrenci kulüpleri, araştırma merkezleri ve hatta devlet araştırma merkezlerinde bulunan stratejik öneme sahip organizasyonlarda bu alanda yapılan çalışmalar maalesef yeterli seviyenin çok uzağındadır. Bu bağlamda yapmış olduğumuz çalışmanın ülkemizdeki üniversitelerin blokzincir teknolojisini nasıl kendi sistemlerine entegre edebilecekleri üzerine bilgi paylaşması açısından önem taşımaktadır.

(Kasapbaşı, 2019) çalışmasında, Huffman veri sıkıştırma algoritmasıyla kodlanmış ve sıkıştırılmış Türkçe metinleri gizlemek için yeni fraktal akış şifreleme algoritması kullanılarak yeni bir uzaysal alan kaotik steganografi şeması sunulmaktadır. Hem şifreleme hem de steganografinin birlikte kullanılması açısından önemli bir çalışmadır. Ayrıca çalışmada elde edilen Peak Signal Noise Ratio, PSNR, Stractural Smilarity Index Measure, SSIM,

Universal Image Quality Index, UIQI, Mean Squared Error, MSE ve histogram analizi sonuçları emsal çalışmalara kıyasla umut verici seviyededir.

(Tabares-Soto vd., 2021) yapmış oldukları çalışmada dijital resim steganografisinde kullanılan steganaliz yöntemlerinin doğruluğunu Convolutional Neural Network, CNN algoritmaları kullanarak arttırmayı amaçlamışlardır. Çalışmalarında eğitim süresini 6 saatten aşağıda tutmuşlar ve iyileştirme olarak da %2 ile %10 arasında iyileştirme sağlamışlardır. Steganaliz yöntemlerinin nasıl çalıştığının anlaşılmasında ve iyileştirilmesi hususunda yapılabileceklerin daha iyi anlaşılabilmesi açısından bu çalışma büyük bir öneme sahiptir.

(Kaito ve Miyata, 2021) yapmış oldukları çalışmada Shamir sır paylaşım yöntemini kullanarak şifrelenmiş gizli veriyi korelasyon temelli, spread spectrum yöntemi ve analizi ile birlikte kullanarak steganografik olarak gizlemektedir. Elde ettikleri sonuçları SSMI verileri üzerinden değerlendirmişlerdir.

(Subramanian vd., 2021) görüntü steganografisi üzerine yapmış oldukları alan yazın çalışmasında steganografi konusu ayrıntılı bir şekilde tanıtmışlardır. Özellikle derin öğrenme algoritmalarının görüntü steganografisi üzerinde uygulanabilirlikleri üzerine odaklanmışlardır. Convolutional Neural Network, CNN, General Adversarial Network, GAN ve geleneksel yöntemleri üzerinde durulmuştur. Elde edilen sonuçlar özet bir şekilde paylaşılmıştır.

(Setiadi vd., 2017) çalışmalarında Discrete Cosine Transform, DCT yani ayırık kosinüs dönüşünü algoritması ile OTP şifreleme algoritmasını birlikte kullanarak veri gizleme işlemi gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde elde edilen PSNR ve Normalized Cross Correlation, NCC değerleri kabul edilebilir seviyelerde çıkmıştır. Her ne kadar önerilen algoritma ileri seviyede olmasa dahi şifreleme ve gizleme işlemlerinin birlikte yapılması açısından güzel bir örnektir.

(Saad vd., 2021) önermiş oldukları yeni algoritmalarıyla steganaliz yöntemlerine karşı dayanıklı ve kapaksız (coverless) diye tanıttıkları görüntü Optical Mark Recognition, OMR ve Rule Based Machine Learning, RBML algoritmalarının birlikte kullanımı ile oluşturulmuş algoritmalarını test

etmişlerdir. Yenilikçi ve akıllıca bir çözüm önerilen çalışmanın incelenmesi bu alana ilgi duyan akademisyenler açısından faydalı olacaktır.

(Wahab vd., 2021) önermiş oldukları algoritmalarında Rivest-Shamir-Adleman, RSA şifreleme algoritması ve steganografi sıkıştırma tekniklerini kullanarak bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Huffman kodlaması yani kayıpsız sıkıştırma algoritmasından faydalanılmıştır. Discrete Wavelet Transform, DWT yani dağıtık dalgacık dönüşümü algoritmasından faydalanılmıştır. Denedikleri yöntem güzel olmakla birlikte, PSNR gibi başarı kriterlerine göre çok yüksek bir başarı elde edildiğini söylemek pek mümkün değildir.

(Li vd., 2020) yapmış oldukları çalışmada kablosuz iletişimin şifrelenmesinde OTP şifreleme algoritması ve anahtar üretimi üzerine odaklanmıştır. Ağlara yöneltilen çeşitli saldırı modelleri tanıtılmıştır. Anahtar üretim süreçleri hakkında bilgi verilmiş ve kendi kullanmış oldukları algoritma tanıtılmıştır. OTP algoritmasının farklı alanlarda kullanımının incelenmesi ve anahtar üretim ve paylaşım süreçleriyle ilgili paylaşılan bilgiler açısından faydalı bir çalışmadır.

(Boakye-Boateng vd., 2019) çalışmalarında OTP algoritmasını temel olarak emsal çalışmalarla kıyaslandığında paket kaybı olmayan, daha kısa zaman ve enerji harcayan bir algoritma üzerinde çalışmışlardır. Algoritmalarını kablosuz ağlarda test etmişlerdir. OTP kullanımında da rastgele numara üreticiden faydalanmışlardır. Elde ettikleri sonuçlar olumlu yönde değerlendirilebilir.

(Gebremichael vd., 2019) önermiş oldukları yöntemle kaynak sıkıntısı olan IoT ağlarında kullanılmak üzere güvenli bir anahtar oluşturma algoritması önermektedirler. Eliptik eğri kriptografisinden ve tek yönlü kriptografik akümülatörlerden faydalanılmıştır. Üretilen anahtarların güvenliğinin nasıl sağlanacağıyla ilgili de bilgiler paylaşılmıştır.

(Raj vd., 2020) çalışmalarında multilayer linear feedback shift register (LFSR) şifreleme algoritmasını kullanarak veri güvenliğini sağlamayı amaçlamışlardır. Sinyal iletiminde kullanılmak üzere çok katmanlı olarak One-Time-Pad algoritması kodlanmıştır. Simülasyon neticesinde elde ettikleri sonuçlar çalışmalarında paylaşılmıştır.

(Manucom vd., 2019) çalışmalarında OTP şifreleme algoritması için büyük bir önem taşıyan anahtar üretimi ve üretilen anahtarın gerçek rastgele olması durumu üzerinde durmuşlardır. Anahtar üretimi için kendi algoritmalarını önermişlerdir. Bu algoritma özetle gerçek anahtar üretim algoritması ve Fisher-Yates karıştırma algoritmasını kullanmaktadır. Yapmış oldukları test ve analizler sonucunda önermiş oldukları algoritmanın karmaşıklık ve tekrar edilmeme yani gerçek rastgele olma durumuna daha yakın olduğunu göstermiştir. Tam bir rastgelelik için günümüzde fiziki cihazlar kullanılmaktadır. Bu cihazlarda doğa olayları taklit edilerek gerçek bir rastgele anahtar üretimi yapılmaktadır. Fiziki bir cihaz desteği olmadan rastgele bir numara üretmek ve bunu güvenlik sistemlerinde anahtar olarak kullanmak risk taşımaktadır. Bu sebeple anahtar üretim hususunda algoritmik seviyede karmaşıklığı arttıracak eklentiler yapılması gerekmektedir. Yapılan çalışma literatürde bu alanda yapılan az sayıdaki çalışmalardan biridir. Tezimizde de benzer sorunun giderilmesi için çalışılmıştır.

(Hamid ve Abdullah, 2015) yapmış oldukları çalışmalarında fiziksel kimlik doğrulamasında rastgele numara üretilen ve OTP algoritması temel alınarak çalışan bir algoritma önermişlerdir. Rastgele anahtar üretimi ve OTP algoritmasının fiziksel bir uygulamada test edilmesi ve sonuçlarının paylaşılması açısından önem arz etmektedir.

(Pablos vd., 2020) çalışmalarında kuantum sonrası dönem için anahtar değişim algoritması önermişlerdir. Kyber isimli bu algoritma ile kuantum hesaplama gücüyle yapılabilecek saldırılarla karşı dayanıklı bir ortam oluşturmak amaçlanmıştır. Kyber algoritmasında 4 turlu bir grup kimliği doğrulanmış anahtar değişimi geliştirilmiştir. Elde ettikleri simülasyon sonuçları emsal çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

(Ejaz vd., 2021) çalışmalarında simetrik blok şifreleri için güvenli bir protokol geliştirmiş ve dinamik permutasyonlar kullanarak simetrik blok şifreleri tasarlamışlardır. Elde ettikleri sonuçları ülkelerinin Ulusal Teknoloji ve Standartlar Enstitüsünün belirlemiş olduğu test ve istatistikleri kullanarak paylaşmış ve olumlu yönde sonuçlar almışlardır. Geliştirmiş oldukları sistemin 192 ya da 256 bitlik anahtar boyutları için de geliştirilebilir olduğunu paylaşmışlardır.

(Furtak, 2020) çalışmasında kriptolojik anahtar üretimi ve yenilenmesi üzerine bir sistem önermiştir. Önerilen bu sistem nesnelerin interneti ağında bulunan düğümlerce kullanılacak şekilde geliştirilmiştir. Bir konsept olarak önerildiği için çok yaygın bir uygulama alanı yoktur ancak yeni bir fikrin planlanması, geliştirilmesi ve tanıtımı açısından güzel bir çalışmadır.

(Belghazi vd., 2019) çalışmalarında kablosuz ağların güvenli hale getirilmesi için akıllı bir ortamda nesnelerin interneti cihaz-cihaz iletişimini önermiş oldukları anahtar değişim algoritmasını kullanarak yapmayı amaçlamışlardır. QR kod, Diffie-Hellman anahtar paylaşım algoritması ve SHA256 özüt algoritması kullanılmıştır.

(Stulman ve Stulman, 2019) çalışmalarında MANET’lerde bulunan dalgalı topolojiyi kullanarak anahtar paylaşım tekniği üzerinde çalışmışlardır. Önermiş oldukları algoritma saldırılara karşı sahip olduğu dinamik ve sürekli değişen topolojik yapısı sayesinde yüksek seviyede dayanıklıdır.

(Aliyev vd., 2020) yapmış oldukları çalışmada araçlar arasında iletişimin sağlanmasında ölçeklenebilir ve güvenli grup anahtar yönetim ve paylaşım algoritması önermişlerdir. Önermiş oldukları algoritma emsal çalışmalarla karşılaştırıldığında %80 oranda daha hızlı çalışmıştır.

(Choudhary vd., 2020) çalışmalarında sanayi nesnelerin interneti için hızlı kimlik doğrulama ve anahtar değişim protokolü üzerine çalışmışlardır. Önermiş oldukları algoritmanın diğerlerinden daha iyi olduğunu iddia etmekte ve enerji tüketimi ve saldırılara karşı güvenli olması açısından elde ettikleri sonuçların emsallerinden daha iyi olduğunu açıklamışlardır. Bu ve benzeri çalışmalar anahtar dağıtım sürecinde karşılaşılan sorunlar ve giderilmesi için yürütülen çalışmaların görülmesi açısından tezimiz için öneme sahiptir.

(Roy ve Khatwani, 2017) çalışmalarında eliptik eğri kriptolojisi temel olarak kimlik doğrulama ve anahtar değişimi protokolü önermiş ve bunun kriptanalizini yapmışlardır. Bu doğrultuda denial of service, man in the middle, weak authentication ve SQL injection gibi saldırılara dayanıklı olacak bir algoritma geliştirmeye çalışmışlardır.

(Lee ve Lee, 2018) yapmış oldukları çalışmada dinamik grup kimlik doğrulaması ve anahtar değişimi algoritması önermişlerdir. Türkçeye

çevrildiğinde şeylerin interneti diye isimlendirilebilecek IoT İngilizce kavramını sır paylaşım eşiği temel alınarak ölçülebilir akıllı ortamlar için geliştirmişlerdir.

(Liu vd., 2018) çalışmalarında grup anahtar paylaşımı algoritması geliştirmişlerdir. Bu algoritma da VANET ağı için geliştirilen literatürdeki güzel çalışmalardan biridir. Önermiş oldukları algoritmanın güvenlik ve verim açısından kendilerinden daha düşük sonuçlar almış çalışmalara göre karşılaştırılması yapılmıştır.

(Mihalkovich vd., 2020) çalışmalarında deterministik olmayan tam karar vermek problemi temel alınarak grup arasında iletişimin olmadığı bir anahtar dağıtım algoritması üzerinde durmuşlardır. Geliştirdikleri algoritmanın diğer birçok benzer çalışmada eksik olan kuantum kriptanaliz yöntemlerine karşı kendi çalışmalarında önlem almışlardır.

(Alvarez vd., 2017) araştırmalarında kullanılan anahtar dağıtım algoritmalarını incelemişlerdir. Kullanılan algoritmaların performans ve gereksinimleri üzerinden bir araştırma yapılmış ve elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

(Kim vd., 2020) çalışmalarında sağlık sektöründe kullanılmak üzere kablosuz iletişim ağında parola doğrulamalı anahtar değişim algoritması geliştirmişlerdir. Aslında geliştirdikleri algoritma daha önce yapılmış bir çalışmada bulunan eksikliklerin iyileştirilmesi sayesinde olmuştur. Elde edilen yöntem güvenlik açısından kendisinden öndeki algoritmaya göre daha başarılıdır.

(Wang ve Li, 2021) yapmış oldukları çalışmada hastane verilerini korumak için Healthchain ismiyle bir blokzincir sistemi geliştirmişlerdir. Gizlilik ihtiyaçlarının sağlandığı teorik olarak ispatlanan bu ve benzeri birçok sağlık alanındaki blokzincir çalışmalarının tasarımsal ve gerçek hayat uygulamalarından uzak kalan gereksinim analizleri sebebiyle uygulanabilir olması pek mümkündür değildir. Özellikle sağlık sektöründe üretilen verilerin boyutlarında karşılaşılan büyük alan ihtiyaçları sadece blokzincir sisteminden ziyade karma sistemlerin düşünülmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

(Yoon vd., 2020) yapmış oldukları ve SPEKS ismini verdikleri çalışmada public key encryption with keyword search, PEKS diye bilinen yönteme SGX

yani software guard extension ismi verilen ortamını ekleyerek yapmışlardır. %80'lik bir hesaplama süresinde iyileştirme görülmüştür.

(Lin, 2019) yapmış olduğu çalışmada sosyal ağlarda kullanılmak üzere ikili doğrulamalı şifreleme algoritması üzerinde durmuştur. Eliptik eğri şifrelemesi ve Diffie-Hellman anahtar dağıtımı konuları esas alınarak ilgili çalışma gerçekleştirilmiştir. Önermiş olduğu algoritmanın güvenlik değerlendirmelerini teorik ve simülasyon sonuçlarını paylaşarak yapmıştır.

(Park vd., 2021) çalışmalarında sağlık verilerinin paylaşımında karşılaşıldığını iddia ettikleri güvenlik açıklığı ve veri sızdırılması durumuna çözüm getirmek amaçlı proxy bir server kurup bu server üzerinden şifreli metinleri tekrar şifreleyerek güvenlik sorununun giderilmesini amaçlamışlardır. Daha önceki birçok sağlık üzerine blokzincir entegrasyonu çalışmalarında görüldüğü üzere bu çalışmada da sorun tespiti ve çözümü hususunda getirilen yöntemin geçerliliği tartışmaya açık bir konudur. Blokzincir teknolojisi üzerine dergilerde hakemlik yapan akademisyenlerin bu alanda çok yetkin kişilerden oluşmaması sebebiyle günümüzde SCI, SCI-E, AHCI ve SSCI gibi birçok indeksli dergide yapılan yayınlarda kalite sorunu görülmektedir. Tezimizde bu doğrultuda yapılan yayın çalışmalarında maalesef gerçekçi olmayan akademik makaleler ile karşılaşılmış ve bu alanda yeni olan akademisyenlerin aklını karıştıracak nitelikte hataların olduğu görülmüştür.

(Yeom vd., 2021) yapmış oldukları çalışmada işveren ve çalışan arasında sözleşmelerin yönetildiği bir blokzincir sistemi geliştirmişlerdir. Sözleşme ayrıntıları ve çalışan bilgilerinin gizli tutulması için şifreli anahtar kelime mekanizması geliştirmişlerdir. Bu sayede gizli tutulmak istenen verilerin güvenliği sağlanarak erişimi gerçekleştirilebilir bir hal almıştır.

(Yuan vd., 2020) çalışmalarında Türkçe çevirisi Heterojen Kablosuz Algılayıcı Ağlar için Eşleşmesiz Kimlik Tabanlı Dijital İmza Algoritmasına Dayalı Bir Anahtar Yönetim Şeması olan önerilerini tanıtmışlardır. Algoritmalarında eliptik eğri kriptolojisinden faydalanmışlardır. Önerilen algoritmanın simülasyon ve test sonuçları paylaşılmıştır.

(Chen vd., 2018) çalışmalarında dinleme ve takip etme saldırılarına karşı güvenli bir sistem önermişlerdir. Kablosuz sensor ağlarında sizli anahtar

dağıtımı ve işaretleme tekniklerinden faydalanılarak saldırganlara karşı dayanıklı bir sistem önermişlerdir. Teorik analizi ve simülasyon testlerinde elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

(Hussein vd., 2020) çalışmalarında akıllı kablosuz sensor ağlarında kullanılmak üzere dağıtık anahtar yönetim sistemi önermişlerdir. Önermiş oldukları bu yöntem ile eliptik eğiri kriptolojisinden de faydalanarak IoT temelli kablosuz sensor ağlarının güvenliğinin arttırılması amaçlanmıştır.

(Goumide vd., 2021) çalışmalarında araç bulut hesaplaması için maliyeti düşük, güvenli doğrulama ve anahtar dağıtımı yöntemi önermişlerdir. Çalışmalarında CP-ABE algoritması anahtar dağıtımında kullanılmıştır. Algoritmalarını AVISPA yazılımını kullanarak test etmiş ve elde edilen sonuçları paylaşmışlardır.

(Meng ve Li, 2021) yapmış oldukları çalışmalarında katmanlı bir veri paylaşım mekanizması için geliştirmiş oldukları çözüm önerisini tanıtmışlardır. Özel bir blokzincir sistemi geliştirmişlerdir. Aidiyet temelli şifreleme algoritmasından faydalanmışlardır. Ayrıca sistemdeki cihazların daha rahat tespit edilebilmesi için cihaz kapasite sistemi geliştirmişlerdir. Önermiş oldukları algoritmalarını çeşitli testlere tabi tutarak elde ettikleri sonuçları paylaşmışlardır.

(Lin vd., 2021) çalışmalarında kaos temelli senkron dinamik anahtar üretimi ve bu anahtarların görüntü dosyalarının şifrelemesinde AES algoritması için kullanımını önermişlerdir. Önermiş oldukları algoritmanın anahtar depolamada karşılaşılan sorunlara karşı çözüm getirdiğini açıklamaktadırlar. Bu iddialarını çeşitli istatistiksel analizler kullanarak kanıtlamışlardır.

(Rivero-Garcia vd., 2017) yapmış oldukları çalışmada hastaların kullanması ön görülen NFC bilekliklerin hasta bakıcıların mobil uygulamalarınca izlenebildiği katmanlı bir sistem önerilmiştir. Bunun yapılabilmesi için kimlik temelli doğrulama ve anahtar paylaşım sistemi geliştirmişlerdir. Özütleme algoritmalarından da faydalanılarak doğrulama süreci gerçekleştirilmiştir.

(Pranto vd., 2021) çalışmalarında nesnelerin interneti ve akıllı tarım uygulamalarda kullanılmak üzere blokzincir ve akıllı sözleşme kullanımından

faydalananarak bir sistem önermişlerdir. Blokzincir teknolojisinin kullanılması şeffaf, güvenli ve sağlam bir platform elde edilmesini sağlamıştır.

(Hussein vd., 2019) çalışmalarında tıbbi verilerin yönetimi için geliştirilen blokzinciri sistemi tanıtılmıştır. Diğer birçok sağlık üzerine yapılan blokzincir çalışmalarında görülen benzeri, teoriden öteye geçmesi çok güç, gereksinim analizi ve gerçek hayat uygulamasının iyi düşünülmediği çalışmalardan biridir. Simülasyon ortamında düşük gecikme hızı elde edildiği görülmüş bu durumda sağlık sektöründe önemli bir fark doğuracağı paylaşılmıştır.

(Yu vd., 2020) yapmış oldukları araştırmada PoW algoritması esas alarak blok sıkıştırma ekleyerek yeni bir algoritma önermişlerdir. Önerdikleri algoritmaya Pow-BC ismini vermişlerdir. Bu sayede blok boyutlarının ufaltılması ve bu sayede işlem veriminin artırılmasını enerji kullanımının düşürüleceğini düşünmüşlerdir. Yaptıkları testler ile bu görüşlerini destekleyici argümanlar üretmek istemişlerdir. Ancak benzer bir durum Bitcoin örneğinde yaşanmış, Bitcoin ekibi blok boyutunu arttırma yolunu seçmiştir. Bu makalede blok boyutunun düşürülmesi fikri daha çok blok üretimine sebebiyet verecek, bu durum ölçeklenebilirlik sorununu karşımıza çıkartacaktır. Bu sebeple önerilen algoritmanın uygun olacağı blokzincir sistemleri olabilir ancak her durum için uygun bir konsensüs algoritması olduğunu söylemek çok mümkün değildir.

(Rodriguez-Garcia vb., 2021) yaptıkları çalışmada sağlık sektöründe kullanılmak üzere blokzincir sistemi geliştirmişlerdir. Kullanıcıların yani hastaların verilerine erişim izinlerinin de düşünüldüğü, gizlilik, anonimite, güvenlik gibi kaygıların dikkate alınarak geliştirildiği gizli/özel bir blokzincir platformudur. Emsal çalışmalara göre çok daha iyi planlanarak hazırlanılmış bir çalışmadır.

(Javed vd., 2021) çalışmalarında blokzincir teknolojisinden faydalananarak geliştirmiş oldukları katmanlı mimari sayesinde sistemlerinde gizlilik, güvenlik ve sistem işletme maliyetlerini optimal seviyede tutmaya çalışmışlardır. Bu sistem dağıtık araç ağlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen simülasyon ve test sonuçları makul seviyelerdedir.

(Belkhouja vd., 2018) yapmış oldukları çalışmada simetrik şifreleme yapısına sahip kaotik Henon sistemini kullanarak donanımların da dahil

olabileceği kablosuz ağlarda tıbbi amaçlı kullanılan cihazların güvenliğini amaçlamaktadır. Daha önce kendi araştırma konularımızdan biri olarak sıraya aldığımız ve sağlık verileri için güvenli blokzinciri sistemi konusuna çok yakın olan bu çalışmada, blokzincir teknolojisi kullanılmadan sağlık sistemlerinde veri iletimini koruma altına almaya çalışmışlardır. Dana önce yabancı bir devlet bakanına yapılan siber saldırı neticesinde kalp pili bilgileri saldırganların elinde olması sebebiyle hastanın kalp pili hedef alınmış ve kalp pili sisteminin durdurulması başarılmıştır. Bu saldırı sonucunda söz konusu bakan hastaneye yetiştirilip tedavi altına alınmış olsa da bu tür siber saldırıların yapılması durumunda insanların ne kadar çaresiz kalacakları aşîkardır. Bu sebeple literatür taramasında inceleme fırsatı bulduğumuz bu çalışma ele aldığı konu ve veri iletimini güvence altına almaya çalışması sebebiyle kıymetli bir çalışmadır.

(Li vd., 2018) çalışmalarında otonom araç bulutlarında mesaj iletimi için güvenli bir anahtar yönetim protokolü üzerinde çalışmışlardır. İki katmanlı bir mimari geliştirmişler bu geliştirmiş oldukları mimariyi çalışmalarında tanıtmışlardır. Hali hazırda bulunan bulut sistemlerinin genel bir incelenmesi ve elde edilen bilgiler neticesinde kendi yöntemlerini teorik olarak tanıtmış ve çeşitli saldırı durumlarına karşı güvenlik durumunu analiz etmişlerdir.

(Chuang ve Tseng, 2021) yapılan çalışmada beşinci nesil ağlarını kullanan akıllı şehir sistemlerinde kullanılmak üzere doğrulama ve anahtar değişim protokolü üzerine çalışmışlardır. Eliptik eğri şifrelemesi ile Diffie-Hellman anahtar dağıtım algoritmasından faydalanmışlardır. Üçüncü bir taraf olmadan doğrulama ve anahtar paylaşımı gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Tezimizde bizim geliştirdiğimiz algoritmanın elde etmek istediği sonuca akıllı şehir uygulamalarında fiziksel kopyalanamaz değişkenler kullanarak ulaşmayı amaçlamışlardır. Uygulanabilirliği zamanla anlaşılabilir bu algoritmanın aksine tezimizde geliştirmiş olduğumuz algoritma anahtar paylaşımı yapmadan şifrelenmiş dosyaların geliştirmiş olduğumuz blokzincir temelli sistem sayesinde gerçekleştirmektedir.

Tez çalışmasının gerçekleştiği 6 yıl içerisinde sadece blokzincir konusu altında konferans ve çeşitli indekslerde yayın yapan dergilerin 1000'den fazla makalesi incelenmiştir. Benzer bir çalışma steganografi ve şifreleme konularında da gerçekleştirilmiştir. Yayınlatılan 10 akademik çalışmanın yanı

sıra tezin teslim edildiği bu süreçte hakem incelemesinde olan SCI ve SCI-E indeksli iki makale çalışması daha gönderilmiştir. Gerçekleştirilen tez çalışmasında elde edilen bilgi birikimi neticesinde İstanbul Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği tarafından yürütülen kitap çalışmasında teknik destek sağlanmış ve kitabın teşekkür bölümünde bu destek belirtilmiştir. Ayrıca İstanbul Aydın Üniversitesi Blokzincir Uygulama ve Araştırma Merkezinde yönetici olarak görevlendirilen tez sahibi Mustafa Takaoğlu, bu görevlendirme neticesinde birçok ulusal ve uluslararası Blockchain Talks isimli çeşitli konularda merkez danışma kurulu başkanı Erol User beyefendi ile birlikte webinarların gerçekleştirilmesinde katkı sağlamıştır. Ayrıca yine bu tez çalışmasında yapılan literatür taramaları neticesinde elde edilen bilgiler, İstanbul Aydın Üniversitesinin bünyesinde gerçekleştirilen ve BİL Kolejlerinin Türkiye geneli tüm öğrencilerini içeren webinarlarda paylaşılmıştır. Sonuç olarak tezimizden üretilen çalışmalar literatüre katkı sağladığı gibi bu konularda yapılabilecek yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu için ilerleyen süreçte yeni konuların incelenmesine ve literatüre yani bilim dünyasına katkı sağlayacak nitelikte yeni çalışmaların yapılmasına imkân sağlamaktadır.

B. Problem Tanıtımı

Tez çalışmamızda seçmiş olduğumuz konunun belirlenmesinde, güncel teknolojik gelişmelerinin, hali hazırda geliştirilmek amacıyla üzerine çalışılan konulara yenilikçi bir bakış açısı ve yöntemle uygulanması ve karşılaşılan sorunlara çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple veri iletimi konusunda karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bir verinin güvenli bir şekilde alıcı tarafına iletebilmesi için yapılması gereken çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Verinin şifrelenmesi ya da ağın güvence altına alınması gibi yapılan birçok çalışmanın ortak sorunu şifreleme amaçlı kullanılan algoritmanın anahtarının paylaşımı esnasında karşılaşılan güvenlik açıklarıdır. Bu sebeple tezimizde anahtar paylaşımı konusunda yeni bir algoritma geliştirme gerekliliği üzerinde mutabık kalınmıştır. Ayrıca kendi sistemimizde veri türü olarak seçilecek her türde dosya türünü kapsayacak şekilde ele alan ve yeni bir dosya formatına çeviren bir yöntem gerekliliği olduğu görülmüştür. Ek bir güvenlik katmanı olan bu manipülasyon çalışması sayesinde sistemimizde gönderimi yapılan tüm

türlerdeki dosyalar tek bir formata çevrilmekte ve dosyanın geliştirmiş olduğumuz şifreleme ve anahtar paylaşımı algoritmasını aşması durumunda ek bir güvenlik katmanı olması sağlanmıştır. Geliştirilen bu yeni dosya türü sayesinde yapılabilecek herhangi bir analiz yönteminde elde edilmeye çalışılan desen tespiti yapılabilmesi mümkün değildir. Yani kriptanaliz yöntemlerini bir sorun olarak kabul edersek, bu soruna çözüm getirmek amaçlanmıştır. Son olarak bir diğer sorun da veri iletimi esnasında dosyaların ele geçirilmesi ve üzerinde değişiklik yapılması durumudur. Bu sorunun önüne geçilmesi için de geliştirmiş olduğumuz blokzincir temelli veri iletim ağında özüt algoritmalarından faydalanarak veri bütünlüğünün ve kurcalama girişimlerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Özetle tezimizde veri iletiminde güvenliğin üst düzeyde tutulabilmesi için veri türlerinin tamamında çalışan ve hiçbir dosya okuyucu tarafından açılmayacak bir formata sahip manipüle edilmiş yeni bir dosya türü elde edilmektedir. Bu dosya türü geliştirmiş olduğumuz şifreleme ve anahtar paylaşımı algoritması sayesinde alıcıya güvenli bir şekilde iletilebilmektedir. Geliştirilen bu algoritma manipüle edilen dosyayı şifrelediği için şifrelenmiş dosya üzerinde yapılacak her türlü kriptanaliz tekniğinin bir desen bulmasına engel olacak şekilde geliştirilmiştir. Ayrıca anahtar paylaşımını steganografiden faydalanarak gerçekleştirilen tez çalışmamızda, manipüle edilmiş ve şifrelenmiş dosyaların alıcı tarafına güvenle ulaştığından emin olmak için özüt algoritmalarından faydalanarak kurcalanamaz ve değiştirilemez bir yapıya kavuşması sağlanmıştır. Tezimizde ele alınan konunun seçilmesinde etken olan problem tanıtımı bu üç sorunun giderilmesi üzerine kurulmuştur.

C. Önerilen Yöntem

Doktora tez çalışması 3 akademik dönemi kapsayacak şekilde planlanmıştır. Bu süreçlerin gerçekleştirilebilmesi için gerek doktora yeterlilik sınavı gerekse de doktora tez konusu seçimi ve savunması süreçlerinde yoğun bir teknik ve teorik bilgilerin hatırlanması üzerine çalışmalar yapılmış ve blokzinciri teknolojisi, steganografi bilimi, şifreleme algoritmaları ve anahtar paylaşımı algoritmaları gibi konular üzerine derinlemesine bilgi birikimi oluşturulması için literatür taraması yapılmıştır.

Belirtilmiş olan 3 dönemlik planlamada ele alınan tez konusunun gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan modüllerin tamamlanması öngörülmüştür. İlk modül olarak veri manipülasyonu belirlenmiş ve Ocak 2020-2021 Güz döneminde yapılan Tez İzleme Jürisinde elde edilen sonuçlar tez izleme heyetimizle paylaşılmıştır. Sonrasında gerçekleştirilen ve tezimizin ikinci modülü olan steganografi bilimi esas alınarak yapılan şifreleme ve anahtar paylaşımı algoritması 2020-2021 Bahar döneminde yapılan Tez İzleme Jürisinde tanıtılmış ve elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır. Üçüncü ve son modülde ise blokzincir teknolojisinden yola çıkarak özüt algoritmalarını veri iletim ağında kullanarak, veri iletimi güvenliği ve dosya kurcalanmasına karşı güvenliği sağlanmıştır. 2021-2022 Güz döneminde geliştirilen yöntem tanıtılmış ve sonrasında tez yazım sürecine başlanmıştır.

Blokzincir Teknolojisine Dayalı, Şifreleme ve Steganografi Teknikleri Kullanılan, Yüksek Güvenlikli Bilgi Değişim Algoritması ismiyle hazırlamış olduğumuz tez çalışmamızda veri/bilgi değişimini 4 katmanlı olarak (dosya manipülasyonu, şifreleme ve steganografi temelli anahtar paylaşımı ve blokzincir entegrasyonu) önermiş olduğumuz yöntemle gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Tezimizin ilerleyen bölümlerinde ilgili katmanlar sırayla ele alınmış ve her başlık altında elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

D. Tezin Bilime Katkısı

Gerçekleştirilen tez çalışmasında geliştirilen algoritma bilime çeşitli katkılar sağlamıştır. Öncelikle dosya manipülasyonu sürecinde elde edilen yeni dosya türü sayesinde yeni bir metin steganografisi yapılabilir hale gelmiştir. Normal şartlarda metin steganografisi gerçekleştirmesi zor ve tespit edilebilmesi kolay yöntemlerdir. Ancak tezimizde geliştirilen manipülasyon algoritması sayesinde dosya türlerinin tamamı anlamlandırılmaz bir formata dönüşmesi ve gizlenmek istenen bilgilerin bu sayede kolaylıkla tespit edilemeyecek şekilde gizlenmesi sağlanmıştır. Manipülasyon sürecinde elde edilen kazanımlardan bir diğeri de veri iletim ağının dinlenmesi ve küçük parçalar halinde verilerin okunabilmesi durumunda elde edilecek bilgilerin anlamlandırılabilir olmayan yapıda olmasıdır.

Çalışmanın ikinci modülü olan şifreleme ve anahtar paylaşımı kısmında geliştirilen yöntem alanında bir başka benzeri görülmemiş yapıdadır. Tezimizde OTP şifreleme algoritması için geliştirilen bu yöntem, anahtar seçiminin rastgele olarak yapılması gereken tüm şifreleme sistemlerinde uygulanabilir yapıda olmasının yanısıra sahip olduğu anahtar havuzu mimarisi sayesinde anahtar rastgeleliğini üst seviyede sağlamaktadır. Gönderici ve alıcı arasında önceden paylaşılmış anahtar havuzunun 16 alt parçaya bölünmesi ve sonrasında her anahtar seçiminde rastgele olacak şekilde tekrar birleştirilmesi sonucunda elde edilen yeni anahtar havuzundan anahtar seçilerek rastgele anahtar seçimi gerçekleşmektedir. Bu seçilen rastgeleliği arttırılmış anahtar ile şifrelenen dosyanın içine yeni oluşturulan havuzun sıralama bilgisi ve şifrenin bu havuzdan seçildiği noktanın bilgisi saklanmıştır. Üçüncü steganografi modülü sayesinde gerçekleştirilen bu gizleme işlemi sayesinde, anahtar paylaşımı açık kanallar kullanılmadan, geleneksel yöntemlerden destek almadan gerçekleştirilmektedir. Bir başka deyişle anahtar paylaşımı sürecinin anahtar paylaşımsız olarak gerçekleştirildiği ifade edilebilir. Çünkü dosyaya gizlenen havuz oluşturma bilgisi ve bu yeni havuzdan seçilen anahtarın başlangıç noktası bilgisi elde edilse dahi havuz bilgisi saldırganlarda olmadığı için sistemin güvenliği açısından bir risk teşkil etmemektedir. Anahtar paylaşımının steganografi ve geliştirmiş olduğumuz mimari ile yapıldığı başka bir çalışma literatürde bulunmamaktadır.

Dördüncü modülde geliştirilen blokzincir teknolojisi temelli algoritma sayesinde diğer üç modülde gerçekleştirilen manipülasyon, şifreleme ve steganografi adımlarının güvenliği ve sistemin bütünlüğü gerçekleştirilecek her türlü saldırı ve çevresel etkilerin engellenmesi amacıyla SHA256 özüt algoritması kullanılarak korunmaktadır. SHA256 algoritması ile özütlenen dosyanın alıcıya iletilmesi sonucunda; alıcı tarafında elde edilen özüt değeriyle karşılaştırılması neticesinde karşılaşılan duruma göre veri iletim hattının değiştirilmesi yahut onay verilip dosyanın açılması sürecine başlanmaktadır. Blokzincir bloklarında görülen özüt değerlerinin işaretlenmesi mantığına benzer bir şekilde kurgulanan bu eklenti sayesinde geliştirilen güvenlik ve gizleme katmanlarının kurcalanmaya karşı dayanıklı hale gelmesi sağlayarak bilime katkıda bulunmaktadır.

II. DOSYA T RLER  VE DOSYA MAN P LASYONU ALGOR TMASI

Tezimizde dosya türleri üzerine ayrıntılı araştırmalar yapılmıştır. Elde etmek istediğimiz sonuç; dosya türlerinin tamamını kapsayacak bir manip lasyon algoritması elde etmektir.      manipüle edilmemiş bir dosyanın, şifrelendiği algoritmanın bir şekilde (kuantum sonrası dönem gibi) kırılması yahut şifre anahtarının saldırgan tarafından ele geçirilmesi durumunda güvenliğin sonlanıyor olması sebebiyle bu alanda ekstra bir güvenlik katmanı geliştirilmesi ihtiya ı olduğu düşünülmüştür.

şifreleme algoritmalarının çoğu algoritmik karmaşıklığı sayesinde gerçekleştirilebilecek saldırılara karşı dayanıklı olarak geliştirilmektedir (Belkhouja vd., 2018). Kırılan şifreleme algoritmaları örnekleri geçmişte mevcuttur ama bu zafiyetlerin sebebi; geliştirilen algoritmaların algoritmik seviyede ilkel kalmasından kaynaklanmaktadır. Bir diğer sorun ise şifreleme algoritması her ne kadar gelişmiş hatta kuantum hesaplama gücüne karşı dahi güvenilir yapıda olsa da anahtar paylaşımı noktasında karşılaşılan güvenlik açıkları sebebiyle güvenlik açıklarıyla karşılaşılmaktadır. Bu sebeple anahtar paylaşımının güvenli halde yapılabilmesi için birçok yöntem önerilmiştir. Günümüzde en çok kullanılan yöntem Diffie-Hellman anahtar paylaşım algoritmasıdır (Belghazi vd., 2019). Kuantum anahtar paylaşımı algoritması da günümüzde çokça tercih edilmektedir. Tüm bu güvenlik çabalarına rağmen şifrelenmiş dosyalar, anahtar alıcıya güvenli bir şekilde teslim edilse dahi gönderici/alıcı tarafındaki kullanıcı hataları sebebiyle saldırganların eline geçebilir ve ele geçirilen anahtar bilgisi sayesinde kolayca açılabilirler. Nihayetinde şifreleme algoritmaları, anahtarın güvende tutulabildiği oranda korunaklıdır. Bu tür fiziki hataların da giderilebilmesi için ek bir güvenlik katmanına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple tezimizde tüm işletim sistemlerinde kullanılan her türdeki dosyaların şifreleme algoritmasında yaşanacak bir güvenlik açığı sebebiyle ele geçirilmesi durumunda anlamlı bir veriye ulaşılmaması için farklı bir yapıya dönüştürülmesine çalışılmıştır. Ayrıca veri iletimi esnasında ağın dinlenmesi durumunda şifrelenmiş

verilerin belirli ve genellikle küçük parçalarına saldırganlarca erişim sağlanabilmektedir. Bu sebeple yöntemimiz, manipüle edilmiş bir dosyadan elde edilen bilgi parçacıklarının anlamlandırılabilir bir yapıda olmayacağı için kriptanaliz yöntemlerini işlevsiz hale getirmekte katkı sağlayacaktır. Ayrıca şu husus düşünüldüğünde AES, OTP ya da eliptik eğri şifreleme algoritması ile şifrelenmiş bir dosyanın kaba kuvvet yöntemiyle kırılması durumunda elde edilen dosyada yapılan manipülasyon çok büyük bir güvenlik kalkanı olarak düşünülemez. Ancak geliştirmiş olduğumuz bu manipülasyon katmanı sayesinde anahtar kaybından kaynaklanan güvenlik açıklarının önlenmesi amaçlanmıştır. Son olarak belirtmekte fayda vardır ki, Khirshoff'a göre algoritma geliştirilirken; oluşturulan algoritma karmaşıklığının başkaları tarafından bilinmediği düşünülerek hareket edilemez. Yani günümüzde çokça kullanılan AES, OTP, DES, 3DES gibi algoritmalar, sahip oldukları algoritmanın başkaları tarafından bilinmediği için değil sahip oldukları algoritmik mimarinin sağlamlığı sayesinde güvenlik sağlamakta ve tercih edilmektedirler (Georgieva-Tsaneva vd., 2022).

Özetle geliştirmiş olduğumuz dosya manipülasyonu modülü metin steganografisinin yapılmasına olanak sağlamakta, kriptanaliz ve steganaliz yöntemlerinin işe yaramamasına katkı sağlamakta, hat dinlenmesi durumlarında saldırganların anlamlandırılabilir bir bilgiye ulaşmasına engel olmakta ve incelenen dosyanın türü hakkında saldırganların bir fikir sahibi olmamasını sağlamaktadır.

A. Dosya Türleri

Dosya kavramı dijitalleşen verilerin bilgisayar diski üzerinde saklanabilmesi için geliştirilen veri yapılarıdır. Hafızada her dosyanın bir başlangıç ve bitiş işaretçisi vardır. Dosya tipi ise kullanılan işletim sistemine uygun olarak geliştirilmiş ve dosyanın nasıl okunacağını yani dosyanın türünü belirten ve noktadan sonra kısaltma harflerle belirtilen yapılardır. Bir başka deyişle bu uzantılar dosyanın hangi programla açılacağını ve hangi işletim sisteminde kullanılabileceğini ifade etmektedir.

Örneğin Microsoft Windows işletim sisteminde bulunan Not Defteri uygulamasını açarak yazılmaya başlanan bir internet sayfası kodları, dosyanın uzantısı .html olarak kaydedilmesi durumunda işletim sistemi kullanım ekranında

web sayfası ve varsayılan internet yürütücüsü programının logosuyla gözükecek ve bu dosyanın açılması durumunda da bir internet sayfası karşımıza gelecektir.

Günümüzde birçok dosya uzantısı bulunmaktadır. İşletim sistemi ayrımı yapmaksızın yazı dosyaları için .txt, .dic, .odt, .ott, .rtf, .uot, .dic uzantıları, video dosyaları için .avi, .mp4, .mkv, .wmv, .flv, .3gp, .dat, .mov, ses dosyaları için .ogg, .mp3, .wav, .mid, resim dosyaları için .jpg, .png, .bmp, .psd, .gif (hareketli resim), Microsoft Office programlarının .doc, .docx, .xls, .xlsx, .ppt, .pptx, .mdb, .mdbx, website kodlamaları için .html, .php, .aspx, .asp, sıkıştırılan dosyalar için .rar, .zip, .tar, .7z, elektronik kitap ya da evraklar için .pdf ve uygulama yazılımları için de .exe uzantıları kullanılmaktadır (Marjai vd., 2022).

B. Önerilen Dosya Manipülasyonu Algoritması

Tezimizde öncelikle çokça kullanılan .doc, .pdf, .xlsx, .jpg gibi dosya türlerinin manipüle edilmesi üzerine çalışılmıştır. Yaklaşık 1 aylık süreç sonrasında seçilen dosya türleri üzerinde yapılacak fiziksel müdahaleler ile geri alınabilir dosya bozulmalarının yapılabilmesi için denenen yöntemlerin her dosya türü için uygulanabilir seviyede olmadığı görülmüştür. Harcanan emek ve elde edilmek istenen sonuç ve bu süreçte programın karmaşıklığı dikkate alındığında daha kesin bir çözüm ihtiyacı olduğu görüşmüştür. Bu sebeple tüm dosya türlerinin dijital bir veri olması ve ikili (binary) formatta bilgisayarlarca işlendiği düşünülerek sistemimizde kullanılmak istenen tüm dosya türlerini bayt seviyesinde ve ara belleğe (buffer) alarak manipüle eden ve sonrasında gerçekleşen şifreleme ve veri iletimi işlemleri neticesinde alıcının elde ettiği dosyayı tersine adımlar takip ederek dosyanın manipüle edilmiş haline gelecek şekilde açılması ve manipülasyon algoritmamızın tersine çalıştırılması neticesinde kayıpsız bir şekilde gönderilen dosyaya ulaşılması sağlanmıştır. Bayt seviyesinde ve ara belleğe alarak yapılan aynı işlemler neticesinde farklı sürelerde aynı sonuçlara ulaşılmıştır.

Önerilen dosya manipülasyonu algoritması ile tüm dosya türleri Java programlama dili kullanılarak bayt seviyesinde okunabilmektedir. Tezimizde seçmiş olduğumuz .doc, .pdf, .xlsx ve .jpg dosya türleri bu amaçla test edilmek için seçilmiş ve testlerde kullanılmıştır. Bayt seviyesinde okunan bu dosyalarda geri alınabilecek şekilde değişiklik/manipülasyon yapılmıştır. Yapılan manipülasyon yöntemi, doktora tezinden üretilen yazılımın ürün/hizmet olarak kullanılmasına karar verildiği için

ayrıntılı olarak tanıtılmamaktadır. Ancak geliştirilen algoritmanın test sonuçları ilerleyen başlıklarda paylaşılmıştır.

Önerilen manipülasyon algoritması, anahtar kayıplarında karşılaşılan güvenlik açıklarının azaltılmasında katkı sağlamasının dışında üretilen manipüle edilmiş yeni dosyanın bayt seviyesinde tüm formatı bozulduğu için elde edilen yeni dosya türü sayesinde gönderilen dosya hakkında saldırganın hiçbir fikri bulunmamaktadır. Yani tüm türlerde manipüle edilen dosyalar tek bir okunamaz formata dönüşmektedir. Bu yeni dosya türü sayesinde kriptanaliz yöntemleri uygulanırken elde edilmeye çalışılan ve tekrar eden benzer durumların tespiti ve bu tespit edilen durumlar işaretlenerek dosya genelinde bir desen arayışında bulunulması ve sonrasında da şifreyi yahut doğru dosya formatını elde etme çalışmalarına yahut spesifik olarak bir dosya türü arandığında hedef olarak seçilmiş verilerde sınıflandırma yapılması mümkün olmayan bir hal almaktadır. Ayrıca steganografi sürecinde gerçekleştirilen manipülasyon işleminin büyük katkısı bulunmaktadır.

Aşağıda paylaşılan sözde kodda manipülasyon süreci paylaşılmıştır:

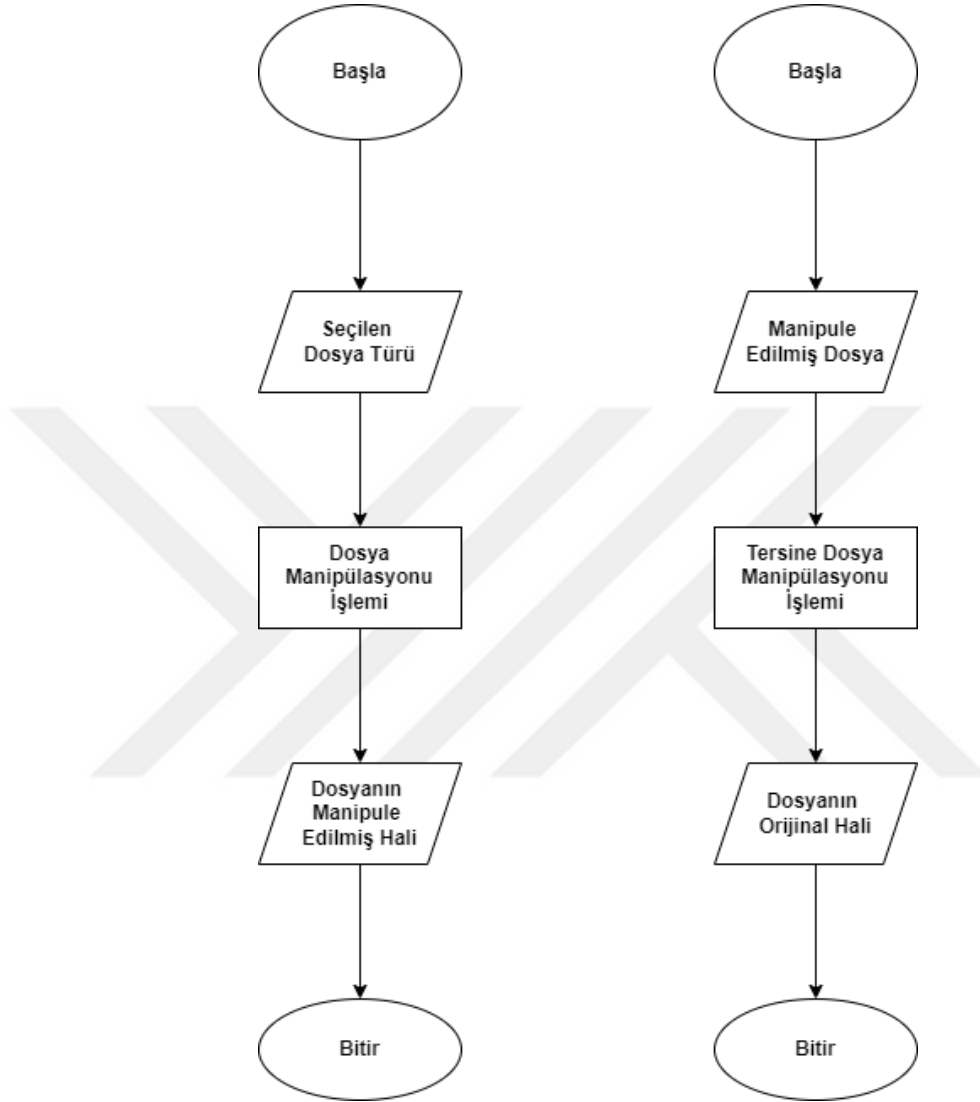
- Başla
- Herhangi bir seçilen dosya türünü (X) bayt seviyesinde OKU.
- Baytlarda belirlenen değişikliği ($X=X'$) UYGULA.
- Yeni dosya halini (X') YAZDIR.
- Bitir

Aşağıda paylaşılan sözde kodda tersine manipülasyon süreci paylaşılmıştır:

- Başla
- Manipüle edilmiş dosyayı (X') OKU.
- Baytlarda yapılan değişikliği ($X' = X$) tersine UYGULA.
- Dosyanın orijinal halini (X) YAZDIR.
- Bitir.

Şekil 1’de manipülasyon ve tersine manipülasyon sürecini ifade eden blok diyagramı paylaşılmıştır. Bayt ve ara bellek teknikleri manipüle edilecek verilerin

okunmasında uygulanan yöntemler olması sebebiyle blok diyagramında ayrıntılı olarak gösterilmemiştir.

Şekil 1 Manipülasyon ve tersine manipülasyon blok diyagramı

Önerilen manipülasyon algoritmasının uygulanması sonucunda manipüle edilmiş yeni dosyaların eski haline getirilebilmesi için tersine manipülasyon algoritması geliştirilmiştir. Basitçe tanıtmak gerekirse, dosya türlerinin bayt seviyesinde değiştirilen bitleri eski haline alınarak dosya eski haline getirilmektedir.

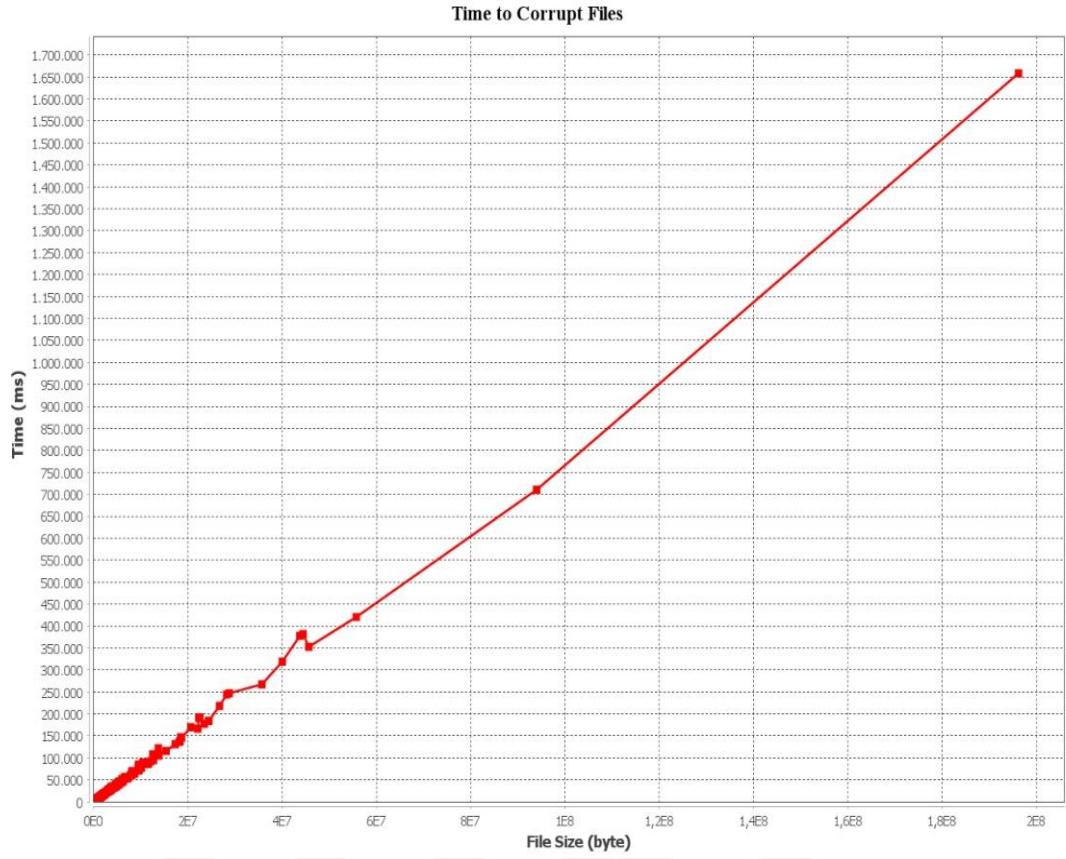
C. Manipülasyonu Testleri

Tezimizin bu aşamasında tahrifat yapılacak dosya Java Programlama Dili kullanılarak okunmuştur. Okunan dosyalarda bazı bitler de tahrifat yapılmıştır. Bu

işler bayt seviyesinde olarak yapıldığı gibi arabelleğe alınarak da yapılmıştır. Aynı şekilde tahrifat yapılmış dosyalar eski hallerine her iki yöntem de kullanılarak getirilmiştir. Tezimizde 4 farklı dosya türü kullanılmıştır. Bu dosya uzantıları .doc, .pdf, .xlsx ve .jpeg olarak seçilmiştir. Tekrar ifade etmekte fayda vardır ki geliştirmiş olduğumuz algoritma tüm dosya türlerinde uygulanabilir yapıdadır. Test aşamasında, dosya türü fark etmeksizin, tahrifat yapılan dosya okunurken, dosya boyutu kaydedilmiş ve tahrifat işleminin ne kadar sürdüğü hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki alt başlıklarda paylaşılmıştır.

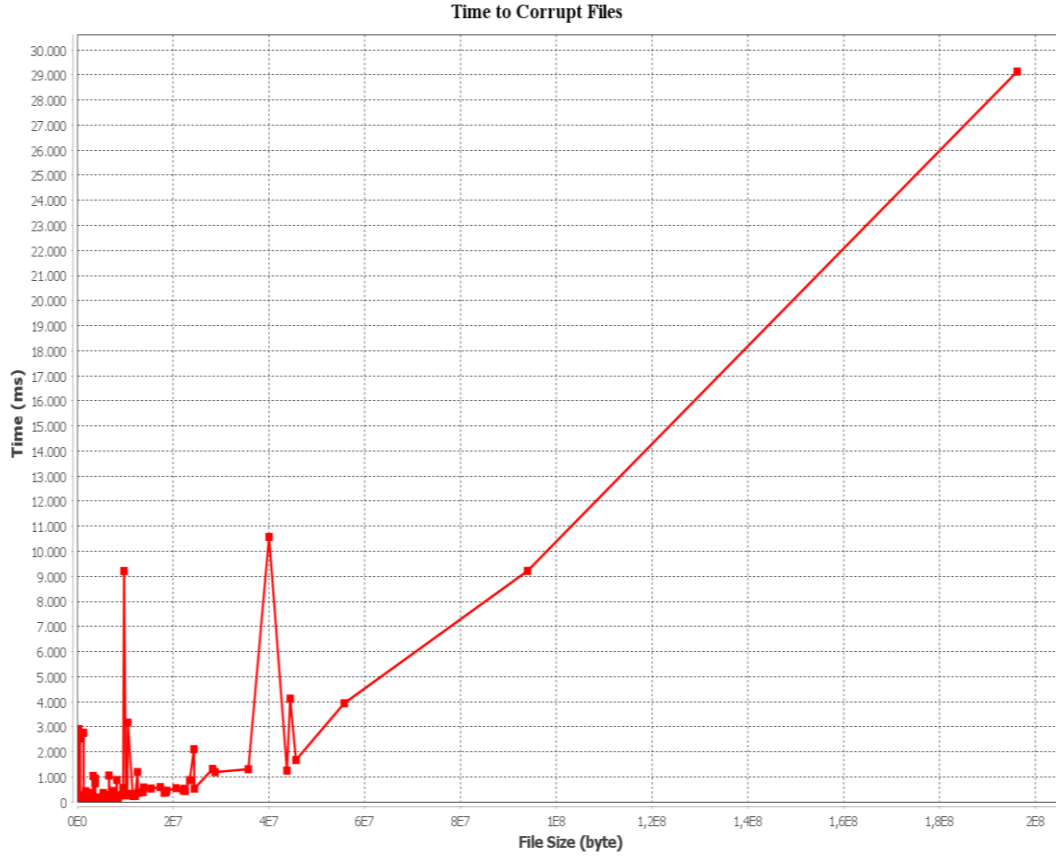
1. PDF Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu

Bu test için veri seti olarak 607 farklı .pdf uzantılı dosya kullanılmıştır. Kullanılan veri tabanının toplam boyutu 1.69 GB büyüklüğündedir. Bayt seviyesinde ve ara bellek teknikleri kullanılarak algoritmamız uygulanmıştır. Aşağıda paylaşılan Şekil 2’de bayt tekniğiyle yapılan manipülasyon işlemi sonucunda elde edilen verilerle oluşturulmuş grafik bulunmaktadır. Bayt tekniği diye isimlendirdiğimiz yöntemde dosyalar baytlar halinde işleme alınmakta ve manipüle işleminin o baytta tamamlanması sonrasında yeni bayta geçilerek gerçekleştirilmektedir. Bu yöntem tezimizde incelenen .pdf dosya uzantısı dışındaki diğer üç dosya uzantısında da aynı şekilde uygulanmıştır.

Şekil 2 PDF bayt tekniğiyle manipölasyon grafiğı

Şekil 2'in oluşturulması için kullanılan veriler EK-1'de PDF dosyalarının bayt tekniğiyle manipölasyon sonuçları isimli bölümde paylaşılmıştır. Aşağıda paylaşılan Şekil 3'de ise ara belleğe alınarak manipöl edilen dosyalardan elde edilen boyut-zaman grafiğı gösterilmektedir. Ara belleğe alınma tekniğinde işleme alınan bayt sayısı bilgisayarın arabelleğı seviyesinde yüksek bir miktarda işlenmiş ve aynı sonuç yani manipöl edilmiş dosya elde edilmiştir. Diğer dosya türlerinde de ara belleğe alma tekniğı kullanılarak elde edilen sonuçlar grafikler halinde paylaşılmıştır.

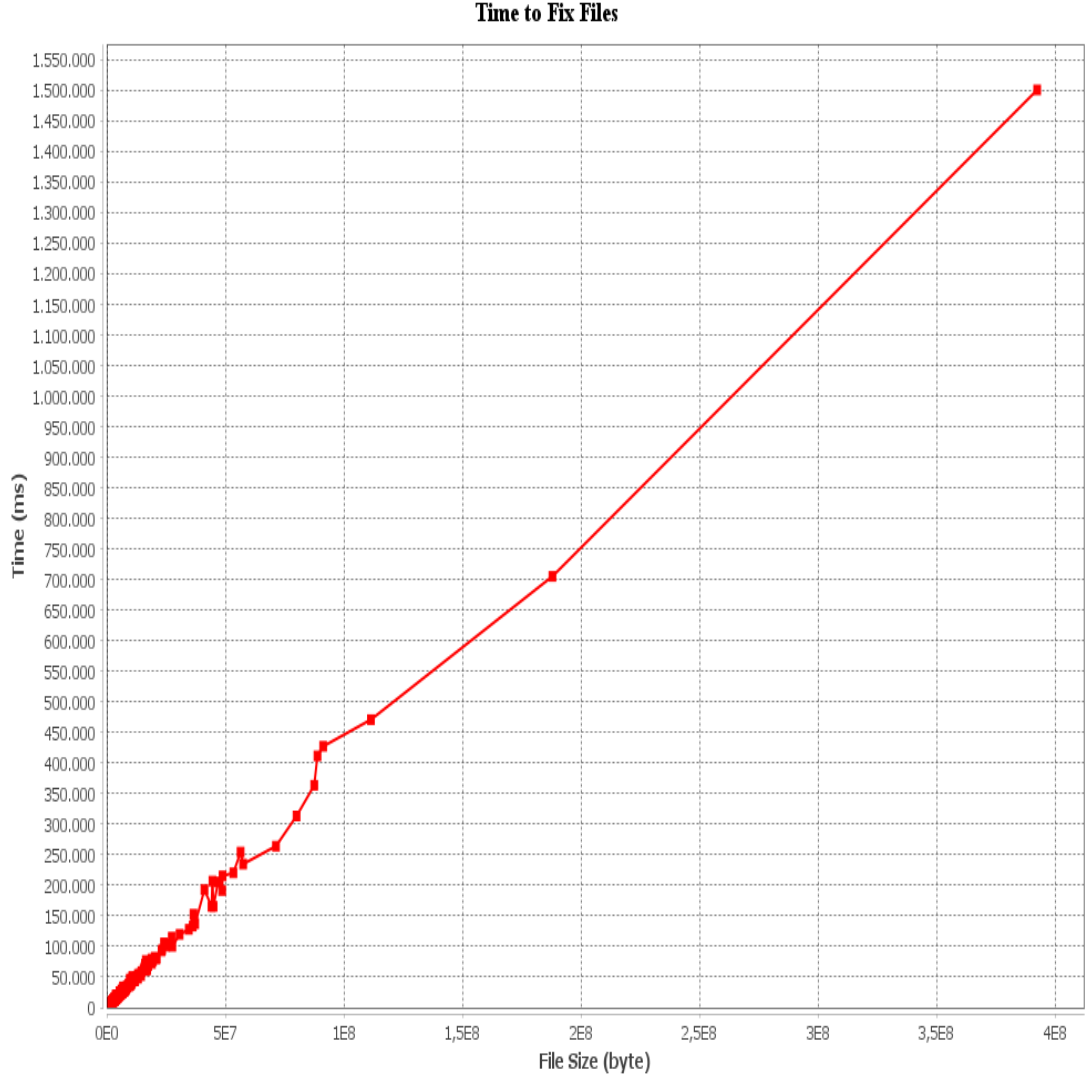

Şekil 3 PDF arabelleğe alma yöntemiyle manipölasyon grafiğı

Şekil 3'nin oluşturulmasında kullanılan dosya boyutu-zaman verileri EK-2: PDF dosyasının ara belleğe alınarak manipölle edilmesinin sonuçları isimli bölümde paylaşılmıştır.

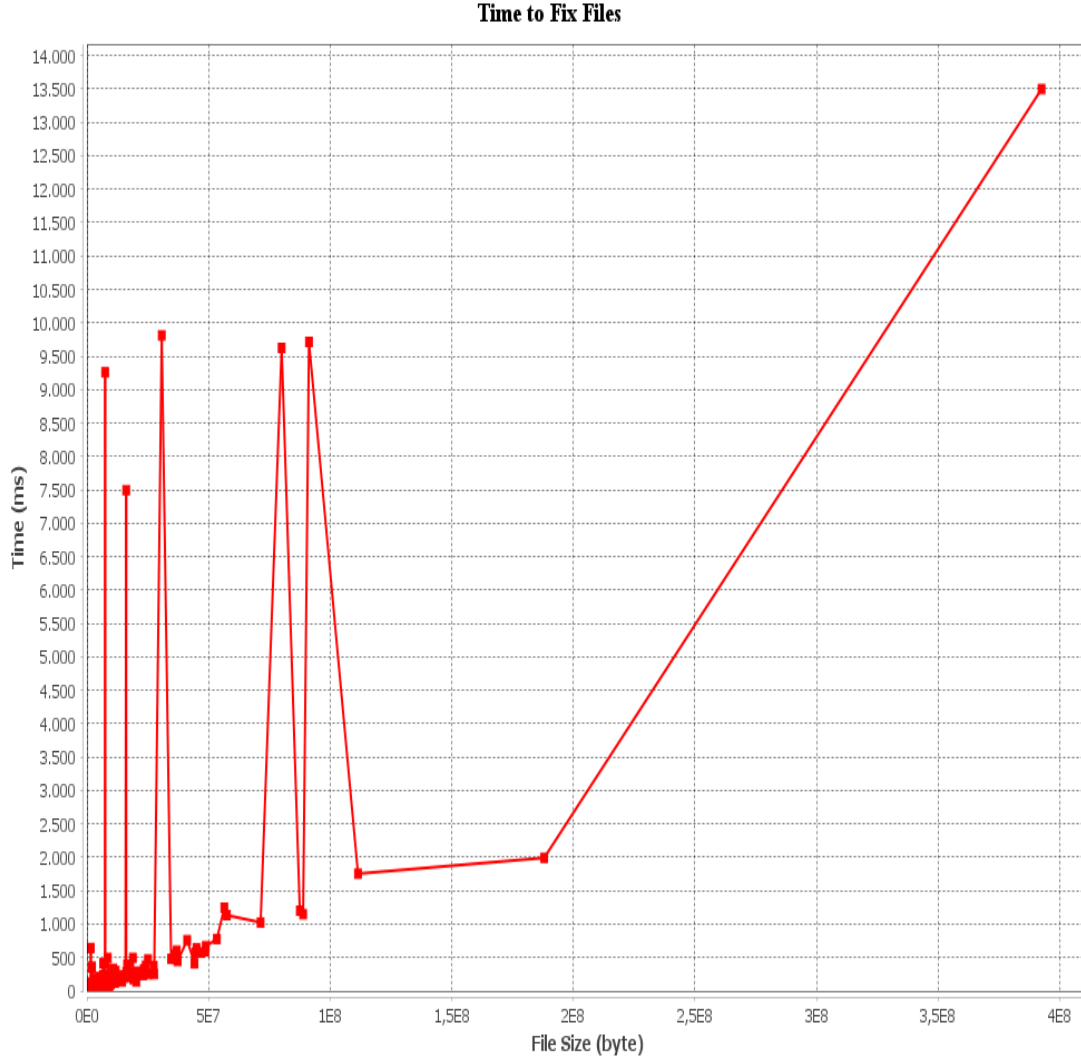
Göröldüğü üzere bayt tekniğı ve ara bellek tekniğı arasında zaman açısından çok büyük bir fark bulunmaktadır. Ancak ortak olan durum, dosya boyutu ile zaman ilişkisinin doğrusal olmasıdır. Özellikle Şekil 3'de paylaşılan grafik incelendiğinde Şekil 2'den farklı olarak bazı sıçramalar olduğunu göstermektedir. Kullanmış olduğumuz bilgisayarın kişisel bilgisayar seviyesinde olması ve bilgisayar zamanlayıcısında (scheduler) başka işlemlerin araya alınması sebebiyle milisaniye seviyesinde oynaklıklar görölmesi normaldir. Benzer bir sıçrama çok az olmak kaydıyla Şekil 2'de de görölmemektedir.

Şekil 4'de bayt tekniğıyle manipölle edilmiş dosyaların eski haline dönüştürölmesi sürecinde harcanan zaman grafiğı paylaşılmıştır. İlgili grafiğın oluşturulmasında kullanılan veriler EK-3: PDF dosyası tersine bayt manipölasyonu verileri bölümünde paylaşılmıştır.

Şekil 4 PDF tersine bayt manipölasyonu grafiğı

Şekil 5’de tersine ara belleğı alma tekniğıyle manipöle edilmiş dosyaların eski haline getirildiğı grafik paylaşılmıştır. Grafiğın oluşturulmasında EK-4: PDF dosyası tersine ara bellek manipölasyonu verileri bölümünde paylaşılmıştır.

Şekil 5 PDF tersine ara bellek tekniği manipölasyonu grafiği

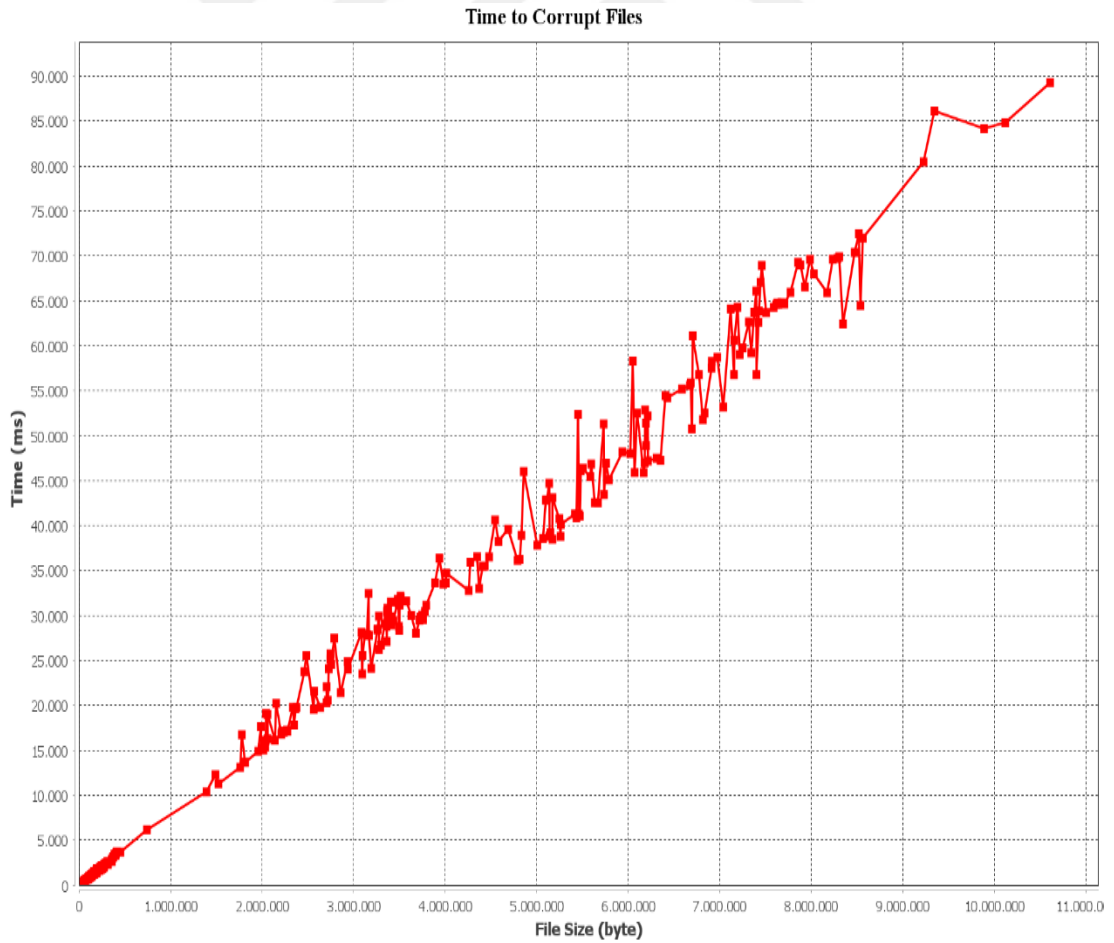
Şekil 4 ve Şekil 5 incelendiğinde tersine manipölasyon sürecinde hem bayt hem de ara bellek yönteminde elde edilen sonuçların hız olarak manipölasyon sürecinde gereken miktardan daha az olduğu görüşmüştür. Şekil 5’de paylaşılan ara bellek yönteminde yapılan tersine manipölasyon yönteminde elde edilen sonuçların manipölasyon sürecinde elde edilen ve zamanlayıcı (scheduler) sebebiyle oynaklıkların görölmesine sebebiyet veren durumun bir benzerinin yaşandığı görölmektedir. Özellikle ara belleğe alma tekniğinde bu sıçramaların daha fazla görölmesinin sebebi aynı anda çok sayıda manipölasyon işlemi gerçekleştirildiği için bilgisayarın aynı anda gerçekleştirdiği diğer işlemleri de araya alması sebebiyle milisaniye seviyesinde görölen bu sıçramalarla karşılaşılmaktadır.

Elde edilen manipölasyon ve tersine manipölasyon sonuçları incelendiğinde, .pdf uzantılı dosyalar için yapılan işlemlerde harcanan zamanın dosya boyutu ile

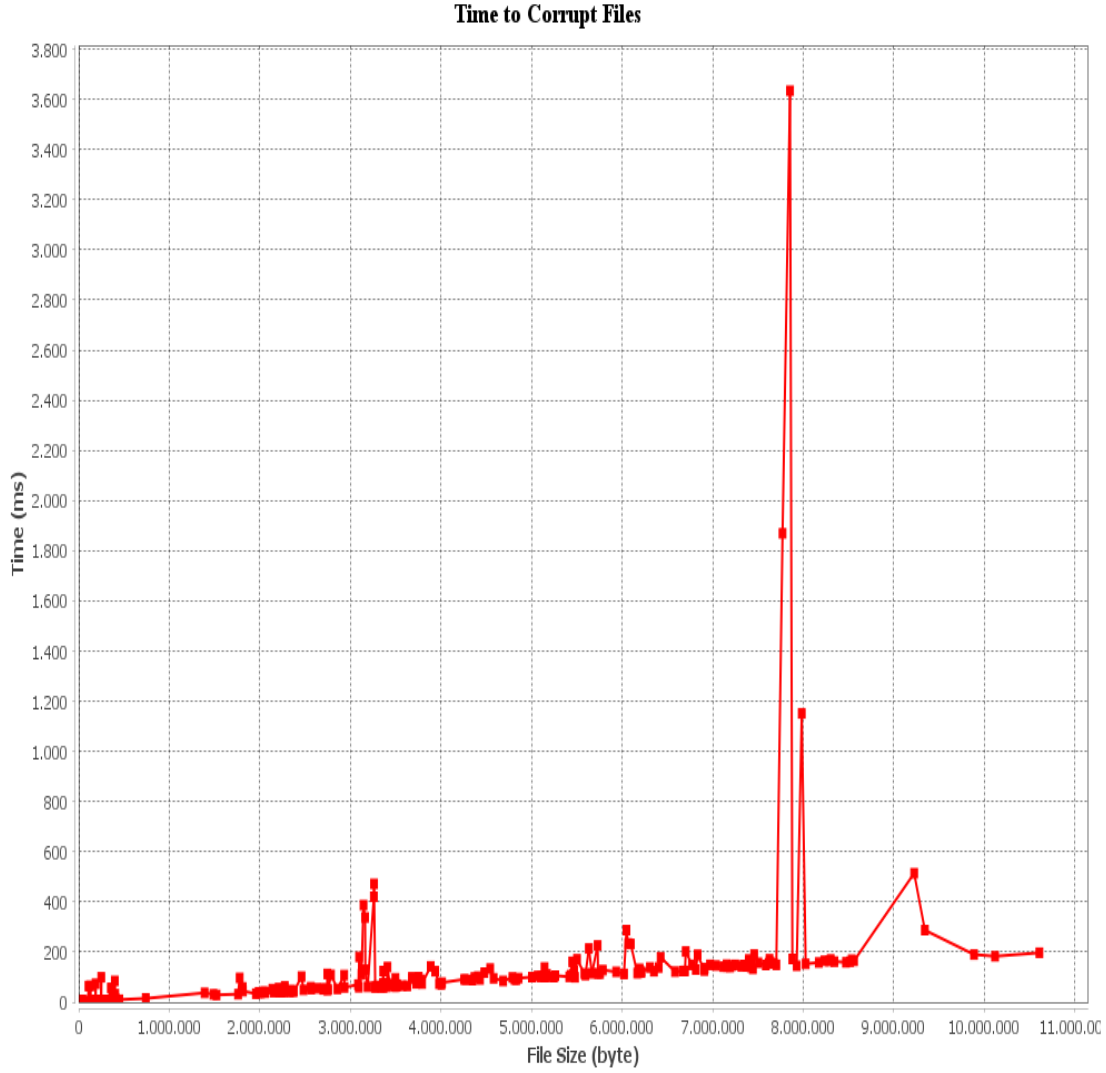
doğru orantılı olduğu görülmektedir. Yukarıda paylaşılan PDF dosya uzantısı için oluşturulmuş grafiklerde kullanılan veriler tezimizin bu bölümünde çok yer kapladığı ve sonuçların anlaşılmasında çok büyük bir önemi olmadığı için tezimizin ekler bölümünde paylaşılmıştır. Dört test için de kullanılan veriler tablo halinde paylaşılmış olup dosya boyutu (bayt) ve harcanan zaman (ms) şeklinde oluşturulmuştur. Sonuç olarak ara belleğe alma tekniği beklenildiği üzere hız açısından çok daha başarılı sonuçlar vermektedir.

2. JPG Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu

JPG dosya türünde yapılan test çalışmaları için veri seti olarak kullanılan 594 farklı jpg dosyası toplam 992 MB boyutundadır. Verilerimiz bayt tekniği ve ara belleğe alma tekniğiyle manipüle edilmiş ve daha sonrasında tersine manipülasyon işlemi yapılarak dosyaların orijinal hali elde edilmiştir. Şekil 6 ve Şekil 7’da bayt ve ara belleğe alma teknikleri kullanılarak elde edilen boyut (bayt) – zaman (ms) grafikleri EK-5 ve EK-6’da paylaşılan veriler kullanılarak elde edilmiştir.

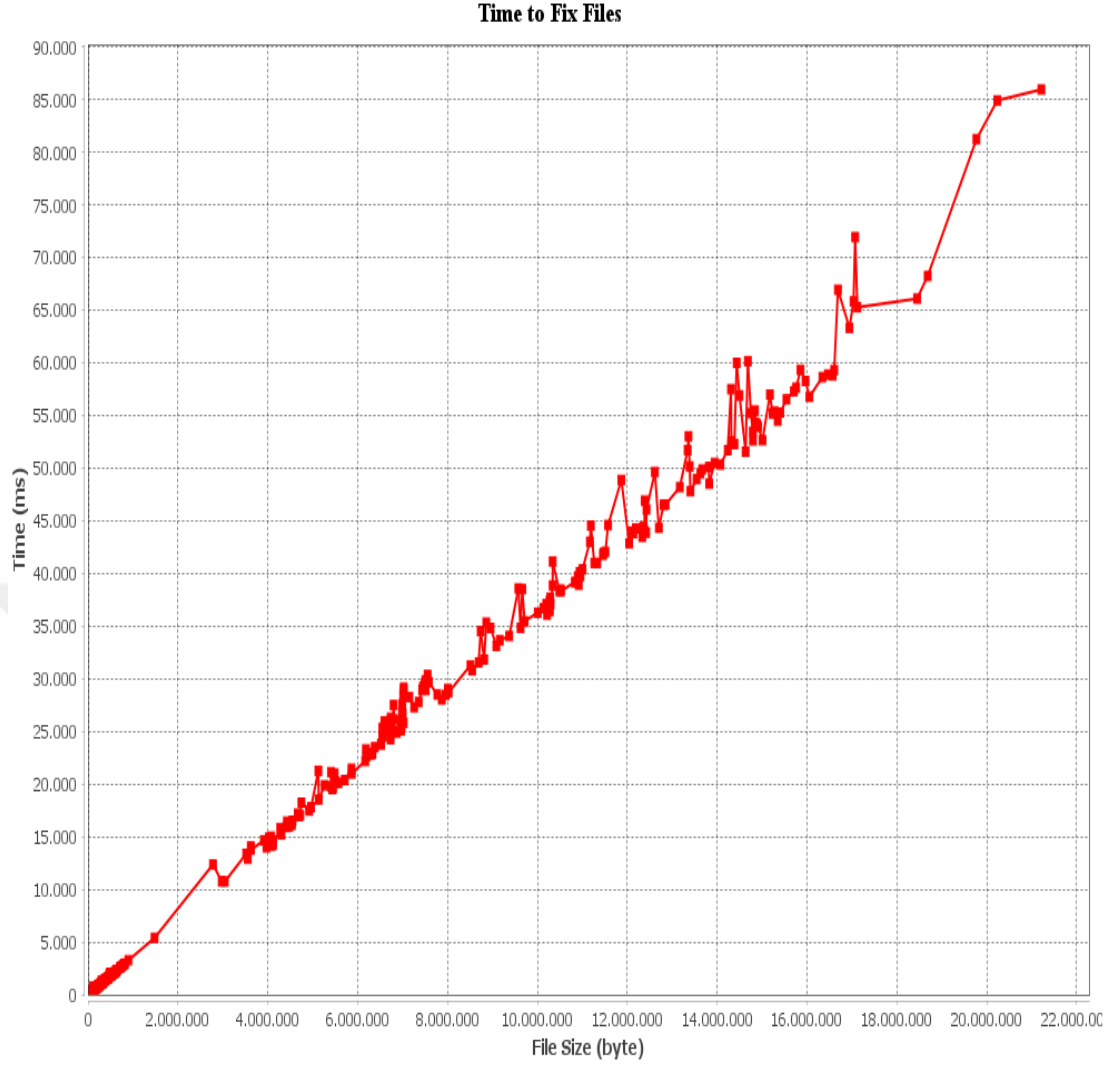
Şekil 6 JPG bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği

Şekil 7 JPG arabelleğe alma yöntemiyle manipölasyon grafiğı

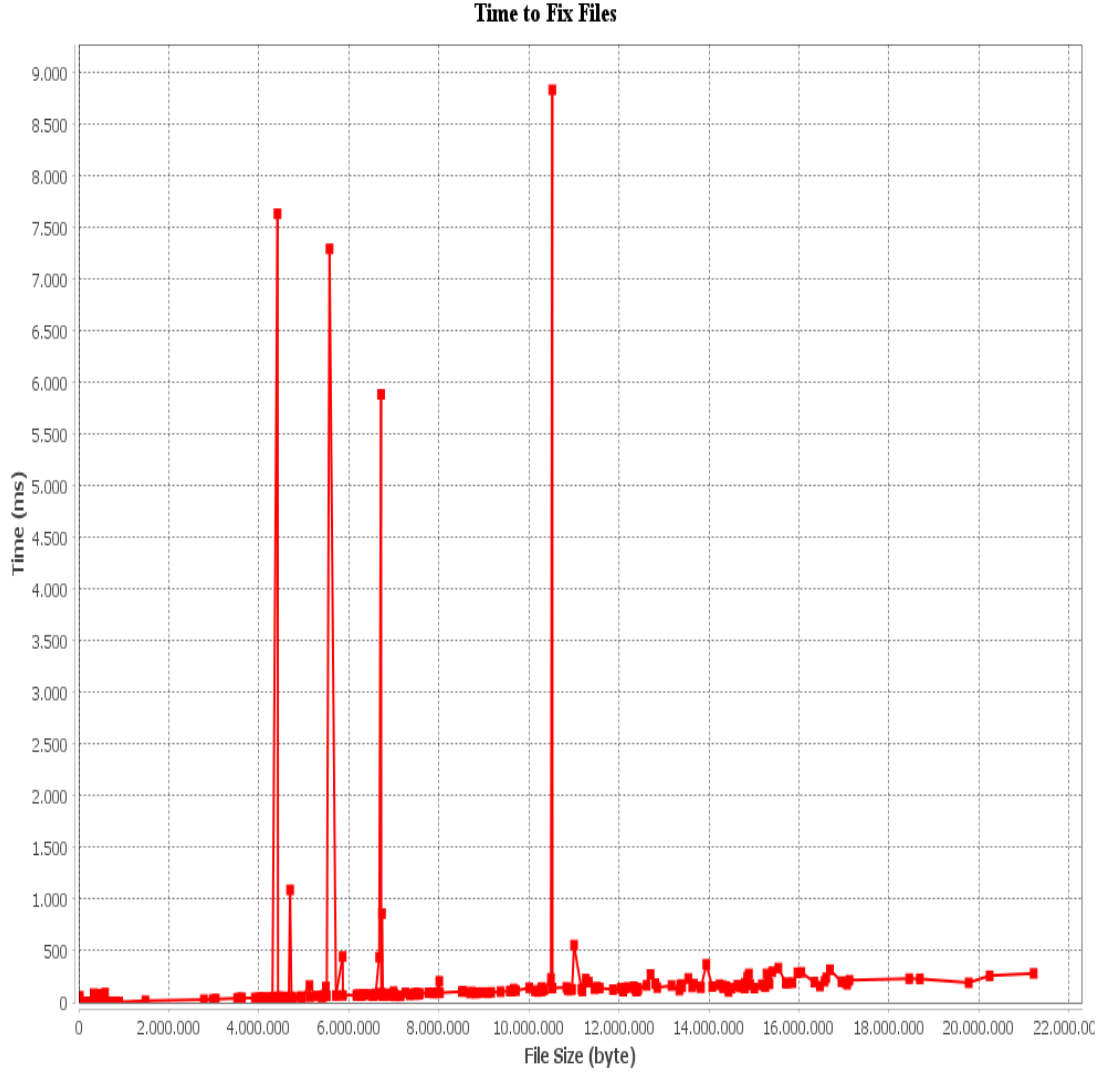
Şekil 6 ve Şekil 7 incelendiğinde kullanılan veriler de dikkate alınarak dosya manipölasyon hızının Şekil 6’de PDF çalışmasında görölen grafıklere benzer olarak doğru orantılı olacak şekilde gerçekleştiğı görölmektedir. Şekil 7’da ise ara belleğe alarak manipölasyon yapılması durumunda elde edilen grafik incelendiğinde zamanlayıcı (scheduler) sıçramaları dışında, dosya manipölasyonunun çok hızlı yapıldığı görölmektedir. Ara bellek tekniğı kullanılarak yapılan çalışmalarda genellikle sıçramalar görölmektedir. Bunun sebebi daha önceki PDF çalışmasında ifade edilmiştir.

Şekil 8 ve Şekil 9’de tersine manipölasyon işlemleri paylaşılmaktadır. Şekil 8’de tersine bayt manipölasyonu tekniğı uygulanması sonucunda EK-7’de paylaşılan boyut (bayt) – zaman (ms) verileri kullanılarak elde edilen grafik paylaşılmıştır.

Şekil 8 JPG tersine bayt manipölasyonu grafiğı

Şekil 9’de ise tersine ara bellek tekniğı kullanılarak elde edilen EK-8’deki boyut (bayt) – zaman (ms) verilerinin kullanılmasıyla elde edilen grafik paylaşılmıştır.

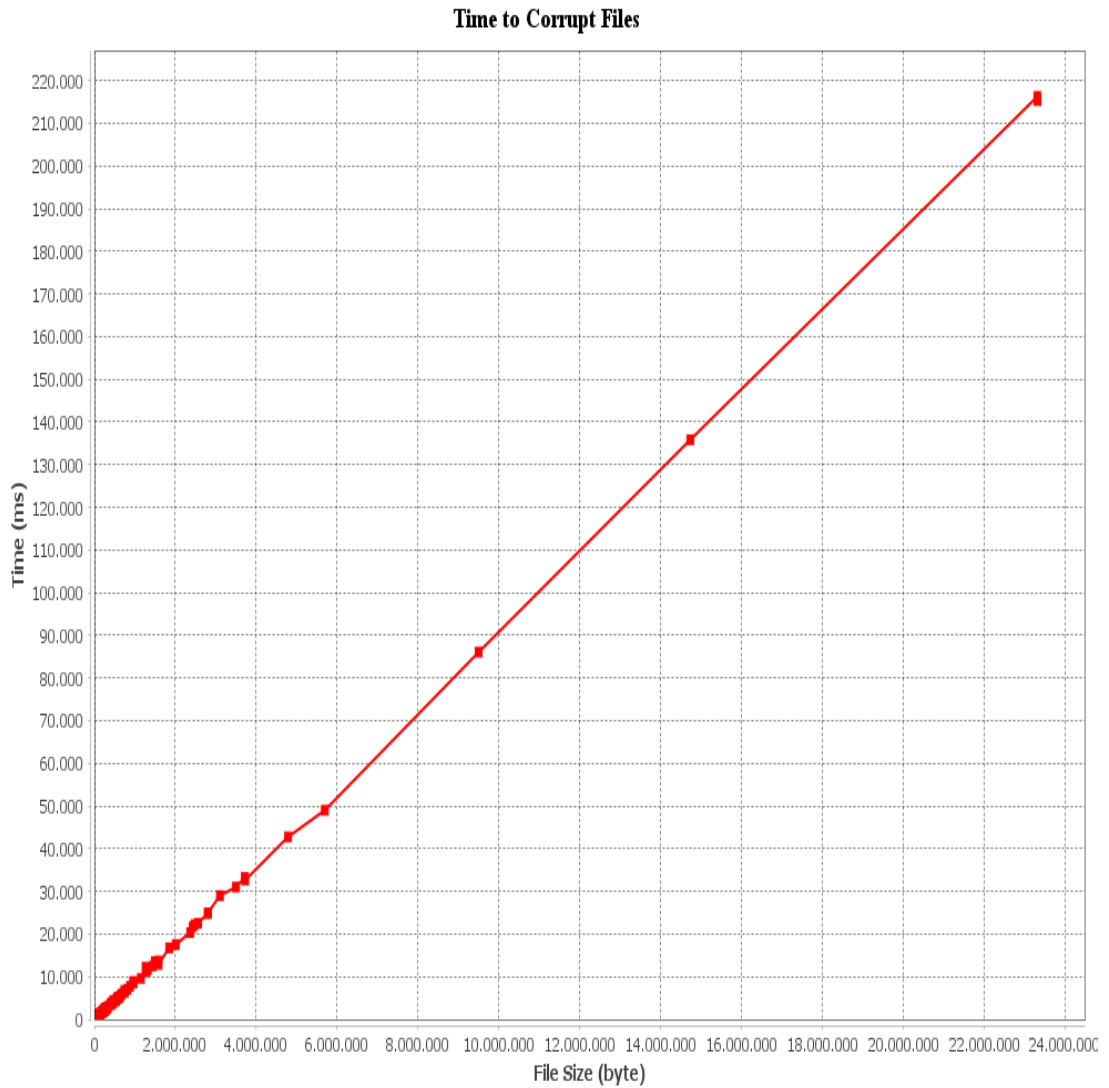

Şekil 9 JPG tersine ara bellek tekniği manipölasyonu grafiği

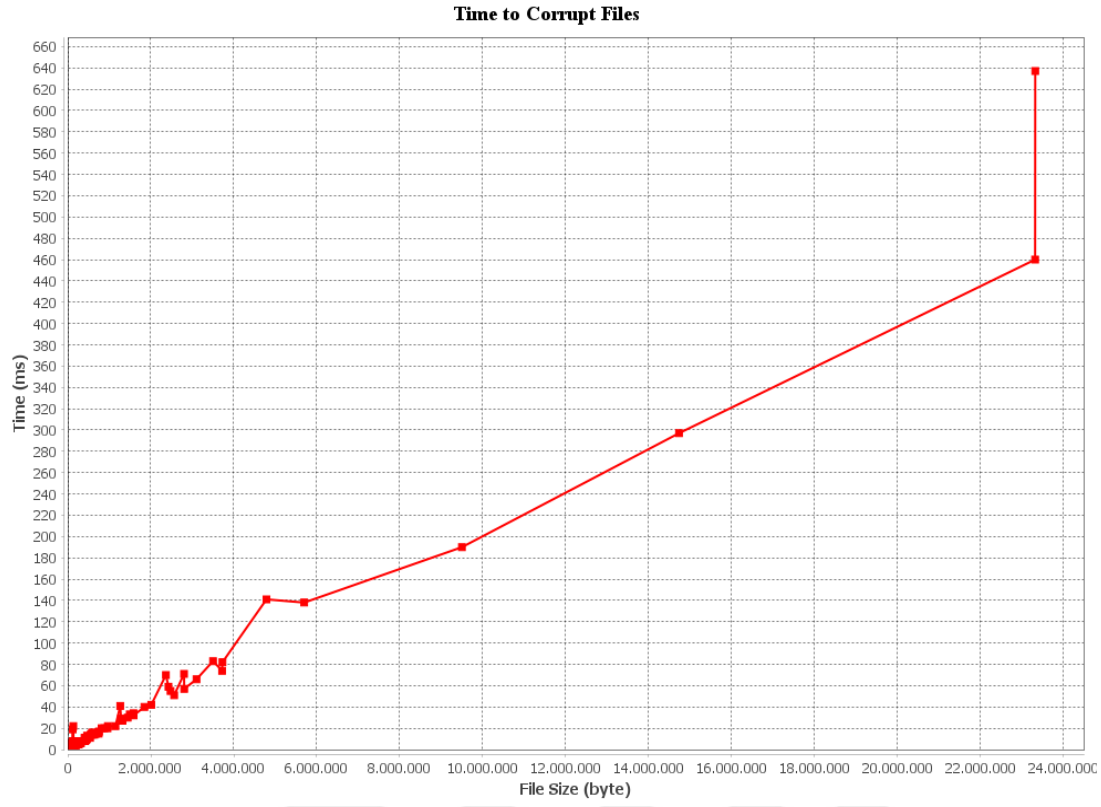
Şekil 8 incelendiğinde elde edilen verilerin tersine bayt tekniği kullanılması sebebiyle Şekil 9’de paylaşılan tersine ara bellek tekniğinden daha yavaş gerçekleşmesi neticesinde elde edilen grafikte doğru orantılı bir sonuç görülmektedir. Şekil 9’de ise tersine ara bellek tekniğinin çok hızlı çalışması sebebiyle elde edilen grafikte zamanlayıcı (scheduler) sıçramaları dışında neredeyse anlık bir performans sergilediği görülmektedir. Çok daha büyük bir JPG veri seti kullanılarak aynı işlemler gerçekleştirilme yoluna gidilseydi elde edilecek grafik yine doğru orantılı bir görüntüye sahip olacaktır. Aynı PDF çalışmasında olduğu gibi JPG dosyalarında da gerçekleştirilen manipölasyon ve tersine manipölasyon sonucunda dosyalar eski haline getirilmiş ve çalışır halde olup, elde edilen sonuçlar dikkate alındığında algoritmanın dosya türüne göre değil dosya boyutuna göre performans gösterdiği ve doğru orantılı bir sonuç elde edildiği görülmüştür.

3. DOC Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu

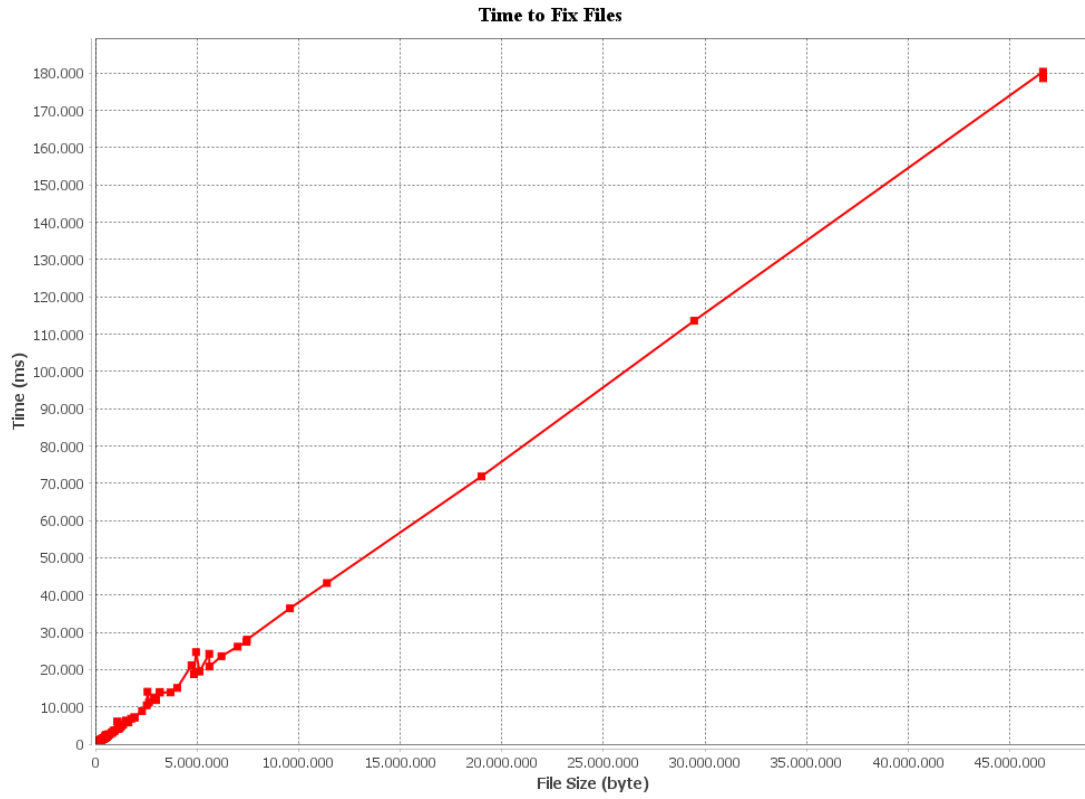
533 farklı .doc uzantılı dosya veri seti olarak kullanılmıştır. Kullanılan veri setinin toplam büyüklüğü 176 MB olarak ölçülmüştür. Daha önce PDF ve JPG dosya türlerinde yapıldığı üzere bayt ve ara bellek teknikleri dosya manipülasyonu için kullanılmıştır. Elde edilen boyut (bayt) – zaman (ms) verileri EK-9 ve Ek-10’da paylaşılmış olup Şekil 10 ve Şekil 11’de elde edilen grafik paylaşılmıştır. Aynı şekilde tersine manipülasyon teknikleri kullanılarak Ek-11 ve Ek-12’de paylaşılan veriler elde edilmiş ve bu verilerin kullanılması neticesinde Şekil 12 ve Şekil 13’de paylaşılan boyut (bayt) – zaman (ms) grafikleri elde edilmiştir.

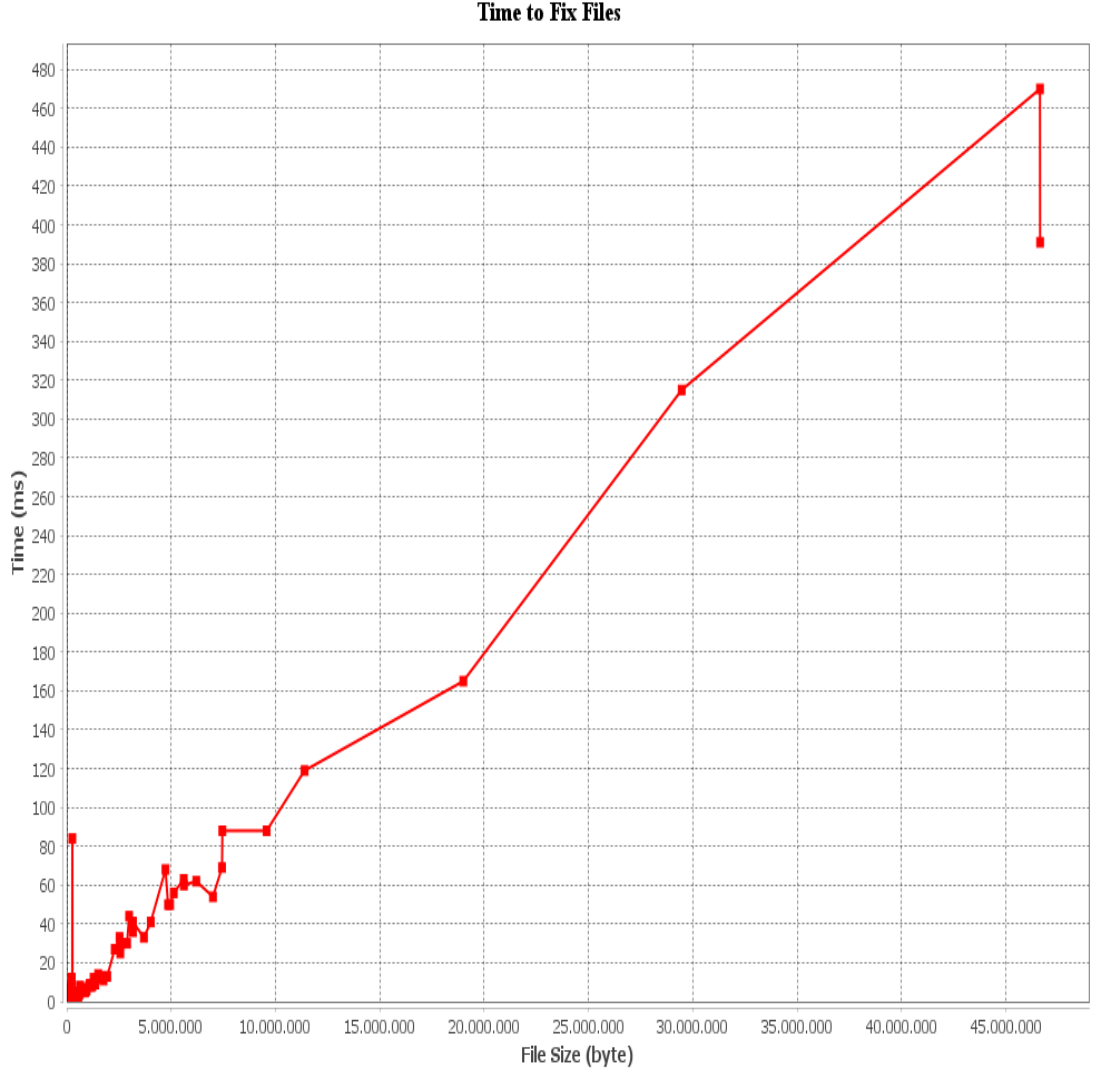
Şekil 10 DOC bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği

Şekil 11 DOC arabelleğe alma yöntemiyle manipölasyon grafiğı

Şekil 12 DOC tersine bayt manipölasyonu grafiğı

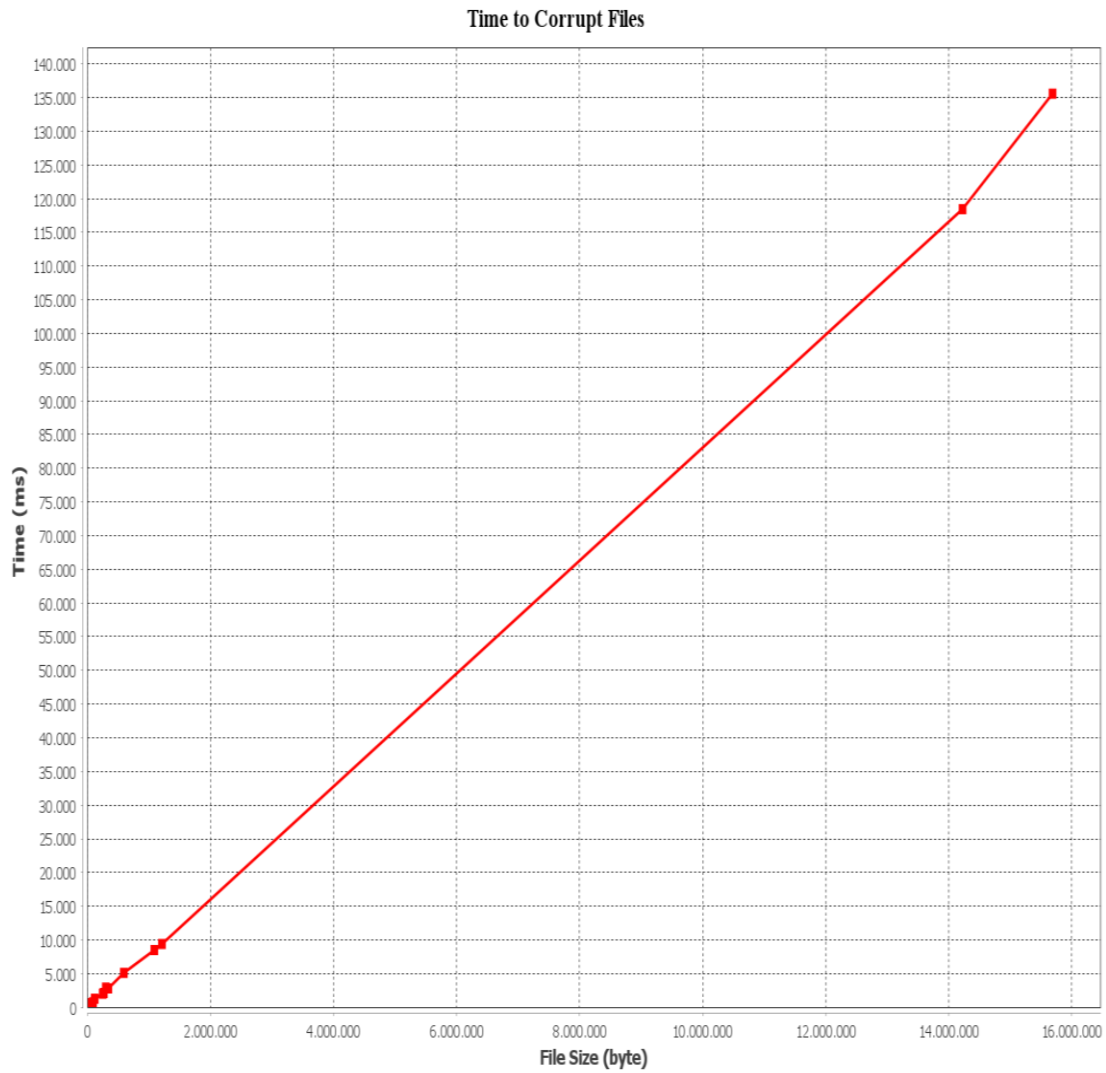

Şekil 13 DOC tersine ara bellek tekniği manipölasyonu grafiği

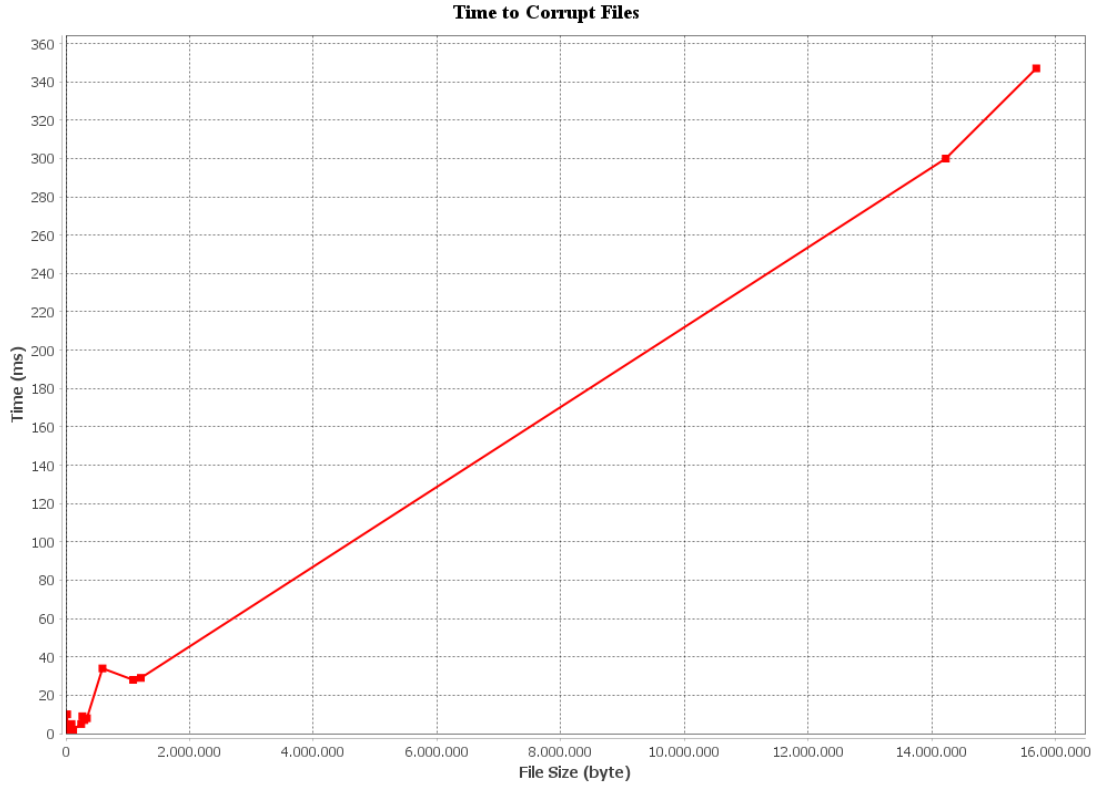
Şekil 12 ve Şekil 13’de paylaşılan grafikler incelendiğinde dosya boyutu ile doğru orantılı bir boyut-zaman grafiği görölmektedir. Ara belleğe alarak verilerin manipöle edilmesi beklendiği üzere hız olarak çok daha olumlu sonuçlar vermiştir. Şekil 14 ve Şekil 15’de elde edilen sonuçlar incelendiğinde tersine manipölasyon sonucunda beklenen hız farkının yanı sıra özellikle Şekil 15’de paylaşılan ara bellek tekniğinde görölen ufak sıçramalar bulunmaktadır. Ayrıca kullanılan veri tabanındaki dosyaların boyutları benzer ve uyumlu oldukları için elde edilen grafiklerde dosya boyutu (bayt) ile zaman (ms) grafiklerinde doğru orantılı bir sonuç elde edildiği görölmektedir. DOC dosya türünde elde edilen sonuçlar aynı PDF ve JPG dosya türlerinde elde edilen sonuçlarla benzer nitelikte olmuştur. Manipölasyon ve tersine manipölasyon süreçlerinde hiçbir sorun ile karşılaşılmamış ve orijinal dosya tekrardan elde edilmiştir.

4. XLSX Dosya Türü Manipülasyonu ve Tersine Manipülasyonu

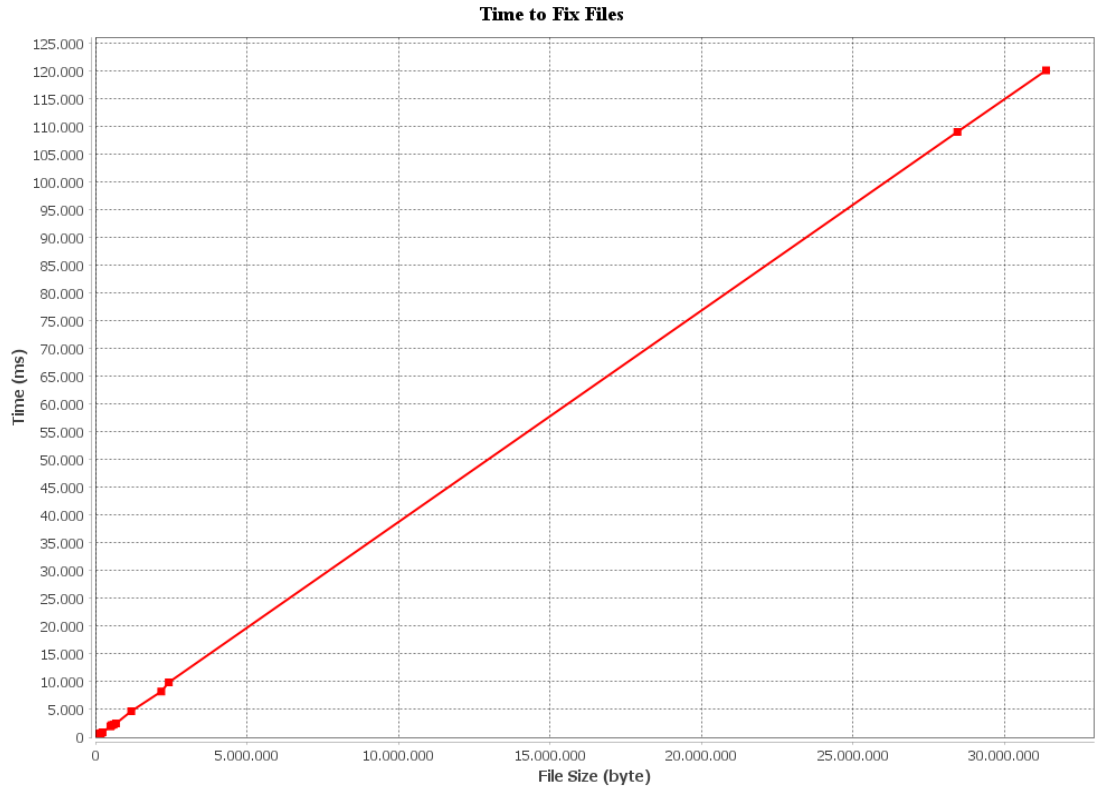
136 farklı .xlsx dosyası veri tabanı olarak oluşturulmuştur. Veri tabanının toplam büyüklüğü 32.2 MB seviyelerindedir. Daha önceki dosya türlerinde yapılan manipülasyon ve tersine manipülasyon işlemleri bayt ve ara bellek teknikleri için yapılmıştır. Sırası ile Ek-13, Ek-14, Ek-15, Ek-16’da paylaşılan boyut (bayt) – zaman (ms) verileri kullanılarak aşağıda paylaşılan Şekil 14, Şekil 15, Şekil 16 ve Şekil 17 elde edilmiştir.

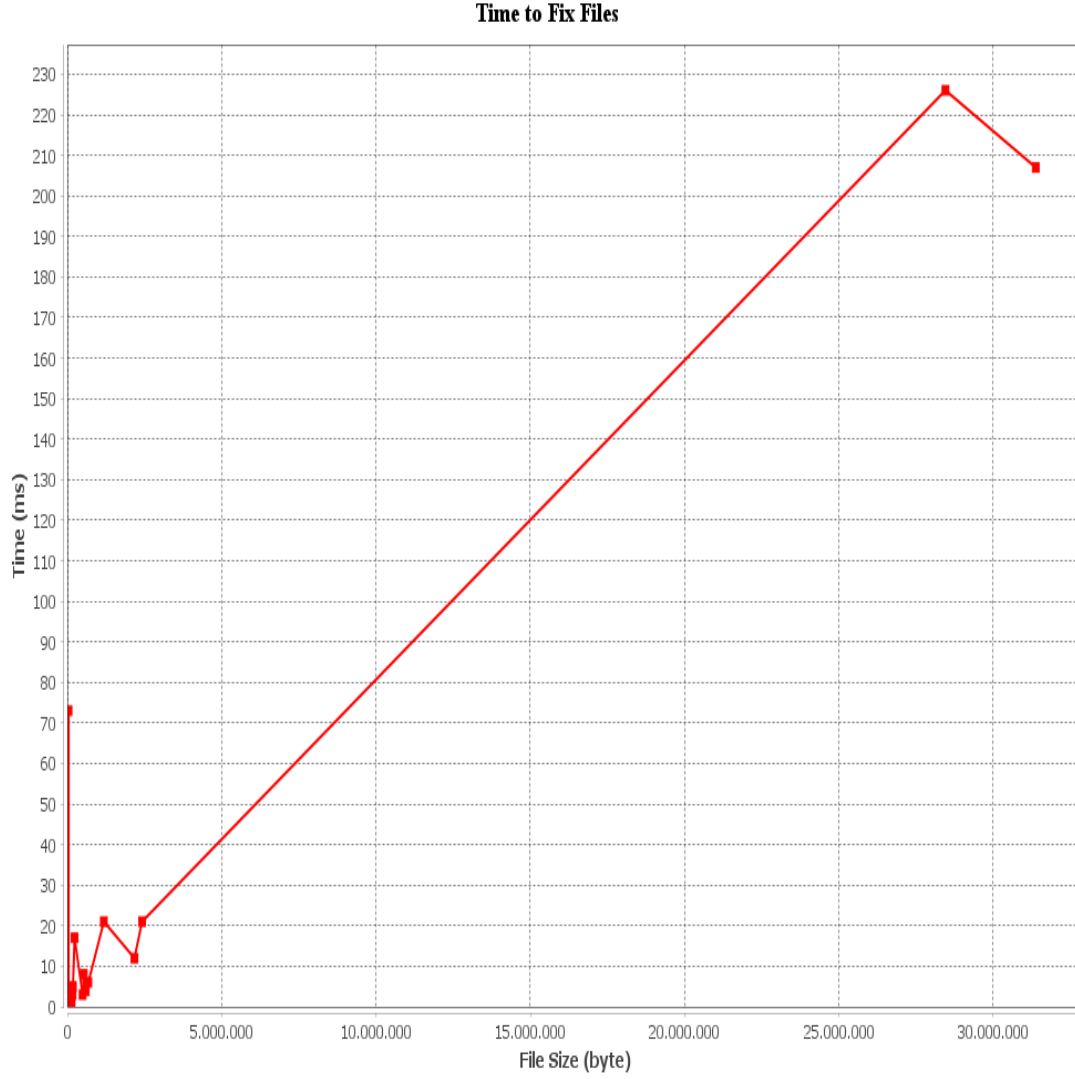
Şekil 14 XLSX bayt tekniğiyle manipülasyon grafiği

Şekil 15 XLSX arabelleğe alma yöntemiyle manipülasyon grafiği

Şekil 16 XLSX tersine bayt manipülasyonu grafiği

Şekil 17 DOC tersine ara bellek tekniği manipölasyonu grafiği

Şekil 14 ve Şekil 15’de paylaşılan grafiklerde paylaşılan sonuçlar incelendiğinde ara bellek yönteminin çok daha hızlı bir şekilde aynı işlemi gerçekleştirdiği görölmektedir. Grafiklerden de anlaşılacağı üzere dosya boyutu arttıkça gereken süre de artmaktadır. Şekil 15’de ara bellek yönteminin grafiği tekrardan incelendiğinde elde edilen sonuçlarda sıçrama olarak kabul edeceğimiz bir uyumsuzluğun olmadığı görölmektedir. Bunun en büyük sebebi kullanılan veri setimizin özellikle PDF veri setine nazaran daha ufak boyutlarda olmasıdır.

Şekil 16 ve Şekil 17’da elde edilen tersine manipölasyon grafikleri incelendiğinde benzer durumun olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Şekil 17’da zamanlayıcı (scheduler) sebebiyle ufak bir sıçramanın olduğu görölmektedir.

D. Manipülasyonu Sonuçlarının Analizi

Tüm dosya türleri üzerinde uygulanabilecek yapıda olan manipülasyon algoritmamız bayt tekniği ve ara bellek tekniği kullanılarak seçilen dört dosya türünde uygulanmıştır. Şekil 2, Şekil 6, Şekil 10, Şekil 14’de bayt tekniği kullanılarak dosya türleri üzerinde manipülasyon yapılması sonucunda elde edilen boyut (bayt) – zaman (ms) formundaki Ek-1, Ek-5, Ek-9, Ek-13’de paylaşılan veriler kullanılarak elde edilmiş grafikler paylaşılmıştır. Paylaşılan bu grafiklerin ortak noktası zaman açısından çok ciddi sürelerle mal olmasıdır. Ancak yapılan manipülasyonun başarı ile gerçekleşmesi ve manipüle edilmiş dosyanın geliştirmiş olduğumuz sistemde bir ağ dinleme saldırısı olması halinde saldırganlara anlamlı bir veri kaybı yaşatmayacağı için büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca tüm veri türlerinden elde edilen grafikler incelendiğinde doğrusal bir yapı yani dosya boyutu arttıkça gereken zaman miktarının arttığı görülmektedir. Bayt tekniği tez çalışmamızda geliştirilen sistemde kullanılmamaktadır. Bunun yerine ara bellek tekniği dediğimiz verilerin ara belleğe çok sayılarda işleme alınıp hızlıca yapılmasını sağlayan yöntem tercih edilmiştir. Şekil 3, Şekil 7, Şekil 11 ve Şekil 15’de paylaşılan görseller Ek-2, Ek-6, Ek-10, Ek-14’de ara bellek tekniğinin kullanılması sonucunda elde edilen veriler kullanılarak hazırlanmıştır. Test etmiş olduğumuz tüm dosya türlerinde elde edilen grafikler incelendiğinde doğrusal ilerleyişi bozan bazı sıçramalar olduğu görülmektedir. Bu sıçramaların sebebi bilgisayar zamanlayıcısı (scheduler) olup ara belleğin sıkça kullanılması durumunda görülen bir durumdur. Test işlemleri sürecinde bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için dosya türlerinin veri tabanları değişken boyutlarda tercih edilmiştir. En büyük veri kümesi olarak PDF seçilmiş ardından JPEG, DOC ve XLSX dosya türleri veri tabanı büyüklüğüne göre sıralanmıştır. Küçük kabul edilebilecek veri setlerinde zamanlayıcı (scheduler) sıçramaları yok denecek kadar az karşımıza çıkmıştır. Ara bellek tekniği beklenildiği üzere hız açısından geliştirmiş olduğumuz algoritmaya uygun kabul edilecek seviyelerdedir. Bu sebeple manipülasyon yöntemi olarak ara bellek tekniği tercih edilmiştir.

Yapılan manipülasyon işlemi sonrasında geliştirmiş olduğumuz algorithmada şifreleme ve anahtar paylaşımı çalışmaları yapılmaktadır. Alıcı tarafına blokzincir temelli geliştirilen güvenli iletim ağından ulaştıktan sonra şifre çözülecek ve manipüle edilmiş dosyaya erişilecektir. Şekil 4, Şekil 8, Şekil 12, Şekil 16’de

paylaşılan grafikler Ek-3, Ek-7, Ek-11, Ek-15’de bulunan boyut (bayt) – zaman (ms) veriler kullanılarak oluşturulmuştur. Bu grafiklerde bayt tekniğiyle manipüle edilmiş dosyaların tersine manipülasyonundan elde edilen veriler kullanılarak paylaşılmıştır. Hız açısından oldukça başarısız olan bu teknik tersine manipülasyon sürecinin tamamlanması neticesinde orijinal dosyaya ulaşmamızı sağlamıştır. Şekil 5, Şekil 9, Şekil 13, Şekil 17’da Ek-4, Ek-8, Ek-12, Ek-16’da paylaşılan veriler kullanılarak oluşturulmuş boyut (bayt) – zaman (ms) grafiklerinde tersine ara bellek manipülasyonu işlemlerinin sonuçları gösterilmektedir. Görüleceği üzere zamanlayıcı (scheduler) sıçramaları tüm veri türlerinde görülmektedir. Süreç sonucunda elde edilen dosyalar zarar görmemiş ve orijinal hallerindedirler.

E. Sonuç

Sonuç olarak manipülasyon ve tersine manipülasyon algoritmamızın sağlamış olduğu en önemli farklılıklardan birisi de tahrifat edilen dosya türlerinin birbirinden ayırt edilmesinin imkânsız hale gelmesidir. Bu özellik sayesinde iletim ağının saldırganlar tarafından dinlenmesi durumunda iletilen verinin türü hakkında fikir sahibi olmasının önüne geçilmektedir. Ayrıca okunamaz hale gelen dosyaların sahip oldukları bu hal sayesinde steganografi ile veri gizlenmesi sağlanabilmektedir. Son olarak anahtarın çeşitli sebeplerle kaybı durumunda ele geçen dosyanın anlamlı ve açılabilir bir yapıda olmaması sayesinde ek bir koruma katmanı sağlayacaktır. Tez çalışmamızın ilk aşaması olan dosya manipülasyonu süreci başarı ile tamamlanmıştır.

III. ŞİFRELEME

Kriptoloji yani şifreleme bilimi insanlığın asırlardır üzerine çalıştığı bir veri koruma konusudur. İlk örneği antik Mısırda görülen kriptoloji, milattan önce 5. yüzyılda Spartalı savaşçılar tarafından ilk olarak askeri amaçla kullanılmıştır. Kriptoloji tamamen matematiksel formüllerden oluşmaktadır ve iki alt başlıkta incelenmektedir. Bunlar kriptografi yani şifreli yazı yazma ve kriptanaliz yani şifre çözme çalışmalarıdır. Bilgisayar teknolojisinin insanlığın kullanımına sunulması ile birlikte ve verilerin dijitalleşmesi sayesinde şifreleme çalışmaları dijital ortamda yapılmaya başlamıştır. Şifreleme algoritmaları denilince akla 3DES, OTP, SNOW, RSA, AES, Blowfish, Twofish, MD5 gibi algoritmalar gelmektedir (Sudhakar vd., 2015).

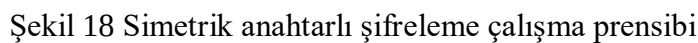
Kullanılmakta olan birçok farklı şifreleme algoritması bulunmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere Kerckhoffs'a göre geliştirilen tüm şifreleme algoritmalarının herkesçe algoritmik seviyede bilindiği düşünülerek hareket edilmelidir. Bu sebeple geliştirilen şifreleme algoritmaları her ne kadar karmaşıktırılır ve kırılması zor bir hale getirilse dahi geliştirilen algoritmanın herkesçe bilindiği düşünülerek güvenlik katmanları eklenmektedir; daha önemlisi anahtar paylaşımı da dahil olmak üzere tüm olasılıklar düşünülerek güvenli bir sistem geliştirilmelidir (Takaoğlu vd., 2021).

Günümüzde kullanmakta olduğumuz bilgisayarlar silikon bazlı işlemcilerle çalışmaktadır. Moore kanununa göre silikon bazlı işlemcilerin ulaşabileceği maksimum hız-boyut oranı bulunmaktadır. Kısaca ifade etmek gerekirse her 18 ayda bir donanım boyutu ufalırken hızı ise iki kat artacak ve maliyeti ise aynı kalacak ya da düşme trendinde olacak şeklinde tanımlanan bir kanundur. Kullanıcılar tarafından kolaylıkla alınabilen i9 10. nesil işlemcili yüksek hızda performans sunan bilgisayarlar bu hesaplama gücüne sahip silikon bazlı işlemcilere sahiptir. Kullanılan işlemci boyutu ve elde edilen performans dikkate alındığında erişilebilecek optimal seviyelere yaklaşıldığını söylemekte bir sakınca yoktur. Süper bilgisayar da bu işlemcilerin kullanımından

oluşturulduğu için silikon temelli işlemcilerle ulaşılabilecek hesaplama gücünün eşiklerine geldiğimiz söylenebilir. Eskiden olduğu gibi günümüzde de sahip olunan hesaplama gücü ihtiyacı, temelde kriptolojik ihtiyaçların giderilmesinde kullanılmaktadır. Genellikle hesaplama gücü ile şifrelenmiş bu dosyaların kaba kuvvet kullanarak anahtar tahmini yapılmaya ya da farklı kriptanaliz teknikleri kullanılarak korunan veriye ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bu noktada hesaplama gücü büyük bir önem taşımaktadır. Günümüzde sahip olunan ve ilerleyen süreçte erişimi çok daha kolay bir hal alacak olan kuantum hesaplama gücü bu türde kriptanaliz yöntemlerinin başarılı olmasında büyük kolaylıklar sağlayacaktır (Boakye-boateng ve Lashkari, 2019).

Hesaplama gücünün her geçen gün arttığı bir ortamda veri güvenliğinin sağlanabilmesi için şifreleme algoritması seçerken yapılması gereken bazı işlemler bulunmaktadır. Bunlar; güvenilir algoritma seçimi, uygun anahtar uzunluğu seçimi ve anahtar paylaşımının güvence altına alınmasıdır. Seçilecek olan şifreleme algoritmasının algoritmik seviyede sahip olduğu karmaşıklığın yeterli seviyede olması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse AES ya da OTP gibi oldukça uzun bir süredir kullanılan şifreleme algoritmalarının sahip oldukları karmaşıklık seviyesi, kuantum sonrası dönem diye adlandırılan ve algoritmaların güvenilirliğinin çok ciddi bir şekilde test edileceği süreçte işler halde kalabileceği öngörülmektedir. Kuantum sonrası süreç için geliştirilen birçok şifreleme yöntemi bulunmaktadır. Bunları; kod tabanlı (code-based), özütlü tabanlı (hash-based), kafes tabanlı (lattice-based), çok değişkenli (multivariate) ve izojen tabanlı (isogeny-based) olarak sınıflandırabiliriz. Ayrıca seçilen anahtar boyutunun uzunluğu da bir diğer önemli faktördür. AES algoritması için 256 ya da geliştirilecek daha uzunluğa sahip bitlik anahtar uzunluklarının kullanılması halinde AES algoritmasının sahip olduğu algoritmik karmaşıklığın kuantum sonrası (Armanuzzaman vd., 2017) gerçekleştirilecek siber saldırılara karşı dayanıklı olacağı düşünülmektedir. Bir diğer önemli husus ise anahtar paylaşımının güvenli yapılmasıdır. Geliştirilen olağanüstü şifreleme algoritmaları, oluşturulan ve şifrelemede kullanılan yeterli uzunluktaki anahtarların varlığına rağmen en önemli faktörlerden biri güvenli anahtar paylaşım algoritmalarıdır. Kullanılan anahtarın güvenliğinin sağlanması için günümüzde birçok anahtar paylaşım algoritması kullanılmaktadır. Diffie-

Şifreleme yöntemleri iki alt başlıkta incelenmektedir. Bunlar simetrik ve asimetrik anahtarlı şifreleme yöntemleridir. Simetrik anahtarlı şifreleme algoritmaları günümüzde çok daha fazla tercih edilen, şifreleme ve şifreyi çözme sürecinde kullanılan anahtarın aynı olması mantığıyla çalışan algoritmalarlardır. Simetrik şifrelemelerde anahtar güvenliği tek anahtar kullanıldığı için bir nebze daha fazla önem taşımaktadır. Simetrik şifreleme algoritmaları oldukça hızlı çalışan algoritmalarlardır. Bu sebeple daha çok tercih edilmektedirler. En bilinen simetrik anahtarlı şifreleme algoritmaları Blowfish, AES, DES, 3DES, OTP gibi algoritmalar ancak çok sayıda simetrik anahtar şifreleme mantığıyla geliştirilmiş algoritma bulunmaktadır (Peechara ve Sucharita, 2021). Simetrik şifreleme çalışma prensibi Şekil 18’de paylaşılmıştır.

53

olduğu yenilik sayesinde birçok simetrik algoritmanın anahtar paylaşımında bu algoritmadan destek alınmaktadır (Shankar ve Akshaya, 2014).

A. İleri Şifreleme Standardı (Advanced Encryption Standard, AES)

Simetrik şifreleme algoritmalarından DES algoritması uzun bir süre boyunca güvenilir görülmüş ve kullanılmıştır. Simetrik yapıdadır ancak DES algoritmasının kırıldığıının ispatlanması sonrasında yeni bir şifreleme algoritmasına ihtiyaç duyulmuştur. AES şifreleme algoritması adında da geçtiği üzere bir şifreleme standardı olup DES şifreleme algoritmasının zayıf yönlerinin geliştirilmiş halidir. Ayrıca AES algoritması Rijndael algoritmasının geliştirilmiş halidir. Rijndael algoritmasında yer değiştirme ve permutasyon mantığı kullanılmaktadır. Kullanılan bu algoritmanın karmaşıklığı uygun büyüklükte blok ve anahtar kullanılması durumunda oldukça kuvvetlidir. AES algoritması blok şifreleme mantığını kullanır ve anahtar olarak şu an için 128, 192 ve 256 bitlik boyutlardaki anahtarları kullanmaktadır. AES algoritması geliştirilmiş olduğu DES algoritmasına göre çok daha güvenli ve hızlı bir algoritmadır. Bu sebeple günümüzde çokça kullanılan popüler şifreleme algoritmalarından biridir. AES simetrik şifreleme algoritmasının anahtar boyutu ve blok büyüklüğü sebebiyle yüksek hesaplama gücüne sahip saldırılara karşı dayanıklı olduğu kabul edilmektedir (Liang vd., 2021).

B. Vernam Şifreleme Algoritması

Vernam şifreleme algoritması One-Time-Pad (OTP) algoritması için kullanılan bir diğer isimdir. Gilbert Sandford Vernam tarafından geliştirilen ve kendi soy ismi ile anılan Vernam şifreleme algoritması, simetrik anahtarlı ve yüksek algoritmik karmaşıklığa sahip bir şifreleme algoritmasıdır. Çalışma mantığında XOR işlemi yatmaktadır. Gizlenecek verinin dosya boyutu kadar rastgele anahtar üreterek ve bunları XOR işlemine tabi tutarak gerçekleştirilen bir şifreleme algoritmasıdır. OTP algoritmasında en önemli koşul kullanılan anahtarın gerçek rastgele olarak seçilmesidir. Bunun sağlanabilmesi için günümüzde ufak bellekler boyutunda OTP anahtar üreteçleri satılmaktadır. Çünkü gerçek bir rastgelelik için bir doğa olayının (şimşek, yıldırım vs.) taklit edilmesi gerekmektedir. Ancak bu durumda gerçek bir rastgelelikten bahsetmek

mümkün olmaktadır. Kullanılan bu donanımlar gerçek rastgeleliğe en yakın sonucu veren anahtar üreten donanımlardır. Yazılımsal olarak da rastgele anahtar üretimi mümkündür. Ancak örnek vermek gerekirse Java kütüphanesinde bulunan rastgele anahtar üretme algoritmasının üretmiş olduğu anahtarların gerçek rastgeleliğe yakınlığı çok yüksek değildir. Bu sebeple güçlü bir bilgisayarın (süper ya da kuantum bilgisayarları) sahip olduğu hesaplama gücü ile Java rastgele anahtar üretiminde kullanılan fonksiyonun üretmiş olduğu anahtarlarda desen tespit edilebilir ve bu durum üretilen anahtarların tahmin edilmesinde kolaylık sağlayabilir (Sharma ve Somwanshi, 2018).

OTP algoritmasına çok basit bir örnek vermek gerekirse; 3 harfli CAY kelimesinin ASK kelimesi anahtar olarak kullanılarak XOR'lanması sonucunda CSI sonucu elde edilmektedir. CSI kelimesinin şifreli bir metin olduğu bilindiği farz edilerek çözülmeye çalışıldığında elde edilecek ve anlamlı olduğu düşünülen birçok dil de dikkate alınarak limitsiz sonuçlar elde edilebilir. Ancak elde edilen sonuçlardan hangisinin gönderilen orijinal metin olduğundan emin olmak anahtara sahip olmadan mümkün değildir. Çünkü üç harfli ve anlam içeren birçok kelime bulunmaktadır. Bu sebeple OTP algoritması anahtar paylaşımı güvenli yapıldığı durumlarda kuantum sonrası dönem de dahil olmak üzere güvenli kabul edilen algoritmalar arasındadır. Tezimizde de bu algoritmanın steganografiden faydalanılarak geliştirilmiş hali önerilmiştir. Anahtar rastgeleliği üzerine de çalışma yapılmış ve anahtar paylaşımına farklı bir çözüm getirilmiştir (Menon, 2018).

C. Üçlü Veri Şifreleme Standardı (Triple Data Encryption Standard, TDES)

Triple DES algoritması DES algoritmasının 3 kez uygulanması sonucunda elde edilmektedir. DES algoritmasının kırılabilir bir yapıda olması sebebiyle aynı sürecin 3 defa üst üste uygulanması neticesinde daha güvenilir bir sistem elde edileceği düşünülmüştür. Anahtar uzunluğu 3DES algoritmasında arttığı için günümüzde birçok alanda örneğin bankacılık sistemlerinde olduğu gibi bu algoritmanın kullanımına devam edilmektedir. Anlaşılacağı üzere 3DES algoritması DES'e göre 3 kat daha yavaştır. Ayrıca AES algoritmasına göre ise 6 kat daha yavaş bir algoritmadır. Veri şifreleme standardı olarak Amerikan Ulusal Standartlar Bürosunun şifreleme üzerine standart geliştirilmesi için bir

talepte bulunması üzerine birçok Amerikan kuruluğu bu duyuruya algoritma önerileri iletmiştir. IBM'in önermiş olduğu şifreleme algoritması Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı tarafından üç yıllık bir çalışma neticesinde geliştirilerek DES algoritması önerilmiştir. Bir veri şifreleme standardı olan DES algoritması simetrik bir şifreleme algoritmasıdır. Blok şifreleme ve döngüler kullanılan bu algoritmada her döngüde kullanılan anahtar farklı olmaktadır. Ancak 2000'li yıllarda sahip olunan bilgisayar hesaplama gücü bu algoritmanın kaba kuvvet kullanılarak çözülmesine imkân tanımıştır. Bu sebeple AES algoritması yeni standart olarak kabul edilmiş ancak 3DES algoritması önerilerek halen kullanılmaya devam etmektedir (Wang ve Li, 2021).

D. Önerilen Algoritma

Tezimizde güvenli veri iletiminin sağlanması için planlanan ikinci modül verinin şifrelenmesi, anahtar üretimi ve anahtar paylaşımının sağlanmasıdır. Bu aşamada seçilen şifreleme algoritması OTP (Vernam) olmuştur. OTP algoritması şifreleme ve şifre çözme süreçlerinde aynı anahtarı kullanan simetrik bir şifreleme algoritmasıdır. Ayrıca Vernam şifreleme algoritmasının sahip olduğu yapısal karmaşıklık ilerleyen süreçte karşılaşılabilecek saldırılara karşı doğal bir koruma sağlamaktadır. Bunu şifrelenecek dosya boyutu kadar rastgele anahtar boyutu kullanması ve XOR işlemini gerçekleştirmesi sayesinde elde etmektedir. Anlaşılabileceği üzere uygulanması basit ancak kırılabilmesi teorik olarak imkânsız kabul edilen bir algoritmadır. OTP algoritmasının iki geliştirilmeye açık çalışma konusu bulunmaktadır. Bunlardan ilki yazılımsal olarak gerçek rastgele anahtar üretimidir. Anahtar üretiminde gerçek bir rastgelelik ihtiyacı fiziksel donanımların yardımıyla sağlanmaktadır. Yazılımsal olarak gerçek bir rastgelelikten bahsetmek pek mümkün değildir. Bu sebeple çalışmamızda donanım desteği olmadan, yazılımsal olarak elde edilen anahtarların rastgeleliğini artırıcı bir yöntem önerilmiştir. Önerilen algoritma test edilmiş ve elde edilen sonuçlar tez çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde paylaşılmıştır.

İkinci çalışmaya açık konu ise diğer tüm şifreleme algoritmalarında da benzer bir ihtiyaç görülen anahtar paylaşımı sürecidir. Anahtar paylaşımı hususunda kullanılan birçok mekanizma olmasına rağmen bu işlemi

steganografi biliminden yararlanarak, tezimizde önermiş olduğumuz şekilde yapan otonom bir sistem literatürde görülmemektedir. Bu sebeple tezimizde anahtar paylaşımının gerçekleştirilmesi için anahtar paylaşımı yapılmadan bu ihtiyacı karşılayan bir algoritma geliştirilmiştir. Steganografi bölümünde bu işlemin nasıl gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

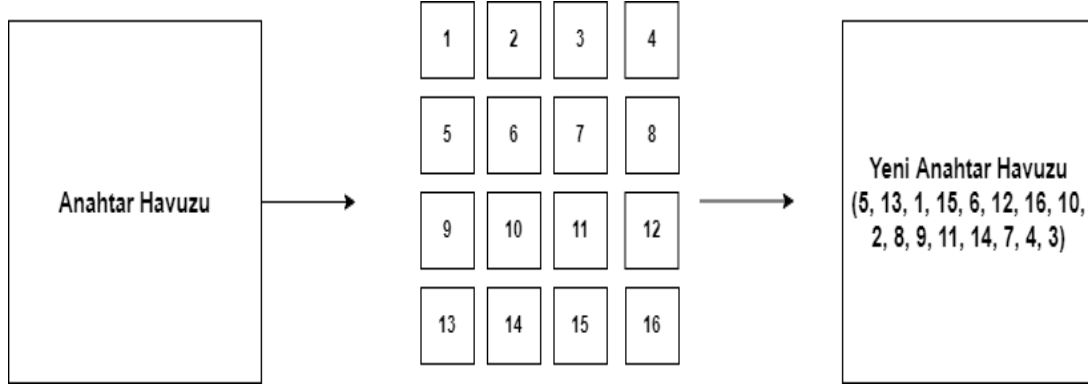
Çalışmamızda önerilen yöntemlerin uygulanmasında Java programlama dili kullanılmıştır. OTP algoritmasını Java dilinde programlamanın en büyük dezavantajı, gerçek rastgele bir sayı elde etmektir. Java rastgele anahtar üretim fonksiyonu belirlenen aralıkta sayılar üretmektedir. Ancak gerçek rastgelelik tartışmaya açıktır çünkü böyle bir şey gerçekten var olamaz ve varsa geleneksel yöntemlerle elde etmek çok zordur. En iyi yöntemle bile, yeterince rastgele bit oluşturursanız, bir model belirmeye başlayacaktır; bu herhangi bir anahtar oluşturma sistemi için zayıflık işaretidir. Bu nedenle önerilen algoritmamız anahtar rastgeleliği sorunuyla başa çıkmak için birtakım çözümler getirmektedir.

Önermiş olduğumuz yöntemde yapılması gereken işlemler sırasıyla gönderici tarafından şu şekilde yapılmaktadır:

- Gönderici ve alıcı tarafında önceden belirlenmiş aynı anahtar havuzu bulunur.
- Her iki tarafta da bulunan havuz 16 eşit alt parçaya bölünür.
- Rastgele olarak anahtar havuzu alt parçaları (16 adet) birleştirilerek yeni havuz elde edilir.
- Yeni havuzun oluşturulma sırası kaydedilir.
- İhtiyaç duyulan anahtar uzunluğu kadar oluşturulan havuzdan rastgele anahtar seçimi yapılır.
- Seçilen anahtarın havuzda hangi konumdan alındığı bilgisi kaydedilir.
- Seçilen anahtar kullanılarak OTP şifreleme algoritması uygulanır.
- Şifrelenmiş dosyaya alt segmentler rastgele seçilerek oluşturulan anahtar havuzu seçim sırası bilgisi ve anahtarın seçim yeri bilgisi steganografi mantığından faydalanılarak gizlenir.

- Gerekli tüm bilgileri taşıyan dosya alıcıya gönderilir.

Taraflarda bulunan anahtar havuzunun parçalara bölünüp rastgele olarak yeniden oluşturulması Şekil 19’da gösterilmiştir.

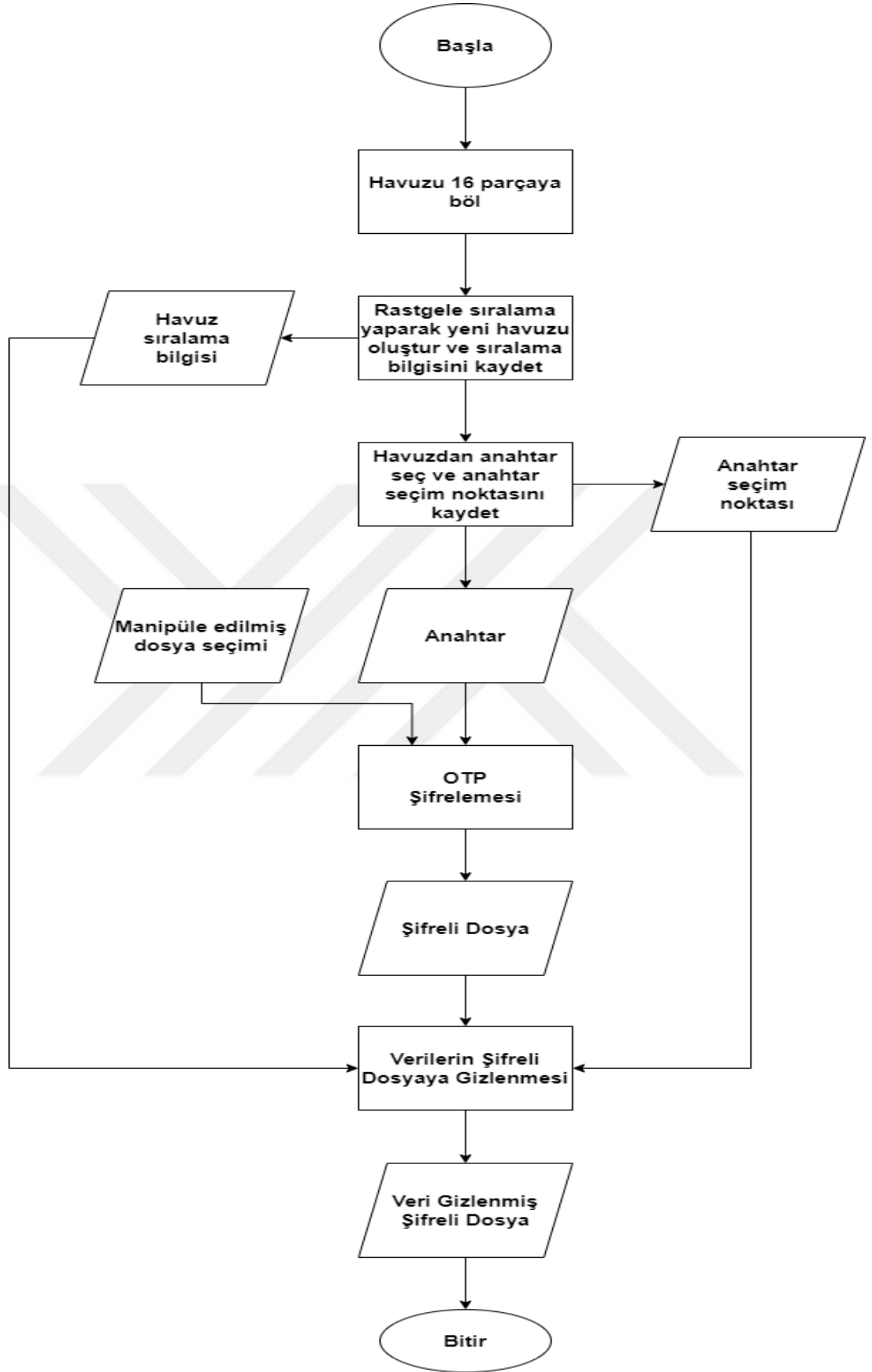

Şekil 19 Yeni anahtar havuzu elde edilme yöntemi

Dosya, şifrelenmesi ve gerekli bilgilerin gizlenmesi sürecinden sonra alıcı tarafına ulaşır. Alıcı tarafında şifrelenmiş veriden orijinal verinin manipüle edilmiş halinin elde edilebilmesi için aşağıda belirtilen adımlar uygulamaktadır:

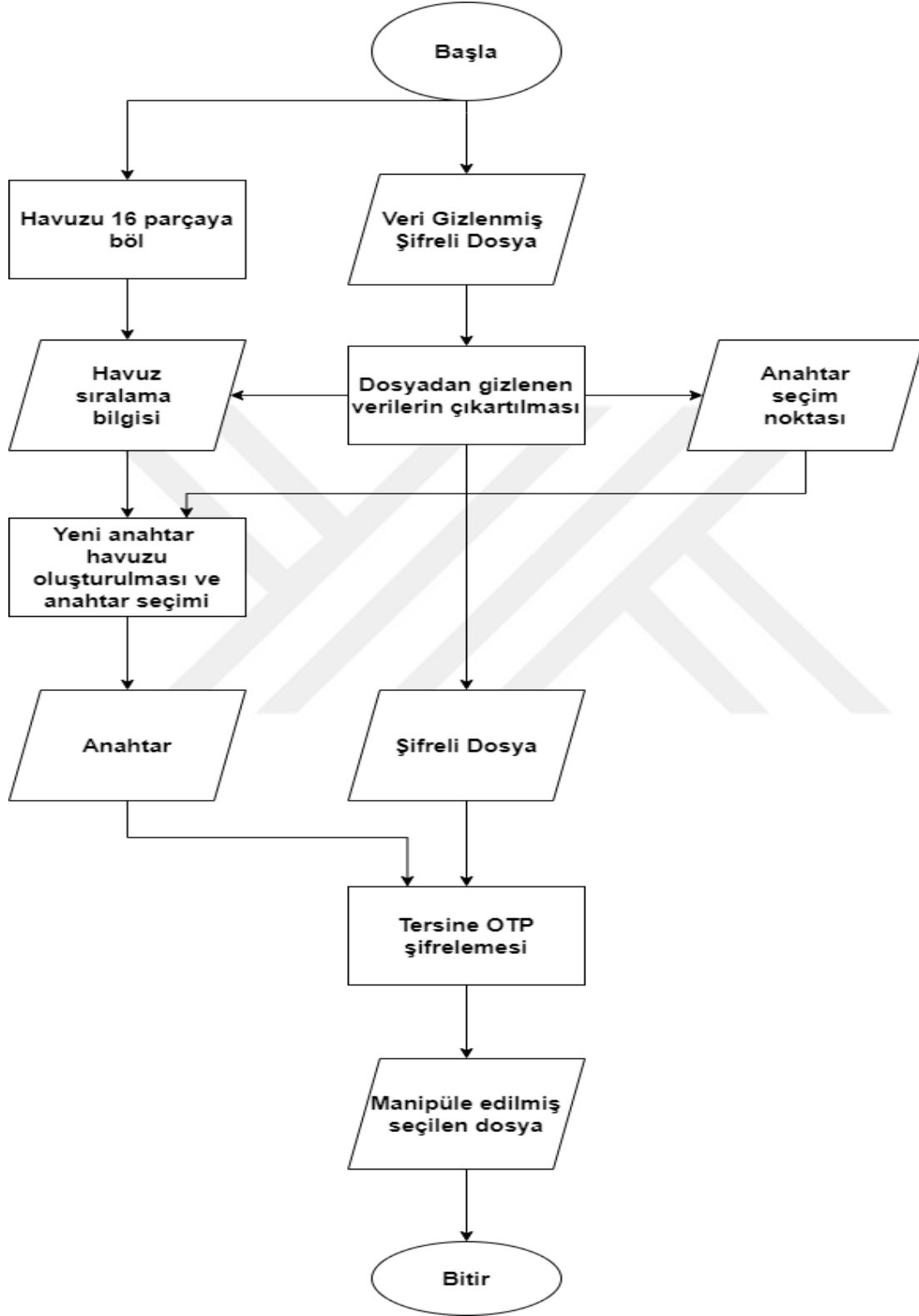
- Şifreli dosyadan gizlenen bilgiler (rastgele havuz oluşum sırası, anahtar seçim noktası) çıkartılır.
- Önceden paylaşımı yapılmış anahtar havuzu 16 alt parçaya bölünür.
- Şifreli dosyadan elde edilen rastgele havuz oluşturulma sırası bilgisi kullanılarak oluşturulan yeni havuz alıcı tarafında da oluşturulur.
- Yeni elde edilen havuzdan anahtar seçim yeri bilgisi kullanılarak dosya boyutu kadar okuma yapılır ve kullanılmış anahtar elde edilir.
- Anahtar kullanılarak şifrelenmiş dosya tersine OTP adımları izlenerek açılır ve dosyanın manipüle edilmiş haline ulaşılır.

Önerilen algoritmanın gönderici tarafında nasıl gerçekleştirildiğini gösteren blok diyagramı aşağıdaki Şekil 20’de paylaşılmıştır.

Şekil 20 Önerilen algoritma gönderici tarafı blok diyagramı

Önerilen algoritmanın alıcı tarafında nasıl gerçekleştirildiğini gösteren blok diyagramı aşağıdaki Şekil 21’de paylaşılmıştır.

Şekil 21 Önerilen algoritma alıcı tarafı blok diyagramı

E. Test ve Analiz

Önerilen algoritmada anahtar seçiminde rastgeleliği arttırıcı ve anahtar paylaşımında steganografiden faydalanılan bir yöntem önerilmiştir. Tezimizin dosya manipülasyonu aşamasında önermiş olduğu manipülasyon yönteminden elde edilen manipüle edilmiş dosyalar test amaçlı kullanılmıştır. Seçilen manipüle edilmiş dosya OTP şifreleme algoritması ile şifrelenmiştir. Anahtar seçiminde rastgeleliğin arttırılması için şöyle bir yöntem izlenmiştir: Her iki tarafta da aynı anahtar havuzu bulunmaktadır. Bu havuzlar 16 parçaya bölünmüştür. Rastgele olacak şekilde 16 alt parça birleştirilmiş ve yeni bir havuz elde edilmiştir. Havuzun birleştirilme sırası kaydedilmiş ve steganografi bölümünde paylaşıldığı üzere bu bilgi gizlenmiştir. OTP algoritması dosya boyutu kadar anahtar kullanımı öngördüğü için oluşturulan havuzdan dosya boyutu kadar rastgele bir noktadan anahtar seçimi yapılmıştır. Bu seçimin yapıldığı yer bilgisi de steganografi ile gizlenmek üzere kaydedilmiştir. Anahtar elde edildikten sonra OTP algoritması uygulanmış ve manipüle edilmiş dosya şifrelenmiştir. Daha sonrasında havuz ve anahtar bilgisi dosya üzerine gizlenmiştir.

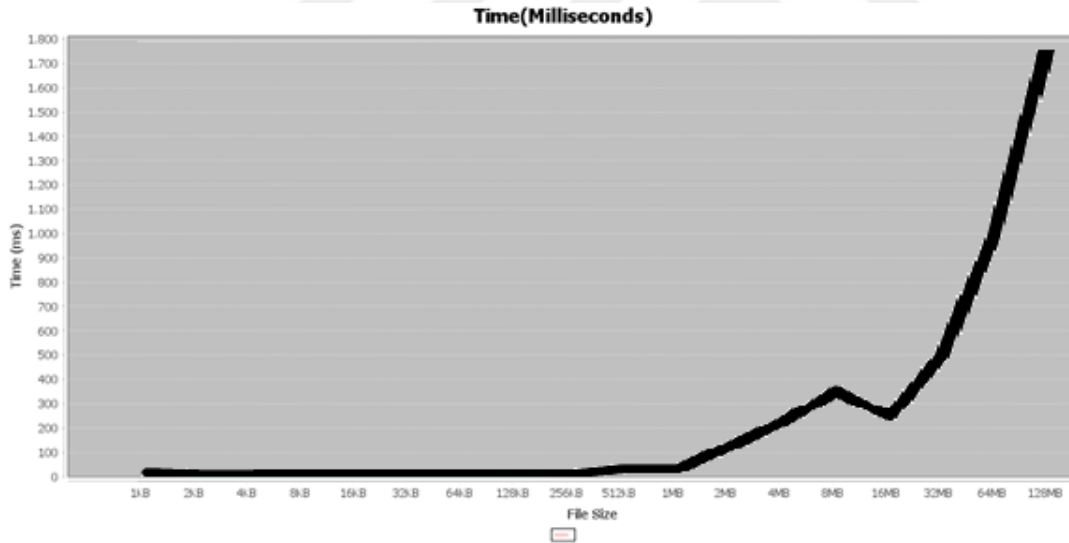
Şifrelenmiş dosya blokzincir kısmında paylaşılan şekilde alıcı tarafına iletilmektedir. Alıcı tarafı şifrelenmiş dosyayı elde ettiğinde öncelikli olarak yeni havuzu elde edebilmek için gizlenen verileri dosyadan elde eder. Havuz oluşturma bilgisi ve anahtar seçim noktası bilgisini dosyadan çıkartır. Geriye OTP ile şifrelenmiş dosya kalır. Ardından yeni havuz oluşumunu gerçekleştirebilmek için anahtar havuzunu 16 alt parçaya böler ve elinde bulunan sıralamayı takip ederek yeni havuzu oluşturur. Bu havuzdan anahtar seçim noktası bilgisi kullanılarak dosya boyutu kadar anahtar okunur ve tersine OTP algoritmasında kullanılarak tersine şifreleme süreci tamamlanır. Elde edilen dosya, dosyanın manipüle edilmiş halidir. Orijinal veriye ulaşmak için tersine manipülasyon işleminin yapılması gerekmektedir.

Önermiş olduğumuz şifreleme ve şifre çözme algoritmaları 1 kilobayt ile 128 megabayt boyutları arasında Çizelge 1’de paylaşıldığı üzere test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar şifreleme ve şifre çözmek için mili saniye cinsinden hesaplanmış olup paylaşılmıştır.

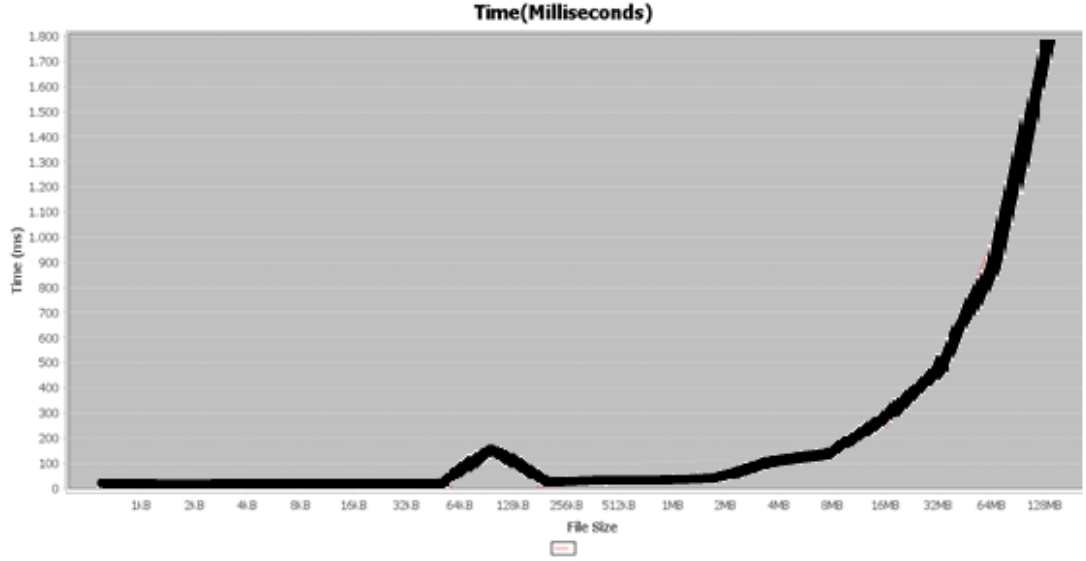
Çizelge 1 Şifreleme ve Şifre Çözme Süreleri (ms)

Dosya Boyutu	Şifreleme	Şifre Çözme
1 KB	6	5
2 KB	7	8
4 KB	7	6
8 KB	7	7
16 KB	7	8
32 KB	7	8
64 KB	7	7
128 KB	5	146
256 KB	10	18
512 KB	28	27
1 MB	31	27
2 MB	119	35
4 MB	212	98
8 MB	346	124
16 MB	242	271
32 MB	488	471
64 MB	974	871
128 MB	1727	1772

Çizelge 1'de paylaşılan test sonuçları Şekil 22 ve Şekil 23'ün oluşturulmasında kullanılmaktadır.

Şekil 22 Önerilen algoritma şifreleme sonuçları grafiği

Şekil 23 Önerilen Algoritma Şifre Çözme Sonuçları Grafiği

Şekil 22 ve Şekil 23’de paylaşılan grafikler incelendiğinde beklendiği gibi işlem süresinin doğrudan dosya boyutuna bağlı olduğu görülmektedir. Ayrıca aşağıda paylaşılan Çizelge 2’de AES ve 3DES algoritmalarının seçilen veri boyutlarındaki dosyalarda 10’ar kez uygulanması ve ortalamasının alınması sonucunda elde edilen sonuçları paylaşılmıştır.

Çizelge 2 AES, 3DES ve önerilen yöntem şifreleme ve şifre çözme sonuçları

Şifreleme Algoritması	Dosya Boyutu	Şifreleme (ms)	Şifre Çözme (ms)
3DES (168 Bit)	1 KB	488,2	487,3
AES (128 Bit)	1 KB	81,2	82,0
Önerilen Yöntem	1 KB	6	6
3DES (168 Bit)	16 KB	521,5	519,2
AES (128 Bit)	16 KB	86,6	83,4
Önerilen Yöntem	16 KB	7	8
3DES (168 Bit)	32 KB	504,1	502,8
AES (128 Bit)	32 KB	84	86,3
Önerilen Yöntem	32 KB	7	8

Çizelge 2 Önerilen Algoritma Şifre Çözme Sonuçları Grafiği Devam

3DES (168 Bit)	1 MB	513,5	506
AES (128 Bit)	1 MB	85,5	83,4
Önerilen Yöntem	1 MB	31	27
3DES (168 Bit)	16 MB	1002,2	998,6
AES (128 Bit)	16 MB	165,9	83,3
Önerilen Yöntem	16 MB	242	271
3DES (168 Bit)	32 MB	1428	1350
AES (128 Bit)	32 MB	239,8	79,6
Önerilen Yöntem	32 MB	488	471

Tablo 2’de paylaşılan elde edilen sonuçlar incelendiğinde OTP algoritmamızla şifrelenen dosyaların emsal şifreleme algoritmalarına nazaran küçük boyutlu dosyalarda çok daha az sürede gerçekleştirildiği görülmektedir. Dosya boyutu arttığında AES algoritması daha iyi sonuçlar vermeye başlamaktadır. Bu durumun sebebi OTP algoritmasının dosya boyutu kadar anahtar kullanarak tüm dosyayı şifrelemesidir. AES algoritmasında ise daha önceki bölümlerde ifade edildiği üzere 128 bitlik anahtar ile tüm dosyanın şifrlenmesinde blok mantığı kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca elde edilen anahtarların rastgeleliğinin ölçülebilmesi için Amerikan Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsünün yayınlamış olduğu Kriptografik Uygulamalar için Rastgele ve Sahte Sayı Üreticileri için İstatistiksel Test Paketi raporunda paylaşılan sıklık testi tezimizde uygulanmıştır. Bu teste göre elde edilen anahtarın rastgele olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan sonuç 0.01’den büyük olmalıdır. Tezimizde geliştirilen rastgele anahtar seçim yönteminin üretmiş olduğu anahtarların rastgeleliği 0.1095 çıkmıştır. Yani üretilen anahtarlar rastgeledir.

F. Sonuç

Tez çalışmamızın şifreleme modülünde önerilen algoritma ile anahtar rastgeleliği üst seviyede sağlanmaya çalışılmış ve anahtar paylaşımına yenilikçi bir çözüm getirilmeye çalışılmıştır. Anahtar rastgeleliğinin arttırılmasında alıcı ve gönderici arasında önceden paylaşılmış anahtar havuzlarının alt segmentlere ayrılması ve sonrasında her işlem gerçekleştirildiğinde rastgele olarak havuz dizilimini rastgele olarak gerçekleştirip, bu yeni havuz üzerinden anahtar seçimi yapılarak gerçekleştirilmektedir. 5 GB'lık bir anahtar havuzunun iki tarafta da olduğu düşünüldüğünde, bu havuzun 16 alt parçaya bölünerek rastgele olarak yeniden oluşturulması ve her anahtar seçimi işleminde bu sürecin tekrar etmesi rastgeleliği arttırıcı bir özelliktir.

Elde edilen yeni havuzdan anahtar seçimi yapılırken rastgele bir nokta belirlenmekte ve bu noktadan itibaren şifrelenecek dosya boyutu kadar anahtar okunarak anahtar seçimi süreci gerçekleştirilmektedir. Seçilen anahtarın havuzdaki başlangıç noktasının adresi tutularak steganografi aşamasında kullanılmak üzere saklanır.

Anahtar havuzunun rastgele oluşturulma sırası ve anahtar seçim noktasının bilgisi steganografi modülünde gizlenmektedir. Bu bilginin tespit edilmesi durumu düşünüldüğünde yani gizlenen bilginin stego-dosya'dan çıkartıldığı ve şifreli metnin elde edildiği durumda anahtar havuzu bilgisi saldırgan tarafından bilinmediği için yıkıcı bir risk teşkil edemeyecektir. Yine Kirchhof'un kanununa uygun olarak geliştirilen algoritma, herkes tarafından biliniyor olsa da sistem tüm olumsuzluklara rağmen güvenli bir yapıya sahiptir.

Tezimizde önerilen şifreleme modülü ile OTP şifreleme algoritmasının anahtar seçimi ve anahtar paylaşımı geliştirilmiştir. Önerilen algoritmamız, geleneksel OTP algoritmasının XoR operatörünü kullanması sayesinde, OTP algoritmasının sahip olduğu algoritmik karmaşıklığa bire bir sahiptir. Geliştirilen anahtar havuzu ve anahtar seçimi eklentileri şifrelemeye hiçbir extra karmaşıklık katmamış aksine rastgelelik açısından ve anahtar paylaşımına yenilikçi çözümler getirmiştir. Bu modülün başarı ile tamamlanması sayesinde diğer bir güvenlik modülü olan steganografi modülünün uygulanabilirliği mümkün hale gelmiştir.

Geliştirilmiş OTP algoritmamız sayesinde tezimizde geliştirmiş olduğumuz sistemimiz, kuantum sonrası dönem için güvenilir bir hale gelmiştir. Simetrik anahtarlı şifreleme algoritmalarında en büyük sorun olarak kabul edilen anahtar paylaşımı hususunda çözüm olarak önerilen yeni yöntemiz ile anahtar güvenliği üst seviyede sağlanmaktadır.

IV. STEGANOGRAFI

Steganografi bilimi verinin gizlenmesi üzerine odaklanan bir çalışma alanıdır. Gizlenen verinin fark edilmemesi için tarih boyunca birçok yöntem denenmiştir. Çoğunlukla askeri amaçlarla kullanılan steganografi yöntemleri verinin dijitalleşmesi ile birlikte dijital forma geçmiş ve birçok kişi tarafından çeşitli amaçlarla (askeri, istihbarat, illegal amaçlar vb.) kullanılabilir bir hal almıştır. Ancak yapılan dijital steganografinin elde ettiği sonuçlar yüzyıllar önce görülen örnekleriyle aynıdır. Daha önce insanlar tarafından fark edilmemesi için çalışılan steganografik çalışmalar günümüzde insanları geliştirdiği bilgisayarların fark edememesi için yapılmaktadır (Shehab ve Alhaddad, 2022).

Verinin dijitalleşmesi neticesinde steganografi teknikleri tümüyle değişmiştir; resim, yazı, ses ve video gibi kullanılan dosya türlerinde uygulanmakta ve veri gizlemesi yapılmaktadır (Adee ve Mouratidis, 2022). Gizlenen veriler çoğunlukla yazı formunda olup resim, ses veya video gibi veriler de gizlenebilmektedir. Günümüzde steganografi teknikleri protokol ve uzaysal tabanlı olmak üzere iki ana başlıkta incelenmektedir. Protokol steganografi tekniklerine Ayırık Fourier Dönüşümü (Discrete Fourier Transform), Ayırık Kosinüs Dönüşümü (Discrete Cosine Transform) ve Ayırık Dalgacık Dönüşümü (Discrete Wavelet Transform) teknikleri örnek verilebilir (Hammad vd., 2022). Uzaysal tabanlı tekniklere ise En az Önemli Bit (Least Significant Bit), Piksel Değeri Farkı (Pixel Value Differencing), Köşe Temelli Veri Gizleme (Edge-Based Data Embedding Method) ve Optimal Piksel Düzeltme Prosedürü (Optimum Pixel Adjustment Procedure) gibi teknikler örnek gösterilebilir (Xie vd., 2021).

Tez çalışmamızdan üretilen ve şu anda hakem incelemesinde olan makale çalışmamızda steganografide çokça kullanılan DWT algoritması ve OPAP algoritması birlikte kullanılarak resim içerisine metin gizlenmesi yapılmıştır. Önerilen yöntem ile kapak-resim olarak kullanılan dosya ayırık dalgacık dönüşümü kullanılarak Yüksek-Yüksek (YY), Yüksek-Düşük (YD), Düşük-Yüksek (DY) ve Düşük-Düşük (DD) olmak üzere alt bantlara bölünmüştür. Üzerinde veri gizleme

işleme LSB tekniği kullanılarak yapılmış ve ne düşük fark edilebilen bant olan DD bandında veri gizleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında tersine DWT algoritması kullanarak resim tekrar oluşturulmuştur. Elde edilen stego-resim kullanmış olduğumuz DWT algoritmasının kayıplara neden olması ve eklenen gizlenmiş verilerin oluşturmuş olduğu farklılık sebebiyle steganaliz yöntemlerince fark edilebilir yapıdadır. Bunun engellenmesi için OPAP algoritması kullanılmış ve elde edilen iyileştirmeler incelenmiştir. 1, 2 ve 3 bitlik veri gizleme işlemleri sonucunda OPAP algoritmasının 1 bitlik değişimlerde yani 1 bitlik LSB kullanılarak veri gizlenmesinde bir katkısı olmadığı görülmüştür. 2 ve 3 bitlik veri gizlemelerinde ise elde edilen PSNR değeri incelendiğinde 2 bit veri gizlemede OPAP kullanımının neredeyse 1 bitlik veri gizlenmiş gibi bir PSNR değeri elde edilmesine, 3 bitlikte ise 2 bitlik PSNR değeri elde edilmesine katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca OPAP sonrası elde edilen stego-resimden gizlenen verinin geri elde edilmesinde hiçbir kayıp olmamış ve gizlenen veriye erişim saplanmıştır. Önerilen bu makale çalışmasındaki algoritma sayesinde steganaliz yöntemlerinin daha zor fark etmesini sağlayacak bir iyileştirme elde edilmiştir.

Yine tezimizden üretilen Blokzincir Steganografisi çalışmasında steganografinin 2009 yılında hayatımıza giren Bitcoin kripto parasının ana gücü olan blokzincir teknolojisinin 2014 yılında bu isimle anılması ve uygulanabilirlik imkanlarının test edilmesi sonucunda günümüzde birçok alanda denenebilir bir çalışma konusu haline gelmesi neticesinde tezimizde denenmiştir. Blokzincir teknolojisinin bir sonraki bölümde anlatıldığı üzere sahip olduğu yapısal farklılık ve sistemlere katmış olduğu güvenlik ve gizlilik özellikleri sayesinde günümüzde kullanılan tüm steganaliz yöntemlerine karşı başarılı ve tespit edilmesi teorik olarak imkânsız olan, blokzincir sistemini bir nevi kapak-resim gibi kullanan algoritmamız tanıtılmıştır (Takaoğlu vd., 2021).

Ayrıca daha önce tez çalışmamızda yazıcı steganografisi üzerine yürütmüş olduğumuz araştırmalar neticesinde günümüzde de halen yapılmakta olan yazıcı steganografisi hakkındaki görüşlerimiz paylaşılmıştır. Kâğıt para sahteciliğinde renkli yazıcıların yaygınlaşması neticesinde görülen artış bir önlem alınması ihtiyacı ortaya koymuştur. Bu sebeple bastırılan yazıcı çıktılarında gözle görülemeyen ve tam olarak hangi bilgilerin gizlendiği paylaşılmayan bir veri gizlemesi yapılmaktadır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için şu örneğin paylaşılmasında fayda vardır.

Yakın zamanda basına sızdırılan Amerikan askeri operasyonları ve bu operasyonlarda görülen olumsuz ve gizli bilgi niteliğinde saklanan uygulamalarının bir gazeteci tarafından basınla paylaşılması neticesinde bu bilgi sızdırılmasının kim tarafından yapıldığı bastırılan yazıcı çıktılarının incelenmesi sonucunda tespit edilmiştir. Çıktının alındığı yazıcı steganografi sayesinde tespit edilmiş ve haberi paylaşan kişiye kadar gerekli olan tüm bilgiler çorap söküğü gibi ortaya çıkmıştır. Çalışmamızda bu durum kamuoyu ile paylaşılmış ve konunun etik durumu üzerine görüşlerimiz paylaşılmıştır (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2019).

Anahtar havuzu üretimi ve anahtar paylaşımı üzerine getirmiş olduğumuz algoritma önerilerinden tezimizde kullanılmaya karar verilen algoritmada steganografi yapılmasına karar verilmiştir. Günümüzde kullanılan dijital steganografi algoritmalarından bağımsız olarak, verinin gizlenmesini esas alan, yani steganografinin anlamı olan gizli yazı mantığından hareket ederek yeni bir veri gizleme yöntemi uygulanmıştır.

Tez çalışmamızın modüllerden oluştuğu ve tümünün birlikte çalışması neticesinde önermiş olduğumuz algoritmanın üst seviyede güvenlik sağlayacağını belirtmek gerekir. Çünkü dosya manipülasyonu aşamasında manipüle edilerek yeni bir dosya yapısına dönüştürülen dosyalar steganografi aşamasında yapacağımız veri gizlemesine imkân tanıyan çalışmadır. Manipüle edilmiş ve anlamlandırılabilen hiçbir yapısı olmayan dosyanın şifrelenmesi neticesinde elde edilen şifreli dosya üzerine gizlemek istediğimiz anahtar uzunluğu bilgisi, anahtar havuzu oluşturulma sırası, anahtarın havuzda başladığı yerin bilgisi gibi veriler gizlenmektedir.

A. Önerilen Steganografi Algoritması

Çalışmamızda dosya manipülasyonu işlemi gerçekleştikten sonra elde edilen haliyle üzerinde çalışılan dosya şifreleme aşamasına geçer. Şifreleme işlemi OTP algoritması kullanılarak gerçekleştirilir. Ancak anahtar havuzu üretiminde ve rastgele anahtar üretiminde geliştirmiş olduğumuz algoritma sayesinde rastgelelik arttırılmaktadır. Anahtar paylaşımında ise steganografi biliminin çalışma mantığından hareket ederek gizleme işlemi yapılmaktadır. Seçilen rastgele anahtar yeri bilgisi ve havuz oluşturma sırası bilgisi aşağıdaki sözde kodda görüleceği üzere belirlenmiş olan sayıda parçalara bölünüp yine algoritmada belirlenen ve değişkenlik gösteren lokasyonlara gizlenir. Tezimizde

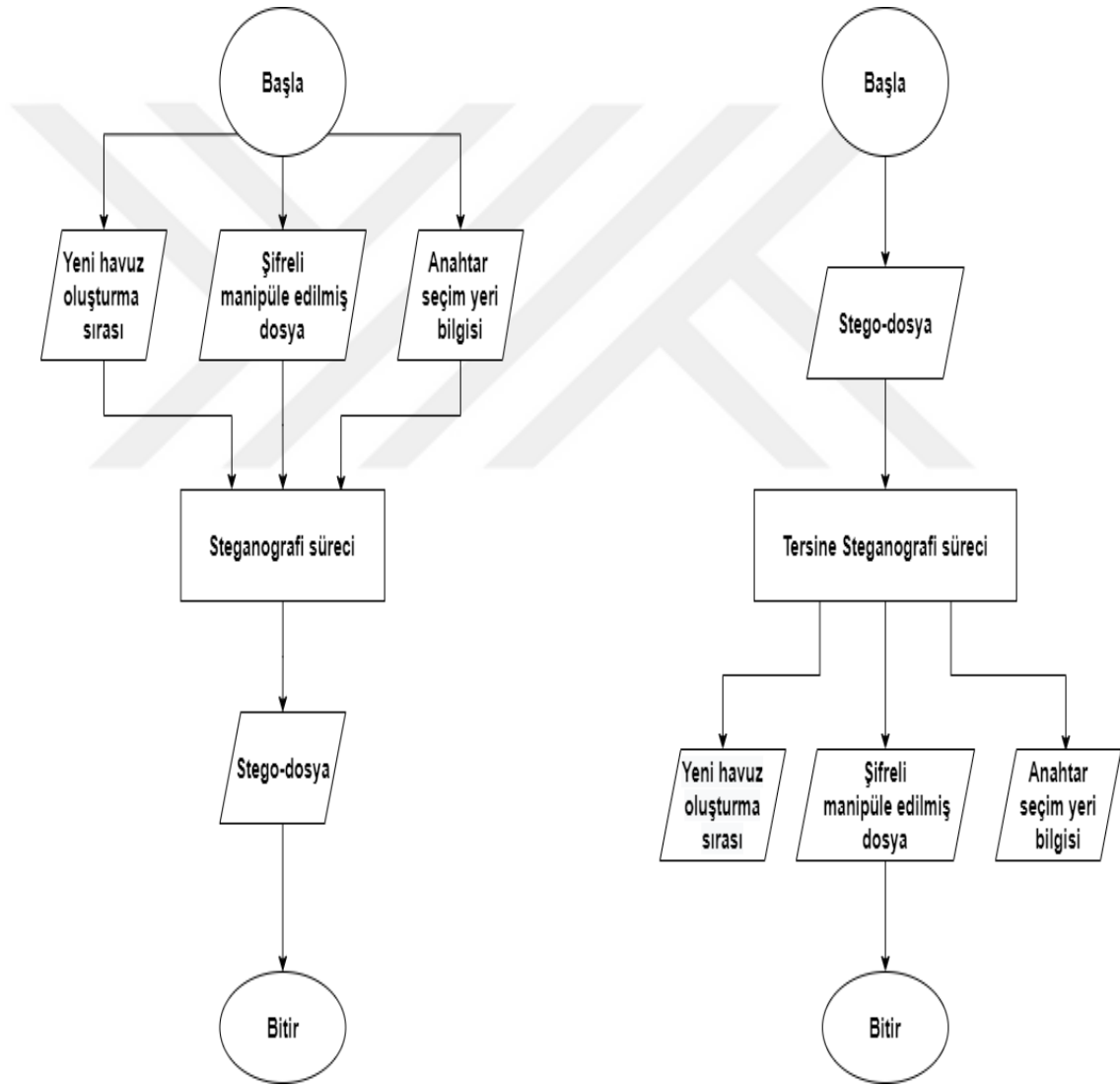
geliştirilen tüm modüller nihai bir son ürüne çevrilmek amaçlı geliştirildiği için steganografi bölümünde de görüleceği üzere geliştirilen tüm mekanizmalar en ince ayrıntısına kadar verilmemiş olup ne yapıldığı ifade edilerek ilerlenilmiştir.

- Başla
- Manipüle edilmiş dosyayı OKU
- Anahtar havuzunu 16 parçaya BÖL
- 16 parçayı rastgele sıralayarak yeni anahtar havuzunu OLUŞTUR
- Havuzdan dosya boyutunda bir rastgele anahtar SEÇ
- Anahtar seçim yeri bilgisini KAYDET
- OTP şifreleme algoritmasını seçilen anahtar ile UYGULA
- Gizlenecek havuz oluşturma sırası ve anahtar seçim yeri bilgilerini BELİRLE
- Bilgileri parçalara böl ve belirlenen yerlere EKLE
- Bitir

Aşağıdaki sözde kodda görüleceği üzere tersize steganografi yöntemi izlenerek gizlenen verilere ulaşılabilir ve sonrasında orijinal dosyaya erişilebilir.

- Başla
- Şifreli manipüle edilmiş dosyayı OKU
- Gizlenmiş havuz ve anahtar bilgilerini ÇIKART
- Havuzu 16 parçaya BÖL
- Yeni havuz oluşumunu elde edilen sıralama bilgisini kullanarak OLUŞTUR
- Oluşturulan havuzdan elde edilen anahtar seçim yeri bilgisini kullanarak anahtarı OKU
- Tersine OTP şifreleme algoritmasını anahtar ile UYGULA
- Bitir

Algoritma, anahtar havuzunun rastgele oluşturulması bilgisini ve anahtar seçim yeri bilgisini parçalara böler ve şifrelenmiş dosyanın önceden belirlenen yerlerine kaydeder. Tüm bu sistem sayesinde anahtar paylaşımı dosya ile birlikte gönderim esnasında gerçekleştirilir ve ayrıca ek bir anahtar paylaşım mekanizmasına gerek görülmez. Blokzincir eklentisi aşamasında paylaşılacak bilgiler incelendiğinde daha iyi anlaşılacağı üzere dosya bütünlüğü ve kurcalanamazlık blokzincir sayesinde sağlandığı için güvenlik üst düzeyde gerçekleşmiş olur. Aşağıdaki Şekil 24’de steganografi ve tersine steganografi algoritmalarının blok diyagramı paylaşılmıştır.

Şekil 24 Steganografi ve tersine steganografi diyagramları

B. Sonuç

Steganografi süreci çalışmamızda alışlageldik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmemiştir. Çünkü geleneksel metin steganografisinde uygulanan yöntemler bizim gizlemek istediğimiz verilerin saklanması uygun değildir. Bu sebeple çalışmamızda bilginin saklanması için öncelikle gizleneceği dosyanın içinde farkedilmemesi sağlanmıştır. Bu farkedilmeme süreci manipülayon aşamasında dosya türlerinin ayırt edilemez tek bir dosya türüne dönüştürülmesi sayesinde olmuştur. Havuz sıralama bilgisi ve anahtar seçim yeri bilgisi manipüle edilmiş ve sonrasında şifrelenmiş dosya üzerine gizlenmiştir. Gizleme işlemi yapılırken gizlenecek bilgiler parçalara bölünmüş ve önceden belirlenen ve değişkenlik gösteren yerlere eklenerek dosya içerisinde fark edilmemesi sağlanmıştır. Bu sayede steganaliz yöntemleri manipüle edilen dosyaya gizlenen bu bilgilerin fark edilmesinde işlevsiz kalmaktadır. Çünkü steganaliz yöntemlerinin aramış oldukları veri gizleme tekniklerine çalışmamızda yer verilmemiştir. Steganografi algoritmamız, steganografi mantığından yola çıkarak yeni bir dosya türü için yeni bir gizleme yöntemi önermiştir. Bu sayede daha önce de belirtildiği üzere hem steganaliz yöntemlerine karşı başarılı bir algoritma elde edilmiş hem de anahtar paylaşımı süreci alışlageldik yöntemlerin aksine herhangi bir kanal kullanılmadan bir başka deyişle anahtar paylaşımı yapmadan alıcıya iletilmiştir.

V. BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİ

Blokzincir teknolojisi, 2009 yılında Satoshi Nakamoto takma isimli bir kişi ya da grup insan tarafından önerilen Bitcoin kripto parasının başarılı olması sonucunda dikkatleri üzerine çekmiştir. Gerçek anlamda blokzincir teknolojisi kavramının ortaya çıkması ve ardının doldurulması 2014 yılına denk gelmektedir. Blokzincir 1.0 diye adlandırılan ve Bitcoin gibi finansal ürünlerin çalışıldığı bu dönemde birçok kripto para ve kripto para geliştirme platformları ve programlama dilleri geliştirilmiştir. Bitcoin sonrası benzeri ilgi çeken Ethereum kripto parası aynı Bitcoin'in yaptığı gibi kendi platformunu geliştirmiş ve yeni kripto paraların geliştirilmesinde bir hizmet olarak bu platformu sunmuştur. Günümüzde geliştirilen kripto paraların çok ciddi bir kısmı Bitcoin veya Ethereum blokzincir geliştirme platformundan faydalanılarak geliştirilmektedir. Solana ve benzeri birçok platform da günümüzde alternatif ve bu sistemlerde görülen eksikliklerin giderilmesi gibi katkılar sunan platformlardır. Blokzincir sistemlerinin geliştirilebilmesi için birçok programlama dilinden faydalanılabilmektedir. Java, JavaScript, C, C++, Solidity vb birçok programlama dili kullanılarak ihtiyaç duyulan blokzincir sistemleri geliştirilebilmektedir (Gatabazi vd., 2022).

Blokzincir teknolojinin finansal alanlar dışında kullanımına imkân tanıyan ve akıllı sözleşme diye tabir edilen, spesifik bir durum için önceden kodlandığı şekilde, aynı durum her oluştuğunda, aynı işlemi yapacak şekilde hareket eden kod parçaları sayesinde blokzincir sistemleri statik bir halden daha dinamik bir yapıya dönüşmüştür. Blokzincir teknolojinin akıllı sözleşmelerle buluşmasına Blokzincir 2.0 denilmektedir. Ethereum platformu akıllı sözleşmelerin kolaylıkla blokzincir sistemlerine eklenebilmesi için gerekli altyapıyı sunan ilk blokzincir geliştirme platformu olmuştur (Hsueh ve Chin, 2022).

Blokzincir teknolojinin finans dışındaki alanlarda uygulanabilirliğinin test edildiği ve hali hazırdaki sistemlere bir katman olarak da eklenebilecek

yapıda çalışmaların görüldüğü döneme Blokzincir 3.0 denilmektedir. Günümüzde blokzincir teknolojisinin neredeyse her alanda uygulanması üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Sağlık, kamu hizmetleri, askeriye, havacılık, taşımacılık, endüstri, akıllı şehirler, finans, eğitim gibi konular başta olmak üzere şifreleme, anahtar dağıtımı, veri gizleme, kuantum anahtar dağıtımı gibi daha spesifik ve teknik konularda blokzincir teknolojisinin katabileceği artılar üzerine çalışmalar yürütülmektedir (Muduli vd., 2022).

Blokzincir teknolojisi özünde yeni çıkmış bir çalışma disiplini değildir. Blokzincir teknolojisi hali hazırda bulunan teknolojilerin spesifik bir ihtiyacın giderilmesinde uygun bir sıralama ile birleştirilmesi neticesinde elde edilmiştir. Zaman damgası algoritması, Merkle ağacı algoritması, özüt algoritmaları ve bilgisayar bilimi teorik bilgileri doğru bir şekilde uygulanarak öncelikle Bitcoin sonrasında da bir terim olarak anılan blokzincir teknolojisi elde edilmiştir. İlk üretilen dijital ve kripto para Bitcoin değildir. Birçok benzeri çalışmalar denenmiş ancak Bitcoin kadar tutulmamışlardır. Dünyanın blokzincir teknolojisine hazır olması da belki bu denli bir kabullenişin hızlanmasını sağlamıştır. İnsan psikolojisi de düşünüldüğünde, bir teknolojik yeniliğin finansal bir kazanç olarak insanlara yansması da bu kabullenişin hızlanmasında bir katkı sunmuş olabilir. Neticede blokzincir teknolojisi 2009 yılından günümüze gelen süreçte farklı dönüm noktalarından geçmiş ve gelişimini halen sürdürmektedir (Sanda vd., 2022).

Blokzincir teknolojisi yukarıda paylaşılan gelişim süreciyle paralel olarak özünde bloklardan oluşan oldukça güvenli ve şeffaf bir çalışma konusudur (Wang vd., 2022). Blokzincir sistemleri bloklardan oluşmaktadır. İlk oluşturulan blok yaratılış bloku olarak isimlendirilir. Bu blokta daha önceden oluşturulan ve blokun bağlandığı bir özüt değeri bulunmamaktadır. Ancak kendisinden sonra oluşturulan tüm bloklar özüt algoritmaları kullanılarak birbirlerine bağlanırlar. Özüt algoritmaları tek yönlü çalışan, özütlenen değerde meydana gelebilecek en ufak değişiklikte farklılık gösteren SHA256 özütleme algoritması örnek verilirse 256 bitlik bir değer üreten algoritmalarlardır. Bu algoritmalar sayesinde blokzincir sistemlerinin güvenlik ihtiyacı büyük ölçüde sağlanmaktadır. Zaman damgası algoritması ise bir blokzincirinde oluşturulan ve blokzincir sistemi tarafından doğrulandığı anın bilgisini tutan zaman

serileridir. Ülkemizde gerekli sertifikalara uygun halde zaman damgası hizmetini sadece TÜBİTAK Kamu Sertifikasyon Merkezi sağlamaktadır (Takaoğlu vd., 2019). Ancak zaman damgaları her programlama dilinde kodlanabilecek yapıdadırlar. Zaman damgalarında ifade edilen ve blokzincir sistemi tarafından doğrulanan şekilde ifade edilen yapı konsensüs algoritmaları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bitcoin blokzincirinde kullanılan konsensüs algoritması PoW, yani işin ispatı algoritmasıdır. Bu algoritmanın çalışma mantığında çözülmesi gereken bir matematiksel bilmece, madenci diye isimlendirilen ve donanımları sayesinde işlem gücü oluşturan düğümlerce çözülmeye çalışılır. En hızlı bu bilmeceyi çözen madenci blok oluşturulması hakkını elde eder. Blok yazma hakkı kazanılınca yanında belirlenen miktarda bir ödül verilir. Bu ödülün maddi değeri madencinin yatırım ve masraflarını aşması durumunda o blokzincir sistemine duyulan madenci ilgisi artar. Neticesinde artan ilgi artan hesaplama gücünü doğurur. Bu sebeple bilmece zorluğu hesaplama gücü arttıkça zorlaştırılır. Bu sistemde gerekli olan hesaplama gücü günümüzde kripto madencilik için geliştirilen ekran kartlarınca yapılmaktadır (Takaoğlu vd., 2021). PoW algoritması neden olduğu elektrik tüketimi sebebiyle çevre dostu bir konsensüs algoritması değildir. Hissenin ispatı, PoS algoritmasında ise benzer yazma hakkı ve ödül dağıtma sistemi düğümlerin cüzdanlarında bulunan hisse yani kripto para ile doğru orantılı olarak gerçekleşmektedir. Örneğin PoS algoritması ile geliştirilmiş bir X coin projesinde cüzdanında en çok X coin taşıyan düğüm blok oluşturulurken yazma hakkını kazanma oranı en yüksek düğümdür. Bu sistemde karşılaşılan ve sürekli aynı düğümlerin ödül alması ile sonuçlanan adaletsiz durum yenilenen ve sürekli aynı düğümlerin ödül almasını engelleyen yeni PoS algoritmalarıyla giderilmektedir. Bu bağlamda PoS algoritması PoW algoritmasına nazaran daha çevreci bir konsensüs algoritmasıdır. Günümüzde birçok bilinen konsensüs algoritması olduğu gibi spesifik durumlarda sistemin ihtiyaçlarına uygun olarak konsensüs algoritması geliştirmek mümkündür (Varavallo vd., 2022).

Blokzincir sistemleri için dağıtık veri tabanı ya da dağıtık defter teknolojisi tabiri yapılmaktadır. Çünkü sistemi oluşturan tüm düğümlerde aynı veri tabanının bilgisi bulunmaktadır. Bir işlemin bloklara yazılabilmesi için sistemi oluşturan düğümlerin %51'inin onayı gerekmektedir. Gerekli

çoğunluğun sağlandığı ve işlem bilgisinin bloklara kaydedildiği durumlarda bu veri kaydı kesinlikle değiştirilemez ve yapılan işlem geri alınamaz bir yapıya kavuşmaktadır. Blokzincir sisteminde aktif olmayan düğümler doğal olarak ellerinde bulunan veri tabanı bilgisi eski olduğu için sistem için olumsuz bir duruma sebebiyet vermezler. Bitcoin örneğinde düğümün uzun bir süre sonra sisteme bağlanması durumunda öncelikli olarak güncel veri tabanının yüklenmesi işlemi gerçekleşmektedir. Bu sayede düğümün elinde sisteme bağlandığında veri tabanının son hali bulunmaktadır (Amjad vd., 2022).

Kripto paralar düşünüldüğünde düğümlerin cüzdanlarında gerçek bir para tutumu söz konusu değildir. Kripto cüzdanlarda bir kripto paranın aidiyet bilgisi tutulmaktadır. Herhangi bir cüzdanda bulunan x miktardaki bir kripto paranın o cüzdana ait olma bilgisi Merkle ağaçları sayesinde sağlanmaktadır. Yine Merkle ağaçları sayesinde blokların baş bölgelerinin bilgilerinin saklanması sayesinde oluşabilecek muazzam büyüklükleri veri tabanı boyutlarından kurtulmuş olunur. 2009 yılından bu yana gelen Bitcoin işlemlerinin bilgilerinin ulaşmış oldukları büyüklük her cüzdanda en ince ayrıntılarına kadar tutulmuş olduğu düşünüldüğünde elde edilen sistemin sürdürülebilirliği mümkün olamayacak bir hale gelmektedir. Merkle ağaçları sayesinde blokzincir sistemlerinin dağıtık bir veritabanı/defter olması sağlanabilmektedir (Damisa ve Nwulu, 2022).

Blokzincir sistemleri daha önce de ifade edildiği üzere bloklardan oluşur ve her bir blok aynı bir defter yaprağı gibi dolduğunda blokzincir sistemi tarafından onaylanıp zincire eklenir. Her yeni blok kendisinden bir önceki blokun özüt değerini kendi yapısında tutar. Kendisinden sonra oluşan blok da aynı şekilde sisteme eklenen blokun üretmiş olduğu özüt değerini işaretleyerek sisteme dahil olur. Her bir blok, oluşmasına vesile olan işlemlerin özütlenmesi neticesinde tek bir özüt değerine sahip olur. Bu blok içerisinde gerçekleşebilecek herhangi bir saldırı ya da düşünülmemiş bir açık sebebiyle değişikliğin yapılabilmesi durumunda özüt değeri sayesinde bu değişiklik fark edilebilmekte ve o blok, yapılan değişiklik geri alınıp eski haline dönünceye kadar sistemden çıkarılmaktadır. Bu özüt değerlerinin sağlamış olduğu özellik sayesinde blokzincir sistemleri kurcalanamaz bir yapıya kavuşmaktadır. Bilinenin aksine blokzincir sistemlerinde şifreleme algoritmalarından ziyade

özütleme algoritmaları ve dijital imzalar sayesinde güvenlik sağlanmaktadır (Batool ve Byun, 2022).

Açık blokzincirlerde düğümlerin bilgileri anonimdir. Bu sayede kullanıcı gizliliği en üst seviyede sağlanmış olur. Kişilerin cüzdan aidiyetlerini isteyerek açıklamaları ya da yapılan işlemlerin incelenebilir yapıda olması sebebiyle sistemin şeffaf olması ve etkileşim halinde olunan kripto cüzdanların analiz edilmesinden kime ait olduğu ile ilgili fikir üretilebilerek cüzdanın kime ait olduğu anlaşılabilir. Ancak cüzdan sahibinin açıklaması dışında yapılan tüm bu analizler kesin bir sonuç vermeyebilir (Çeşitli uygulamalar ve offshore hesaplar kullanılarak). Gerçekleşen işlemler bloklara kaydedildiği için ve özüt algoritmaları ile bloklar birbirlerine bağlandıkları için gerçekleşen işlemler değiştirilemez yahut geri alınamaz. Anlaşılabilirliği üzere halka açık blokzincirler oldukça güvenli, şeffaf ve anonim yapıdadırlar. Özel blokzincirler ise açık blokzincirlerden farklı olarak sisteme erişim izninin seçilen düğümlere verildiği ve diğer tüm özellikleri aynı olduğu sistemlerdir. Bu sistemlerin erişim izni olmayan kişilerce incelenmesi mümkün değildir. Özel şirketlerin kendi sistemlerinde bu tür blokzincir entegrasyonlarını düşünmeleri doğaldır (Meidute-Kavaliauskiene vd., 2022).

Blokzincir sistemleri daha önce de ifade edildiği üzere bir katman olarak hali hazırdaki sistemlere eklenebilir. Ekleneceği sistemdeki ihtiyaca göre sistemin tamamının ya da belirli bir kısmının blokzincire çekilmesi, kaydedilmesi durumu düşünülebilir. Onchain ve offchain diye isimlendirilen bu yöntemler sayesinde blokzincir teknolojisinin sahip olduğu özelliklerin hali hazırda kullanılan sistemlere kazandırılması sağlanmaktadır.

Tez çalışması sürecinde doktora öğrencisi Mustafa Takaoğlu'nun İstanbul Aydın Üniversitesi Blokzincir Uygulama ve Araştırma Merkezinde Yönetim Kurulu Üyesi ve Merkez Müdür Yardımcısı olarak görevlendirilmesi neticesinde blokzincir teknolojisi çok daha ayrıntılı olarak incelenmiş, ulusal ve uluslararası birçok konuşmacı ile online seminerler gerçekleştirilmiştir. Bu seminerlerde blokzincir teknolojisinin farklı uygulama alanlarında çalışmalar yürüten özellikle Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi kurumlarda da aktif olarak görev alan kişilerin bilgileri Türk kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu bilgi birikimleri neticesinde blokzincir teknolojisinin farklı alanlarda uygulanması

üzerine bu tez çalışmasında Milli Bağış Zinciri, Avichain Havacılık Veritabanı Entegrasyonu, Blokzincir Steganografisi başta olmak üzere blokzincir teknolojisinin uygulanabilecek farklı alanlardaki denemeleri üzerinde durulmuştur. Tezimizin içinde kullanılan blokzincir eklentisi ise özütleme algoritmaları ile alakalı olmuştur. Bu sebeple tez isminde Blokzincir Teknolojisine Dayalı ibaresi bulunmaktadır. İlerleyen bölümlerde ifade edildiği üzere tezimize eklenen blokzincir modülü sayesinde karmaşıklık arttırılmadan, sisteme ağır bir yük eklenmeden sistem güvenliği üst düzeye çıkartılmıştır.

A. Önerilen Blokzincir Algoritması

Tezimizde geliştirilen modüllerden dördüncü ve son modül olan blokzincir modülü esasen özütleme algoritması kullanımına dayanmaktadır. Tezimizde geliştirmiş olduğumuz sistem esasen tüm dosya türlerinde kurcalanmaya karşı koruma sağlayan bir katmandır. İmage-chain isimli makale çalışmasında görülen ve makale olarak yazmayı düşündüğümüz daha geniş kapsamlı bir uygulamanın sadece resim üzerine geliştirildiği güzel bir fikirdir. Bu çalışmada tüm resimlerin bir nevi blok gibi düşünüldüğü ve birbirlerine özüt değerleri üzerinden bağlandığı bir öneri getirilmiştir. Bu çalışmadan bağımsız olarak tezimizde bizim önermiş olduğumuz blokzincir eklentisinde manipüle edilmiş, şifrelenmiş ve anahtar paylaşımının steganografiden faydalanılarak gerçekleştirildiği bu sistemde veri iletiminin koruma altına alınması ve kurcalanmalara karşı korunması amaçlanmıştır. Bu amaçla gönderilen dosya SHA256 algoritması ile özütlenmektedir. SHA256 algoritması tek yönlü olarak çalışan ve çıktı olarak 256 bitlik bir değer veren bir özütleme algoritmasıdır. Aşağıdaki Şekil 25’de bu süreçle ilgili bir görsel paylaşılmıştır.

Şekil 25 SHA256 algoritması ile şifrelenmiş dosya özütlenmesi

Elde edilen özüt değeri dosya alıcıya iletdikten sonra alıcıdan bir onay beklenmektedir. Bu amaçla alıcı eline geçen dosyanın özüt değerini hesaplayıp göndericiye bu değeri göndermektedir. Göndericinin elindeki özüt değeri ile

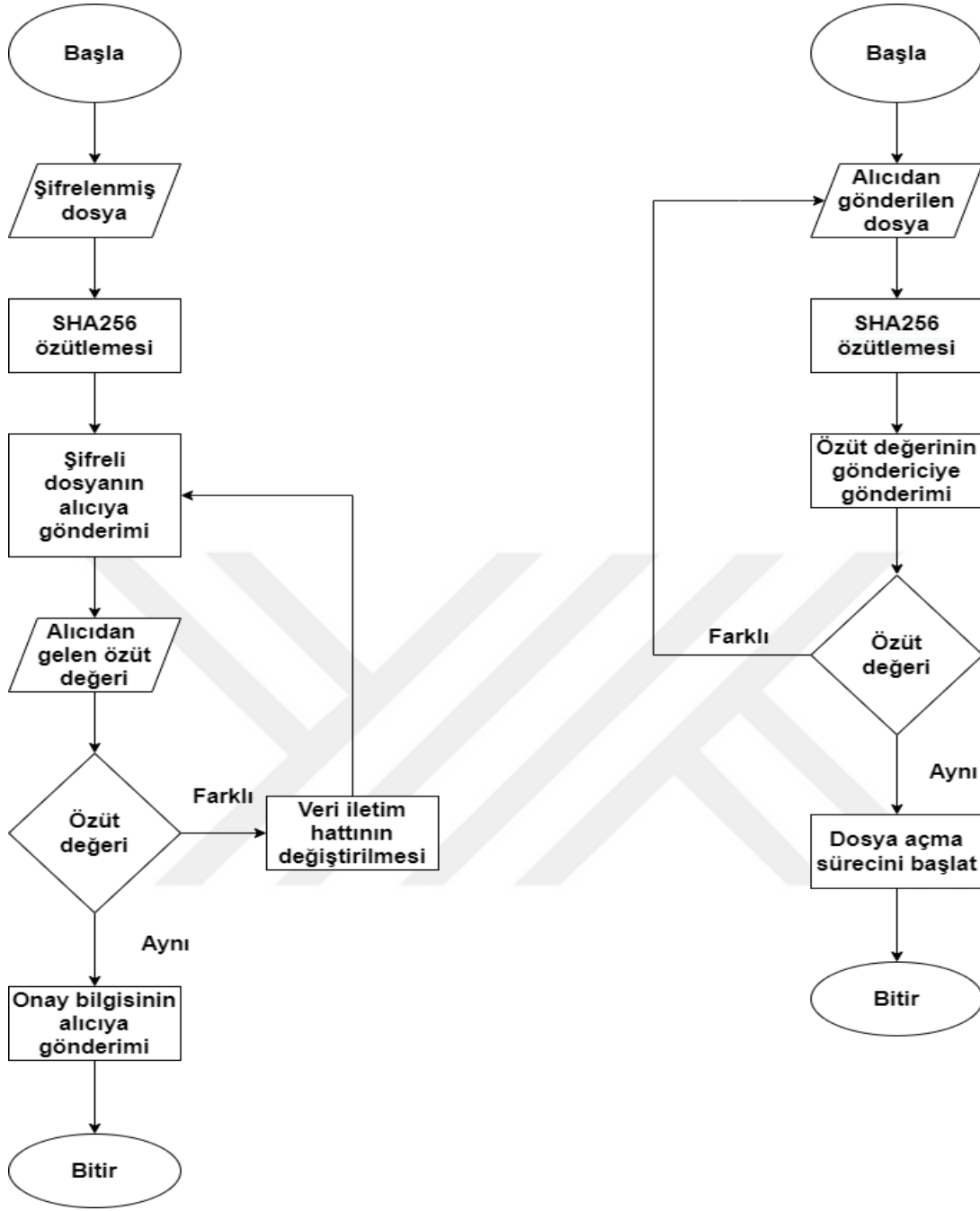
alıcıdan gelen özet değerinin eşleşmesi durumunda algoritma veriyi çıkarmaya başlamaktadır. Özet değerlerinin uyuşmaması durumunda sistemde bir dinleyici ya da saldırgan olduğu düşünüldüğü için yeni bir hat oluşturup veri iletiminin bu ağ üzerinden yapılması sağlanmaktadır. Bu sayede gönderilen verinin kurcalanmasına engel olunmuştur ve steganaliz ya da kriptanaliz yöntemlerine karşı bir koruma katmanı eklenmektedir. Aşağıdaki sözde kodda bu sürecin nasıl gerçekleştirildiği paylaşılmıştır.

- Başla
- Gönderilmek istenen dosyayı OKU
- Dosyanın özet değerini SHA256 ile HESAPLA
- Dosyayı alıcıya GÖNDER
- Alıcıdan gelen özet değerini hesapladığın değerle KARŞILAŞTIR
- Uyum sağlanmışsa alıcıya onay bilgisi GÖNDER
- Uyum sağlanmamışsa alıcıya hata bilgisi GÖNDER ve hattı DEĞİŞTİR
- Bitir

Alıcı tarafında yapılacakların sözde kodu aşağıda paylaşılmıştır.

- Başla
- Gelen dosyayı OKU
- Dosyanın özet değerini SHA256 ile HESAPLA
- Elde edilen özet değerini göndericiye GÖNDER
- Alıcıdan gelen onay bilgisi ise dosyayı açma işlemlerini BAŞLAT
- Alıcıdan gelen bilgi hata veriyorsa süreci yeniden BAŞLAT
- Bitir

Geliştirilen blokzincir algoritmasının alıcı ve gönderici tarafları için süreçlerinin gösterildiği akış diyagramı Şekil 26'da paylaşılmıştır.

Şekil 26 Blokzincir eklentisi alıcı ve gönderici için akış diyagramı

B. Sonuç

Geliştirilen blokzincir modülünde elde edilmek istenen katkı sistemin güvenliğinin artırılmasıdır. Manipülasyon süreci, şifreleme ve şifrenin steganografik bir şekilde gizlenmesinin sonrasında elde edilen tüm bu güvenlik katmanlarının da kurcalanamaz yani gerçekleştirilecek herhangi bir saldırı ya da iletim ağında gerçekleşebilecek veri kayıpları oluşması durumunda veri iletimini iptal eden ve yeni bir hattan gönderim sağlayan güvenliğin üst düzey

olduğu bir sistem elde edilmiştir. SHA256  z tleme algoritmaları çok hızlı çalışan ve benzer sonuçlar üretmeyen güvenilir özütleme algoritmalarıdır. Alıcı ve verici arasında bu özüt algoritmalarının paylaşılması ve doğrulama sürecinin gerçekleşmesi sayesinde katman katman geliştirilen ve güvenliği arttıran veri iletim sistemimizin kurcalama girişimlerine karşı güvenilir bir hale gelmesi sağlanmıştır.

Benzer bir mantık kuantum anahtar paylaşımında da görülebilir. Fizik kurallarının da katkısıyla veri iletim ağının dinlenmesi veya dosyadan bir kısım parçaların okunmaya çalışılması durumunda bu kuantum fiziğinin sağlamış olduğu kalıtsal katkılar sayesinde anında tespit edilebilmekte, ağda gerçekleştirilen iletim iptal edilmekte ve yeni bir hat ile gönderim tekrar sağlanmaktadır. Önermiş olduğumuz blokzincir algoritmasında benzer bir güvenlik sağlanmaya çalışılmış, dosyaya bir kurcalama girişiminin tespit edilmesi durumunda veri iletimi iptal edilip yeni bir hatta geçilerek tekrar gönderimi yapılmaktadır.

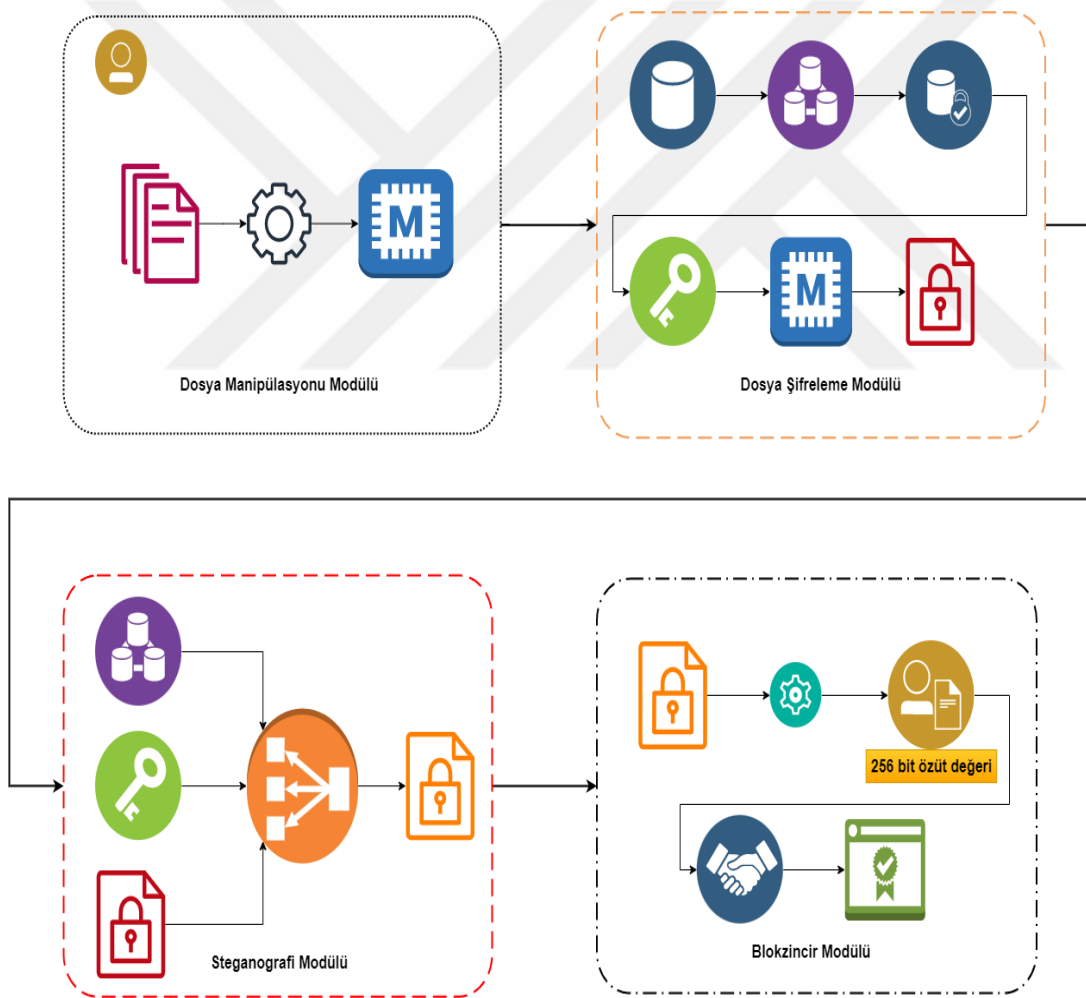

VI. ANALİZ VE TARTIŞMA

Tez çalışmamızda önerilen algoritma dört ana modülden oluşmaktadır. Her bir modül sistemin sürdürülebilirliği için hayati öneme sahip olup özel olarak geliştirilmiştir. Tezimizde bilime katkı sağlamak amacıyla modüler yapının kazandırmış olduğu imkanlar kullanılarak gerek steganografide metin steganografisi için gerekse de şifrelemede anahtar rastgeleliği ve anahtar dağıtımı için yenilikçi fikirler geliştirilmiştir. Bu iki fikrin akademik yayın yapılması için tez süreci yeterli olmamış, doktora sürecinden sonra gerçekleştirilen bu çalışmaların akademik yayınları hızla çıkartılacaktır. Blokzincir teknolojisinde ise tezimizden üretilen ve doktora mezuniyeti yayın şartını sağladığımız, literatür taraması kısmında bahsi geçen OTA blokzincir steganografisi algoritmasında önerilen yöntem ile yine bilime katkı sağlanmış, alanında ilk olma özelliği taşıyan bir algoritma literatüre kazandırılmıştır. Ayrıca yine blokzincir modülünde geliştirilen özüt algoritmalarının kullanımıyla gerçekleşen modül sayesinde elde edilen sistemin sadece resim için geliştirilen ufak bir çalışması MDPI Applied Science dergisinde başkalarınca yayımlanmıştır. Tezimizde geliştirmiş olduğumuz bu modülün de akademik bir çalışmaya dönüştürülmesi ve indeksli bir dergide file-chain ismiyle yayımlanması için gerekli akademik çalışmalar sürdürülmektedir. Tezimizde geliştirilen her bir modül akademik bir yayın değeri statüsü taşımaktadır.

Aşağıdaki Şekil 27’de algoritmamızın modüllerini gösteren paylaşımda tüm sistem genel olarak görselleştirilmiştir. İlk modül olan dosya manipülasyonu modülünde tüm işletim sistemlerinde kullanılan dosya türlerini kapsayacak şekilde çalışabilen ve dosyaların hiçbir şekilde okunamamasını sağlayan algoritmamız yeni bir dosya türü üretmektedir. Üretilen bu manipüle edilmiş dosya türü veri güvenliğine birçok katkı sağlamaktadır. Öncelikle manipüle edilmiş dosyanın orijinal hali hakkında fikir sahibi olunabilmesi mümkün değildir. Bu saldırganların özellikle aradıkları bir dosya türüyle ilgili yürüttükleri analiz yöntemlerinin boşa çıkmasını sağlamaktadır. Ayrıca hattın

başarı ile saldırganlar tarafından dinlenmesi durumunda, elde edilen veri parçacıklarının anlamsız bir yapıda olması sağlanmaktadır. Bu durum genellikle saldırganların dosyaya duydukları ilginin kaybolmasına sebebiyet vermektedir. Bir diğer katkı ise şifreleme sisteminin bir şekilde (havuz kaybı ve steganografiyle gizlenen bilgilerin elde edilmesi) çözülebilmesi durumunda, elde edilen dosyanın açılabilir halde olması bir güvenlik katmanını eklemektedir. Son olarak manipüle edilmiş dosya metin steganografisinin uygulanabilmesine imkân tanımaktadır. Bu bağlamda önerilmiş olan yöntem, metin steganografisi için yeni bir yöntemdir. Bu sebeple önerilen yöntemin akademik yayın çalışması yapılmalı ve steganaliz yöntemlerine karşı dayanıklılığı gözler önüne serilmelidir.

Şekil 27 Önerilen algoritma modülleri

Şekil 27’de paylaşılan ikinci modül, dosya şifreleme modülü manipüle edilmiş dosya ile çalışmaktadır. Geliştirmiş olduğumuz algoritma sayesinde anahtar rastgeleliği üst seviyeye çıkartılmış ve anahtar paylaşımında yenilikçi

bir çözüm getirilmiştir. Anahtar havuzunun her iki tarafta önceden belirlenmiş olma durumu ve bu havuzun alt segmentlere bölünmesi, tezimizde 16 parça olmasına karar verilmiştir ve tekrardan rastgele olacak şekilde bu alt segmentlerin birleştirilmesi neticesinde elde edilen yeni havuz anahtar seçiminde kullanılmaktadır. Her anahtar seçimi gerçekleştirilirken yeniden havuz karıştırılmakta ve karmaşıklık her seferinde arttırılmaktadır. Ayrıca seçilen anahtarlar da bu havuzlardan rastgele olacak şekilde seçilmektedir. Hem yeni havuz oluşturma sırası bilgisi hem de bu yeni oluşturulan havuz üzerinde rastgele seçilen anahtar noktası kayıt altına alınmakta ve dosya üzerine gizlenerek gönderimi yapılmaktadır. Görüleceği üzere anahtar hiçbir şekilde paylaşılmamaktadır. Anahtarın nasıl elde edileceği bilgisi alıcı tarafı ile paylaşılmaktadır. Bu bağlamda tezimizde geliştirmiş olduğumuz şifreleme modülünde anahtar paylaşımı anahtar paylaşımı yapılmadan gerçekleştirilmektedir. Önerilen bu sistemin akademik yayın çalışması en kısa sürede tamamlanıp literatüre kazandırılacaktır.

Şekil 27’de paylaşımı yapılan steganografi modülünde kendisinden önceki iki modülün katkıları sayesinde veri gizleme işlemi gerçekleştirilebilmektedir. Steganografi bilindiği üzere veri gizleme bilimidir. Günümüzde de dijital steganografinin gerçekleştirilebilmesi için geleneksel yöntemler kullanılmaktadır. Metin steganografisi gerçekleştirilmesi oldukça zor ve kolaylıkla steganaliz yöntemleriyle tespit edilebilen çalışmalardır. Tezimizde geliştirilen steganografi modülünde ilk modül olan manipülasyon modülünün sağlamış olduğu okunamaz dosya yapısı sayesinde gizlenmek istenen ve ikinci modülden gelen bilgiler manipüle edilmiş ve şifrelenmiş dosyanın üzerine çeşitlilik gösteren parçalara bölünerek gizlenmektedir. Dosyanın saldırganlar tarafından incelenmesi durumunda gizlenmiş bilgilerin anlaşılabilmesi bu sayede mümkün olmayan bir hale gelmektedir. Önerilen bu yöntem sayesinde yeni bir metin steganografisi yöntemi elde edilmiş olup akademik yayın çalışması en kısa sürede yapılacaktır.

Şekil 27’de paylaşılan son modül olan blokzincir modülünde geliştirilen sistem, algoritmamıza yönelebilecek saldırılara karşı bir koruma sağlamaktadır. Önceki modüllerde gerçekleştirilen işlemler neticesinde üretilen şifreli belgenin SHA256 özüt algoritması kullanılarak elde edilen özüt değeri ile

alıcı tarafına dosyanın iletimi sonrasında hesaplanan özüt değeriyle karşılaştırma yapılması sonucunda dosyaya bir saldırı yapıp yapılmadığı anlaşılmaktadır. Saldırı dışında veri iletimi esnasında gerçekleşebilecek çevresel etkiler sebebiyle dosyanın farklılaşması durumları tespit edilecektir. Her iki durumda da dosyanın bozulması sebebiyle orijinal veriye ulaşılması imkânsız olacağı için dosya etkilenmemiş bir şekilde alıcıya iletilene kadar yeni hattan gönderim süreci devam edecektir. Bu durum alıcı tarafında gereksiz enerji kaybı yaşanmamasına ve aynı kuantum anahtar dağıtımı mekaniğinde olduğu gibi hareket edilmektedir. Literatürde tezimizde geliştirilen bu sisteme yakın ancak çok ufak bir kısmı kullanılarak önerilmiş akademik yayınlar tespit edilmiştir. Doktora tezi sürecinde çok yoğun çalışılması ve akademik yayınların sınırlı sürede yetiştirilememesi sebebiyle bu tarz fikirlerimizin başkaları tarafından yayınlanması durumu maalesef olmuştur. Ancak blokzincir modülünde geliştirilen sistemin akademik yayın haline getirilmesi ve literatüre kazandırılması yapılacak çalışmalarımız arasında yer almaktadır. Son olarak blokzincir modülü olarak isimlendirilen sistemde tam teşekküllü bir blokzincir sistemi kurulmamıştır. Tezimizin isminde de geçtiği üzere, blokzincir teknolojisine dayalı yani blokzincir teknolojisinin olmazsa olmaz parçalarından biri olan özüt algoritmalarından faydalanılarak geliştirilmiş bu sistem sayesinde algoritmamız aynı blokzincir sistemlerinde olduğu gibi kurcalamalara karşı dayanıklı bir hale gelmiştir.

Geliştirmiş olduğumuz algoritmamızın doktora süreci sonrasında ürünleştirilmeye başlanacaktır. Test ve analiz aşamalarında tespit edilemeyen kusurların kullanıcı geri bildirimleriyle tespiti ve gelişen teknolojinin sağladığı imkanlar da değerlendirilerek yeni versiyonların geliştirilmesi ve insanların kullanımına açılması planlanmaktadır. Önerilen algoritmanın patentinin alınması için araştırmalar yapılmıştır. Ancak Amerika hariç dünyada yazılımlara patent alınmasının pek mümkün olmadığı görülmüştür. Bu sebeple tez çalışmamızda önerilen fikirlerin haklarının korunması için akademik yayın yapılmalarına karar verilmiştir.

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER

Blokzincir teknolojisine dayalı, şifreleme ve steganografi teknikleri kullanılan, yüksek güvenli li bilgi değişim algoritması isimli tez çalışmamızda geliştirilmesi düşün len tüm modüller başarı ile geliştirilmiştir. Bilginin\verinin güvenilir bir şekilde paylaşılması için geliştirilen modüller sayesinde maksimum güvenilirlik sağlanmıştır. OTP şifreleme algoritması kuantum hesaplama gücünün yaygınlaştığı ve kuantum sonrası dönem diye adlandırılan süreçte dahi güvenilir kabul edilen bir simetrik anahtarlı şifreleme algoritmasıdır. Tezimizde OTP şifreleme algoritması seçilmiş ve literatürde sorun olarak gösterilen anahtar rastgeleliği ve anahtar paylaşımı hususunda yenilikçi ve etkili çözümler getirilmiştir.

Veri iletim ağıının dinlenmesi durumuna önlem olması amacıyla dosya türlerinin tamamı manipüle edilerek erişilemez ve anlamlı bir bilginin çıkmayacağı bir dosya türüne dönüşümü sağlanmıştır. Ayrıca bu modül metin steganografisi yapılmasına da imkân tanımıştır.

Şifreleme algoritmasında anahtar paylaşımı ve anahtar rastgeleliğinin arttırılması süreçlerinde steganografiden yararlanılmıştır. Manipüle edilen ve şifrelenen dosyanın içine; anahtar havuzunun rastgeleliğini arttıran bilgi ve yeni elde edilecek havuzdan nasıl anahtar seçileceğı bilgisi gizlenmiştir. Bu sayede hem yeni bir steganografi yöntemi geliştirilmiştir hem de anahtar paylaşımının anahtar paylaşımı yapılmadan gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Sonuç olarak tez çalışmamızda önerilen “Blokzincir teknolojisine dayalı, şifreleme ve steganografi teknikleri kullanılan, yüksek güvenli li bilgi değişim algoritması” isimli çalışmamız başarı ile tamamlanmış ve tüm modülleriyle sorunsuz çalışır bir hale kavuşmuştur.

İlerleyen süreçte bu alanda çalışmalar yürütmek isteyen araştırmacıların manip lasyon sürecinde daha dinamik sistemler geliştirilmesi üzerine çalışmaları önerilebilir. Ayrıca anahtar havuzunun önceden alıcı ve gönderici

taraflarında paylaşıldığı tezimizdeki fikir geliştirilerek daha farklı havuz paylaşımı/üretimi teknikleri üzerine odaklanılabilir. Anahtar havuzlarının rastgeleliğinin arttırılması için yeni fikirler geliştirilebilir. Steganografi aşamasında ise gizlenmek istenen bilgilerin tezimizde yapıldığı gibi direkt şifreli dosyaya gizlenmesi yerine daha farklı çözümler üzerinde düşünülebilir. Yine tez çalışmamızda seçilen OTP algoritması yerine başka şifreleme algoritmaları seçilebilir. OTP algoritmasında görülen dosya boyutuyla aynı uzunluktaki anahtar uzunluğu ve rastgelelik durumu farklı algoritmalar denenerek üstesinden gelinebilir ancak anahtar paylaşımı noktasında tezimizde önerilen yöntem esas alınarak yeni çalışmalar denenebilir.

Tez çalışmamızın 6 yıl sürmesine sebebiyet veren ve eski tez konusu olan blokzincir teknolojisinin çalışılmaması şart koşulan özel durumumuz sebebiyle bu çalışmada tam teşekküllü bir blokzincir mimarisi önerilememiştir. Daha önce de ifade edildiği üzere blokzincir temelli bir çözüm geliştirilmiştir. Bu sebeple algoritmamızın blokzincir modülü tekrardan ele alınıp gizli bir blokzincir sistemi geliştirilerek uyumluluğu test edilebilir. Bu bağlamda blokzincir sistemlerinin açık kanal olarak değerlendirilmesi üzerine de çalışmalar gerçekleştirilebilir. Anahtar paylaşımında blokzincir sistemlerinden yararlanılabilir.

Sonuç olarak tez çalışmamız bilime net katkılar sağlamış, getirmiş olduğu yenilikler sayesinde birçok yeni araştırmanın yapılabilmesine kapı açmıştır. Bu vesileyle tez çalışmasında emeği geçen herkese çok teşekkür ediyor, tez çalışmamızın insanlığa fayda sağlamasını ümit ediyoruz.

VIII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

MATZUTT, R., HİLLER, J., HENZE, M., ZİEGELDORF, J. H., MÜLLMANN, D., HOHLFELD, O. ve WEHRLE, K. (2018). **A Quantitative Analysis of the Impact of Arbitrary Blockchain Content on Bitcoin**, In **Financial Cryptography and Data Security**, Berlin, Springer Yayınevi, 1. Baskı.

XU, X., PAUTASSO, C., ZHU, L., LU, Q. ve WEBER, I. (2018). **A pattern collection for blockchain-based applications**, Irsee, ACM Yayınevi 1. Baskı.

MAKALELER

ADEE, R. ve MOURATİDİS H. A. (2022). “Dynamic Four-Step Data Security Model for Data in Cloud Computing Based on Cryptography and Steganography”, **Sensors**, cilt 22, sayı 1109.

AJLOUNİ, N. M. M., ÖZYAVAŞ, A. ve TAKAOĞLU, M. (2021). “A Survey of Artificial Intelligence Driven Blockchain Technology: Blockchain Intelligence”, **Manchester Journal of Artificial Intelligence and Applied Sciences**, cilt 2, sayı 1.

ALİEV, H., KİM, H. ve CHOİ, S. (2020). “A Scalable and Secure Group Key Management Method for Secure V2V Communication”, **Sensors**, cilt 20, sayı 6137.

ALVAREZ, R., CABALLERO-GİL, C., SANTONJA, J. ve ZAMORA, A. (2017). “Algorithms for Lightweight Key Exchange”, **Sensors**, cilt 17, sayı 1517.

AMJAD, S., ABBAS, S., ABUBAKER, Z., ALSHARİF, M. H., JAHİD, A. ve JAVAİD, N. (2022). “Blockchain Based Authentication and Cluster Head Selection Using DDR-LEACH in Internet of Sensor Things”, **Sensors**, cilt 22, sayı 1972.

ARMANUZZAMAN, M., ALAM, K. M. R., HASSAN, M. M. ve MORİMOTO Y. (2017). “A secure and efficient data transmission technique using quantum

- key distribution”, **Proc. 2017 Int. Conf. Networking, Syst. Secur. NSysS**, sayı 2018-Janua, ss. 1–5.
- BASUKİ, A. I. ve ROSİYADİ, D. (2019). “Joint Transaction-Image Steganography for High Capacity Covert Communication”, **International Conference on Computer, Control, Informatics and its Applications: Emerging Trends in Big Data and Artificial Intelligence, IC3INA**, ss. 41–46.
- BATOO, A. ve BYUN, Y. (2022). “Reduction of Online Fraudulent Activities in Freelancing Sites Using Blockchain and Biometric”, **Electronics**, cilt 11, sayı 789.
- BELGHAZİ, Z., BENAMAR, N., ADDAİM, A. ve KERRACHE, C. A. (2019). “Secure WiFi-Direct Using Key Exchange for IoT Device-to-Device Communications in a Smart Environment”, **Future Internet**, cilt 11, sayı 251.
- BELKHOUBA, T., DU, X., MOHAMED, A., AL-ALİ, A. K. ve GUİZANİ M. (2018). “Symmetric Encryption Relying on Chaotic Henon System for Secure Hardware-Friendly Wireless Communication of Implantable Medical Systems”, **J. Sens. Actuator Netw.**, cilt 7, sayı 21.
- BOAKYE-BOATENG, K., KUADA, E., ANTWI-BOASIAKO, E. ve DJABA, E. (2019). “Encryption Protocol for Resource-Constrained Devices in Fog-Based IoT Using One-Time Pads”, **IEEE Internet of Things Journal**, cilt 6, sayı 2, ss. 3925-3933.
- BOAKYE-BOATENG, K. ve LASHKARİ, A. H. (2019). “Securing GOOSE : The Return of One-Time Pads”, **International Carnahan Conference on Security Technology (ICCST)**, ss. 1-8.
- CHEN, D., LU, W., XING, W. ve WANG, N. (2019). “An Untraceable Data Sharing Scheme in Wireless Sensor Networks”, **Sensors**, cilt 19, sayı 114.
- CHOUDHARY, K., GABA, G. S., BUTUN, I. ve KUMAR, P. (2020). “MAKE-IT—A Lightweight Mutual Authentication and Key Exchange Protocol for Industrial Internet of Things”, **Sensors**, cilt 20, sayı 5166.
- CHUANG, Y.-H. ve TSENG, Y.-M. (2021). “CAKE: Compatible Authentication and Key Exchange Protocol for a Smart City in 5G Networks”, **Symmetry**, cilt 13, sayı 698.
- DAMİSA, U. ve NWULU, N. I. (2022). “Blockchain-Based Auctioning for Energy Storage Sharing in a Smart Community”, **Energies**, cilt 15, sayı 1954.

- EJAZ, A., SHOUKAT, I. A., IQBAL, U., RAUF, A. ve KANWAL, A. (2021). “A secure key dependent dynamic substitution method for symmetric cryptosystems”, **PeerJ Computer Science**, cilt 7:e587.
- ESCRIBANO PABLOS, J. I., GONZÁLEZ VASCO, M. I., MARRIAGA, M. E. ve PÉREZ DEL POZO, Á. L. (2020). “Compiled Constructions towards Post-Quantum Group Key Exchange: A Design from Kyber”, **Mathematics**, cilt 8, sayı 1853.
- FURTAK, J. (2020). “Cryptographic Keys Generating and Renewing System for IoT Network Nodes—A Concept”, **Sensors**, cilt 20, sayı 5012.
- GATABAZI, P., KABERA, G., MBA, J. C., PINDZA, E. ve MELESSE, S. F. (2022). “Cryptocurrencies and Tokens Lifetime Analysis from 2009 to 2021”, **Economies**, cilt 10, sayı 60.
- GEBREMİCHAEL, T., JENNEHAG, U. ve GİDLUND, M. (2018). “Lightweight IoT Group Key Establishment Scheme Using One-way Accumulator”, **International Symposium on Networks, Computers and Communications (ISNCC)**, ss. 1-7.
- GEORGİEVA-TSANEVA, G., BOGDANOVA, G. ve GOSPODİNOVA, E. (2022). “Mathematically Based Assessment of the Accuracy of Protection of Cardiac Data Realized with the Help of Cryptography and Steganography”, **Mathematics**, cilt 10, sayı 390.
- GIRON, A. A., MARTİNA, J. E. ve CUSTÓDİO, R. (2021). “Steganographic Analysis of Blockchains”, **Sensors**, cilt 21, sayı 4078.
- GOUMİDİ, H., HAROUS, S., ALİOUAT, Z. ve GUEROUİ A. M. (2021). “Lightweight Secure Authentication and Key Distribution Scheme for Vehicular Cloud Computing”, **Symmetry**, cilt 13, sayı 484.
- HAMİD, H. R. M. H. ve ABDULLAH, N. Y. (2015). “Physical Authentication Using Random Number Generated (RNG) Keypad Based on One Time Pad (OTP) Concept”, **Fourth International Conference on Cyber Security, Cyber Warfare, and Digital Forensic (CyberSec)**, ss. 135-139.
- HAMMAD, B. T., AHMED, I. T. ve JAMİL, N. A. (2022). “Steganalysis Classification Algorithm Based on Distinctive Texture Features”, **Symmetry**, cilt 14, sayı 236.

- HORNG, J. H. (2021). "Blockchain-Based Reversible Data Hiding for Securing Medical Images", **Journal of Healthcare Engineering**, cilt 2021, sayı 9943402.
- HSUEH, C. -W. ve CHİN, C, -T. (2022). "Toward Blockchain Realization", **FinTech**, cilt 2022, sayı 1, ss. 81-99.
- HUSSEİN, A. F., ALZUBAİDİ, A. K., HABASH, Q. A. ve JABER, M. M. (2019). "An Adaptive Biomedical Data Managing Scheme Based on the Blockchain Technique", **Appl. Sci.**, cilt 9, sayı 2494.
- JAVED, M. U., REHMAN, M., JAVAİD, N., ALDEGHEİSHEM, A., ALRAJEH, N. ve TAHİR, M. (2020). "Blockchain-Based Secure Data Storage for Distributed Vehicular Networks", **Appl. Sci.**, cilt 10, sayı 2011.
- İŞLER, B., TAKAOĞLU, M. ve KÜÇÜKALİ, U. F. (2019). "Blokzincir ve Kripto Paraların İnsanlığa Etkileri", **e-Journal of New Media**, cilt 3, sayı 2, ss. 71-83.
- ONUMA, K. ve MİYATA, S. A. (2021). "Proposal for Correlation-Based Steganography Using Shamir's Secret Sharing Scheme and DCT Domain", **In Proceedings of the 2021 International Conference on Information Networking (ICOIN)**, pp. 255–260.
- KİM, M., MOON, J., WON, D. ve PARK, N. (2020). "Revisit of Password-Authenticated Key Exchange Protocol for Healthcare Support Wireless Communication", **Electronics**, cilt 9, sayı 733.
- LEE, D.-H. ve LEE, I.-Y. (2018). "Dynamic Group Authentication and Key Exchange Scheme Based on Threshold Secret Sharing for IoT Smart Metering Environments", **Sensors**, cilt 18, sayı 3534.
- Lİ, C., Jİ, S., ZHANG, X., WANG, H., Lİ, D. ve LİU, H. (2018). "An Effective and Secure Key Management Protocol for Message Delivery in Autonomous Vehicular Clouds", **Sensors**, cilt 18, sayı 2896.
- Lİ, G., ZHANG, Z., ZHANG, J. ve HU, A. (2021). "Encrypting Wireless Communications on the Fly Using One-Time Pad and Key Generation", **IEEE Internet of Things Journal**, cilt 8, sayı 1, ss. 357-369.
- LİANG, H., ZHANG, G., HOU, W., HUANG, P., LİU, B. ve Lİ, S. (2021). "A novel asymmetric hyperchaotic image encryption scheme based on elliptic curve cryptography", **Appl. Sci.**, cilt 11, sayı 12.

- LİN, C.-H., HU, G.-H., CHAN, C.-Y. ve YAN, J.-J. (2021). “Chaos-Based Synchronized Dynamic Keys and Their Application to Image Encryption with an Improved AES Algorithm”, **Appl. Sci.**, cilt 11, sayı 1329.
- LİN, H.-Y. (2019). “A Novel Dual Authenticated Encryption Scheme Suitable for Social Networking Services”, **Appl. Sci.**, cilt 9, sayı 1452.
- LİU, L., WANG, Y., ZHANG, J. ve YANG, Q. A. (2019). “Secure and Efficient Group Key Agreement Scheme for VANET”, **Sensors**, cilt 19, sayı 482.
- MANUCOM, E. M. M., GERARDO, B. D. ve MEDİNA, R. P. (2019). “Analysis of Key Randomness in Improved One-Time Pad Cryptography”, **IEEE 13th International Conference on Anti-counterfeiting, Security, and Identification (ASID)**, ss. 11-16.
- MARJAİ, P., LEHOTAY-KÉRY, P. ve KİSS, A. A. (2022). “Novel Dictionary-Based Method to Compress Log Files with Different Message Frequency Distributions”, **Appl. Sci.**, cilt 12, sayı 2044.
- MAWLOOD HUSSEİN, S., LÓPEZ RAMOS, J. A. ve ÁLVAREZ BERMEJO, J. A. (2020). “Distributed Key Management to Secure IoT Wireless Sensor Networks in Smart-Agro”, **Sensors**, cilt 20, sayı 2242.
- MEİDUTE-KAVALIAUSKIENE, I., YAZDİ, A. K. ve MEHDİABADİ, A. (2022). “Integration of Blockchain Technology and Prioritization of Deployment Barriers in the Blood Supply Chain”, **Logistics**, cilt 6, sayı 21.
- MENG, Y. ve Lİ, J. (2021). “Data Sharing Mechanism of Sensors and Actuators of Industrial IoT Based on Blockchain-Assisted Identity-Based Cryptography”, **Sensors**, cilt 21, sayı 6084.
- MENON, N. (2018). “Triple Layer Data Hiding Mechanism using Cryptography and Steganography”, **3rd IEEE Int. Conf. Recent Trends Electron. Inf. Commun. Technol.**, ss. 407–410.
- MİHALKOVİCH, A., SAKALASKAS, E. ve LUKSYS, K. (2020). “Key Exchange Protocol Defined over a Non-Commuting Group Based on an NP-Complete Decisional Problem”, **Symmetry**, cilt 12, sayı 1389.
- MOHSİN, A. H. (2021). “PSO–Blockchain-Based Image Steganography: Towards a New Method to Secure Updating and Sharing COVID-19 Data in Decentralised Hospitals Intelligence Architecture”, **Multimedia Tools and Applications**, cilt 80, sayı 9, ss. 14137–61.

- MOORE, G. E. (1965). "Cramming more components onto integrated circuits", **Electronics**, cilt 38, sayı 8.
- MUDULİ, K., RAUT, R., NARKHEDE, B. E., SHEE, H. (2022). "Blockchain Technology for Enhancing Supply Chain Performance and Reducing the Threats Arising from the COVID-19 Pandemic", **Sustainability**, cilt 14, sayı 3290.
- KASAPBASİ, M. C. (2019). "A New Chaotic Image Steganography Technique Based on Huffman Compression of Turkish Texts and Fractal Encryption with Post-Quantum Security", **IEEE Access**, cilt 2019, sayı 7, ss. 148495–148510.
- KUMAR, T. M., REDDY, K. S., RİNALDİ, S., PARAMESHACHARİ, B. D. ve ARUNACHALAM, K. (2021). "A Low Area High Speed FPGA Implementation of AES Architecture for Cryptography Application", **Electronics**, cilt10, sayı 2023.
- PARK, Y. -H., KİM, Y., LEE, S. -O. ve KO, K. (2021). "Secure Outsourced Blockchain-Based Medical Data Sharing System Using Proxy Re-Encryption", **Appl. Sci.**, cilt 11, sayı 9422.
- PARTALA, J. (2018). "Provably Secure Covert Communication on Blockchain", **Cryptography**, cilt 2, sayı 3, ss. 1–18.
- PEECHARA, R. R. ve SUCHARİTA, V. (2021). "A chaos theory inspired, asynchronous two-way encryption mechanism for cloud computing", **PeerJ Comput. Sci.**, cilt 7, sayı 2011, ss. e628.
- PRANTO, T. H., NOMAN, A. A., MAHMUD, A. ve HAQUE, A. B. (2021). "Blockchain and smart contract for IoT enabled smart agriculture", **PeerJ Computer Science**, , ss.7:e407.
- RAJ, A. A., BENO, A. ve JAİSAKTHİ, R. (2020). "Security Enhancement of Information using Multilayered Cryptographic Algorithm", **4th International Conference on Trends in Electronics and Informatics (ICOEI)**, ss. 348-353.
- RİVERO-GARCÍA, A., SANTOS-GONZÁLEZ, I., HERNÁNDEZ-GOYA, C., CABALLERO-GİL, P. ve YUNG, M. (2017). "Patients' Data Management System Protected by Identity-Based Authentication and Key Exchange", **Sensors**, cilt 17, sayı 733.

- RODRÍGUEZ-GARCÍA, M., SÍCİLÍA, M. ve DODERO, J. M. (2021). “A privacy-preserving design for sharing demand-driven patient datasets over permissioned blockchains and P2P secure transfer”, **PeerJ Computer Science**, cilt 7, sayı 2012, ss. 7:e568.
- ROY, S. ve KHATWANI, C. (2017). “Cryptanalysis and Improvement of ECC Based Authentication and Key Exchanging Protocols”, **Cryptography**, cilt 1, sayı 9.
- SAAD, A. H. S., MOHAMED, M. S. ve HAFEZ, E. H. (2021). “Coverless Image Steganography Based on Optical Mark Recognition and Machine Learning”, **IEEE Access**, cilt 2021, sayı 9, ss. 16522–16531.
- SANDA, O., PAVLIDIS, M. ve POLATIDIS, N. (2022). “A Regulatory Readiness Assessment Framework for Blockchain Adoption in Healthcare”, **Digital**, cilt 2022, sayı 2, ss.65-87.
- SARKAR, P., SUDIPTA, K. G. ve SARKAR, M. (2020). “Stego-Chain: A Framework to Mine Encoded Stego-Block in a Decentralized Network”, **Journal of King Saud University- Computer and Information Sciences**, cilt 6, sayı 2.
- SETİADİ, D. R. I. M., RACHMAWANTO, E. H. ve SARI, C. A. (2017). “Secure Image Steganography Algorithm Based on DCT with OTP Encryption”, **J. Appl. Intell. Syst.**, cilt 2017, sayı 2, ss. 1–11.
- SHANKAR, M. ve AKSHAYA, A. (2014). “Hybrid Cryptographic Technique Using RSA”, **Int. J. Netw. Secur. Its Appl.**, cilt 6, sayı 6, ss. 39–48.
- SHARMA, M. K. ve SOMWANSHI, D. (2018). “Improvement in Homomorphic Encryption Algorithm with Elliptic Curve Cryptography and OTP Technique”, **3rd Int. Conf. Work. Recent Adv. Innov. Eng. ICRAIE**, cilt 2018, ss. 22–25.
- SHEHAB, D. A. ve ALHADDAD, M. J. (2022). “Comprehensive Survey of Multimedia Steganalysis: Techniques, Evaluations, and Trends in Future Research”, **Symmetry**, cilt 14, sayı 117.
- STULMAN, A. ve STULMAN, A. (2019). “Secured by Fluctuating Topology Using the Fluctuating Topology of MANETs to Secure Key Exchange”, **Electronics**, cilt 8, sayı 1172.

- SUBRAMANIAN, N., ELHARROUSS, O., AL-MAADEED, S. ve BOURIDANE, A. (2021). "Image Steganography: A Review of the Recent Advances", **IEEE Access**, cilt 2021, sayı 9, ss. 23409–23423.
- SUDHAKAR, K., SRİKANTH, S. ve SETHURAMAN, M. (2015). "Secured mutual authentication between two entities", **Proc. IEEE 9th Int. Conf. Intell. Syst. Control. ISCO**.
- ŞAHİN, F., ÇEVİK, T. ve TAKAOĞLU, M. (2021). "Review of the Literature on the Steganography Concept", **International Journal of Computer Applications (IJCA)**, cilt 183, sayı 2, ss. 38-46.
- TABARES-SOTO, R., ARTEAGA-ARTEAGA, H.B., MORA-RUBİO, A., BRAVO-ORTÍZ, M.A., ARIAS-GARZÓN, D., GRİSALES, J.A.A., JACOME, A.B., OROZCO-ARIAS, S., ISAZA, G. ve POLLAN, R.R. (2021). "Strategy to Improve the Accuracy of Convolutional Neural Network Architectures Applied to Digital Image Steganalysis in the Spatial Domain", **PeerJ Comput. Sci.**, cilt 2021, sayı 7, ss. 1–21.
- TAKAOĞLU, M., AJLOUNİ, N. M. M., ÖZYAVAŞ, A. ve HAMEED, A. A. (2021). "Blokzincir Temelli Milli Bağış Zinciri Projesi", **Uluslararası Bilimsel Araştırmalar ve Yenilikçi Çalışmalar Sempozyumu**, 344-369.
- TAKAOĞLU, M., ÖZYAVAŞ, A. ve AJLOUNİ, N. M. M. (2021). "AviChainDB: Blockchain Integration on Aviation Databases", **OSTIV Meteorological Panel**.
- TAKAOĞLU, F. ve TAKAOĞLU, M. (2020). "Yazıcı Steganografisi ve Sarı Nokta Analizinin Günümüzde Geçerliliği", **Yeni Medya Elektronik Dergisi**, cilt 4, sayı 3, ss. 186-194.
- TAKAOĞLU, F. ve TAKAOĞLU, M. (2019). "Yazıcı Steganografisi ve Sarı Nokta Analizi - Bir Mini Derleme", **ArtGRID - Journal of Architecture Engineering and Fine Arts**, cilt 1, sayı 1, ss. 25-35.
- TAKAOĞLU, M., ÖZYAVAŞ, A., AJLOUNİ, N. M. M., ALSHAHRANİ, A. ve ALKASESBEH, B. (2021). "A Novel and Robust Hybrid Blockchain and Steganography Scheme", **Applied Sciences-Basel**, cilt 11, sayı 22, pp.1-19.
- TAKAOĞLU, M., ÖZER, Ç. ve PARLAK, E. (2019). "Blokzinciri Teknolojisi ve Türkiye'deki Muhtemel Uygulanma Alanları", **Uluslararası Doğu Anadolu Fen Mühendislik ve Tasarım Dergisi**, cilt 1, sayı 2, ss. 260-295.

- TAKAOĞLU, M. ve GÜNEŞ, A. (2019). “Yükseköğretimde Blokzincir Teknolojisi”, **5th International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology- ICDET**.
- VARAVALLO, G., CARAGNANO, G., BERTONE, F., VERNETTİ-PROT, L. ve TERZO, O. (2022). “Traceability Platform Based on Green Blockchain: An Application Case Study in Dairy Supply Chain”, **Sustainability**, cilt 14, sayı 3321.
- WAHAB, O. F. A., KHALAF, A. A. M., HUSSEİN, A. I. ve HAMED, H. F. A. (2021). “Hiding Data Using Efficient Combination of RSA Cryptography, and Compression Steganography Techniques”, **IEEE Access**, cilt 2021, sayı 9, ss. 31805–31815.
- WANG, B. ve Lİ, Z. (2021). “Healthchain: A Privacy Protection System for Medical Data Based on Blockchain”, **Future Internet**, cilt 13, sayı 247.
- WANG, L., HE, Y. ve WU, Z. (2022). “Design of a Blockchain-Enabled Traceability System Framework for Food Supply Chains”, **Foods**, cilt 11, sayı 744.
- WANG, P. ve Lİ, X. (2021). “Tedl: A text encryption method based on deep learning”, **Appl. Sci.**, cilt 11, sayı 4, ss. 1–30.
- XİE, G., REN, J., MARSHALL, S., ZHAO, H. ve Lİ, H. (2021). “A New Cost Function for Spatial Image Steganography Based on 2D-SSA and WMF”, **IEEE Access**, cilt 2021, sayı 9, ss. 30604-30614.
- YEOM, S., CHOİ, S., CHİ, J. ve PARK, S. (2021). “Blockchain-Based Employment Contract System Architecture Allowing Encrypted Keyword Searches”, **Electronics**, cilt 10, sayı 1086.
- YOON, H., MOON, S., KİM, Y., HAHN, C., LEE, W. ve HUR, J. (2020). “SPEKS: Forward Private SGX-Based Public Key Encryption with Keyword Search”, **Appl. Sci.**, cilt 10, sayı 7842.
- YU, B., Lİ, X. ve ZHAO, H. (2020). “PoW-BC: A PoW Consensus Protocol Based on Block Compression”, **KSII Transactions on Internet and Information Systems (TIIS)**, cilt 15, sayı 4, ss.1389-1408,
- YUAN, E., WANG, L., CHENG, S., AO, N. ve GUO, Q. (2020). “A Key Management Scheme Based on Pairing-Free Identity Based Digital Signature Algorithm for Heterogeneous Wireless Sensor Networks”, **Sensors**, cilt 20, sayı 1543.

EKLER

EK-1: PDF dosyalarının bayt tekniğiyle manipülasyon sonuçları

EK-2: PDF dosyasının ara belleğe alınarak manipüle edilmesinin sonuçları

EK-3: PDF dosyası tersine bayt manipülasyonu verileri

EK-4: PDF dosyası tersine ara bellek manipülasyonu verileri

EK-5: JPG bayt tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-6: JPG ara bellek tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-7: JPG bayt tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-8: JPG ara bellek tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-9: DOC bayt tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-10: DOC ara bellek tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-11: DOC bayt tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-12: DOC ara bellek tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-13: XLSX bayt tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-14: XLSX ara bellek tekniğiyle manipülasyon verileri

EK-15: XLSX bayt tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-16: XLSX ara bellek tekniği tersine manipülasyon verileri

EK-1: PDF dosyalarının bayt tekniğiyle manipülasyon sonuçları

1546029:16170	257163:2163	3287306:24824	6784288:51469
173550:1477	187138:1499	706450:5591	290191:2432
670011:5399	393586:3161	3180489:23762	1168711:9134
4613810:36175	1136769:9100	381762:3297	620408:5059
1750269:14008	281517:2392	247829:1923	717773:5745
328240:2939	665820:5210	3449156:25894	216512:1771
69493:563	4671295:37423	363519:3031	2133567:16461
1310107:10566	428220:3590	177733:1352	466077:3767
10132373:85337	675559:5338	12684942:94331	157282:1232
933988:7851	1004244:7939	4476386:34401	5389128:41039
348687:3001	837807:7002	359654:2991	2490744:19450
150242:1274	1013681:8111	576565:4317	4197673:31833
302417:2569	410810:3311	2208215:16266	1210226:9561
547528:4871	544191:4563	921295:6902	933898:7607
574422:4881	289167:2262	885410:6910	4284458:32484
224965:1850	201379:1555	11561719:85739	79602:703
582769:4830	246482:1914	1487044:12020	2225778:17099
491647:4410	252033:1952	947158:7175	158793:1333
1094645:9309	874414:6780	825184:6210	763343:5953
5830119:48737	626171:5043	169801:1314	8741311:66066
86602:659	992653:7863	3285518:24397	5910124:45509
1531979:13382	645484:5116	3291278:24764	158111:1346
184292:1671	254971:1965	1647554:12153	556004:4638
123220:1047	3706141:29487	438179:3408	104293:840
118719:1020	784428:6272	2607028:19466	659059:5123
640243:5516	484849:3726	8525241:62631	2058197:16075
1442836:12031	76008:595	605723:5116	1690454:13069
507008:4093	611023:4687	397208:3177	17297558:130371
142183:1136	788600:6166	927601:6876	770223:6576
3523011:29785	468255:3653	234926:1868	504971:4256
1923708:16684	452901:3521	329196:2429	1233838:9679
4724302:38647	455182:3388	933746:6872	871131:6698
7918949:64817	2182784:16112	7240453:53770	2610266:19369
4583670:37785	348332:2946	618386:5055	1708346:13529
18292388:168545	24431469:183428	1114234:8269	282125:2292
4051567:34572	618386:5038	852419:6496	10528814:79365
6294838:55010	8063940:62338	348332:2760	377680:3124
218559:1795	1037871:8492	518098:3875	1625741:12631
408957:3514	284287:2275	1102474:8162	3310141:24718
102741:906	1045126:7694	954413:7169	196218:1727
616573:5283	328008:2515	83830:696	1200114:9537
621721:5404	888938:6478	1853700:13821	3074467:22851
321280:2635	193101:1611	22101840:166194	866328:6759
727412:6105	489591:3724	13818080:105206	218319:1683
549065:4581	1361587:9885	208671:1741	266606:2051
44437253:335947	414306:3155	291027:2407	1237621:9407
20600274:159788	365601:2709	35695403:267773	1145762:8678

3140980:25735	661096:4869	93991771:711218	465022:3674
770642:6208	947377:6902	3620243:30080	3592810:27346
5389128:41117	663751:4978	625441:5192	1565817:12017
123319:1042	260170:1976	212961:1854	185051:1541
2091773:16431	5439611:40548	1891798:16000	654712:5046
197976:1749	55814:465	451792:4021	354141:2746
1893498:14591	709177:5665	1092926:9145	602333:4678
773144:6049	1896813:13808	1805004:15117	211865:1626
22291542:168609	252033:2024	724497:5638	10424657:78462
1879723:15980	640537:4770	345271:2701	429221:3938
155498:1302	477066:3584	282516:2224	453508:3778
111461:943	249922:2000	2865213:21792	398137:3231
1282675:10134	194820:1523	1012398:7950	684281:5346
8249672:62644	4866445:36530	3417760:25889	783393:6056
2054085:16016	534101:4266	5150294:38814	4147580:31142
8081299:61311	276774:2146	1343518:10798	15372790:115751
380514:3192	622367:4614	1280390:9705	835265:7037
217676:1807	365686:2779	184292:1522	528123:4414
3821139:29183	535109:4040	452901:3493	1579322:12207
580982:4871	663869:4953	5267853:39484	415431:3366
9436883:70997	533372:4081	354071:3038	172826:1544
582769:4835	760475:5929	160226:1382	1448152:11567
1086414:8530	486299:3696	660790:5054	690095:5450
3219011:24720	1594043:11742	1662772:12375	5389128:40699
106708:898	307419:2521	2840429:21473	3727761:28591
176702:1459	296032:2296	475071:3819	1076330:8343
161556:1293	331375:2515	225646:1802	536973:4215
121645:976	533501:3899	202069:1625	1509466:11437
166762:1332	1375851:10118	1344099:10338	3742653:28635
120629:957	305250:2422	1974448:15289	89810:790
180053:1435	442707:3272	230062:1894	293040:2428
2344283:18852	152697:1149	2972688:22397	24336341:183016
2344283:18654	1873696:13725	295422:2455	9731948:75561
1933808:15129	1719434:13181	3148097:23889	2454838:19198
1195798:9399	644475:4910	2319343:18136	1368982:10421
43757900:333055	392748:2984	663900:5193	18131979:136168
276739:2337	1035030:7914	975554:7435	11682541:89407
1533162:12805	1621355:12174	426470:3376	91667:769
885357:7610	316670:2496	1586645:11959	428220:3776
1325042:11134	657549:4906	1002586:7686	1496611:12251
137497:1177	1418263:10575	283359:2386	1086235:8401
96088:832	540922:4166	1630109:12356	9555950:72441
1341232:10516	276457:2105	862426:7008	2188914:16908
1571242:12626	346886:2621	375922:3001	521809:4142
2105335:16183	1164027:8995	299542:2372	7309547:54722
1325017:10316	3303401:24921	319747:2474	115584:963
397395:3248	2302154:17422	13723267:102931	164322:1372
2709360:20370	1269882:9550	588633:5010	84537:705
561380:4576	373561:2904	3019685:23748	4286956:33347
986213:7920	1204149:9203	9520200:72079	55720385:422896

550860:4306	1189999:8901	111272:929	3159294:26239
1303021:10023	23459147:177588	265734:2218	921:12
583720:4578	1841876:15752	3738018:28484	918:11
269033:2131	12090522:90808	3698414:28627	918:12
3288606:25323	455735:3633	1295570:10048	885483:7633
5406254:40859	257719:2101	1689960:12828	919546:7625
586209:4857	400340:3314	462878:3745	580982:5125
2095885:16180	1414455:10652	189983:1485	261193:2067
1004452:7814	965487:7319	125808:1013	2101173:16364
1060809:8220	154709:1244	784428:6048	430168:3463
4685676:35110	500297:4026	637791:4993	195422:1551
1088404:8821	350405:2698	637791:5150	28234475:214749
597826:4649	728206:5490	3706141:28247	3441603:28783
668755:5181	205249:1619	3706141:28185	1000144:7941
389918:3043	5988480:50140	2139662:16663	782721:6165
763870:5932	241485:2007	99434:888	45638932:345018
183439:1442	2038247:15925	254971:2188	814419:6823
310627:2556	3974778:30708	888938:6918	1588710:13604
819257:6478	595626:4781	355285:2821	616573:5131
216000:1703	968216:7672	626171:4783	727412:6063
561764:4323	119889:976	201379:1586	549065:4760
28761678:217469	285672:2208	710439:5520	606365:4971
669942:5662	309585:2419	1656387:12664	679352:5384
538656:4767	247437:1965	26358:222	1124304:9114
2015704:16335	468147:3674	18451481:140111	368277:2921
104355:892	733510:5748	1118315:9480	1206937:9425
5238234:39894	1531979:12158	478702:4026	1737635:13650
1550213:12428	2223062:18010	402058:3308	100091:846
699222:5543	178387:1467	287066:2280	40023454:301396
756303:5950	18652791:141993	12548990:94575	393612:3318
584006:4589	246508:2069	1743532:14325	456129:3775
216765:1788	3368876:26547	368807:2982	609895:5021
571005:4667	4727116:36552	4053739:30966	271298:2245
701262:5556	6587782:50847	1269354:9918	348812:2850
2807029:21770	694740:5743	115778:1000	7777195:60902
1913187:14957	226406:1824	1852050:14120	4912572:37472
372429:3017	311948:2499	3067890:23275	5904829:44893
226741:1785	504499:3983	2915068:23218	7024183:53536
1318224:10286	2316192:18296	2723149:22190	1886719:15042
412991:3313	919546:7357	384967:3133	172270:1468
1138748:9169	623885:4965	200608:1599	83494:673
357079:2862	123380:1004	2685260:21275	83904:665
3328749:25585	989256:7900	3308843:26142	302417:2415
873841:7287	250379:2112	183419:1532	1526433:12039
247115:2028	119714:967	3036902:24592	419790:3369
1485058:11684	378934:3196	26704458:203946	
1000138:7970	289661:2436	1074982:8854	
1123316:8940	99364:825	152697:1319	
252345:2014	8225319:64545	237158:1971	
562427:4450	22527691:170877	780130:6165	

182059:1453 782783:6145 523974:4108 196236063:1484217 5051327:42035 4106683:34728 3756167:31205 1180311:9760 256769:2130 1245510:10105 121419:1047	2301915:19105 1035050:8644 4859301:36342 620216:5048 161949:1291 6579089:50435 3106669:24023	205798:1653 308692:2458 155553:1233 892803:7062 352449:2812	

EK-2: PDF dosyasının ara belleğe alınarak manipüle edilmesinin sonuçları

1546029:111	83830:3	261193:6
1750269:56	1853700:45	2101173:44
328240:8	22101840:463	430168:9
69493:3	13818080:579	195422:4
1310107:46	208671:6	28234475:1316
10132373:265	291027:7	3441603:159
933988:20	35695403:1309	1000144:20
348687:8	93991771:9217	782721:16
150242:3	3620243:115	45638932:1672
302417:7	625441:20	814419:16
547528:11	212961:12	1588710:36
574422:12	1891798:54	616573:12
224965:4	451792:23	727412:16
582769:11	1092926:34	549065:12
491647:11	1805004:97	606365:12
1094645:24	724497:21	679352:13
5830119:142	345271:13	44437253:4121
86602:3	282516:7	20600274:551
1531979:36	2865213:95	3140980:85
184292:7	1012398:29	770642:34
123220:5	3417760:109	5389128:122
118719:4	5150294:149	123319:5
507008:15	1343518:55	2091773:47
142183:5	1280390:37	197976:6
3523011:75	184292:5	1893498:39
1923708:42	452901:18	773144:22
4724302:101	5267853:196	22291542:524
7918949:164	354071:13	1879723:49
4583670:114	160226:6	155498:7
18292388:390	660790:17	111461:16
4051567:82	1662772:46	1282675:99
6294838:131	2840429:82	8249672:218
218559:5	475071:13	2054085:75
408957:7	225646:10	8081299:247
102741:2	202069:7	380514:15
616573:13	1344099:36	217676:7
621721:12	1974448:47	3821139:110
321280:6	230062:5	580982:19
727412:13	2972688:60	9436883:276
549065:11	295422:6	582769:14
257163:5	3148097:62	1086414:29
187138:4	2319343:45	3219011:82
393586:7	663900:13	106708:6
1136769:21	975554:22	176702:14
4671295:99	426470:15	161556:12
428220:8	1586645:50	121645:4
675559:13	1002586:39	166762:11

1004244:20	283359:13	120629:4
837807:18	1630109:64	180053:8
1013681:19	862426:25	2344283:73
410810:8	375922:15	2344283:67
544191:10	299542:13	1933808:48
289167:6	319747:11	1195798:33
201379:4	13723267:392	43757900:1252
874414:17	588633:14	276739:23
626171:13	3019685:92	1533162:62
992653:19	9520200:561	885357:33
645484:14	111272:4	1325042:52
254971:5	265734:6	137497:14
3706141:83	3738018:931	96088:12
784428:16	3698414:804	1341232:41
484849:11	1295570:261	1571242:49
76008:3	1689960:306	2105335:110
611023:13	462878:10	1325017:49
468255:10	189983:4	397395:17
452901:10	125808:3	2709360:101
455182:9	784428:17	561380:16
2182784:47	637791:15	986213:31
348332:8	637791:15	550860:19
24431469:534	3706141:745	1303021:2756
618386:15	3706141:77	583720:2530
8063940:180	2139662:47	269033:2911
1037871:20	99434:3	3288606:1036
284287:6	254971:5	5406254:151
1045126:20	888938:18	586209:24
193101:4	355285:8	2095885:78
489591:11	626171:13	1004452:32
1361587:26	201379:5	1060809:34
414306:11	710439:14	4685676:143
365601:8	1656387:35	1088404:33
661096:13	26358:1	597826:19
947377:18	18451481:394	668755:27
663751:13	1118315:26	389918:16
260170:6	478702:11	763870:27
5439611:286	402058:8	183439:11
55814:2	287066:6	310627:13
709177:14	12548990:1193	819257:23
1896813:40	1743532:125	216000:9
252033:6	368807:9	561764:21
640537:16	4053739:177	28761678:1191
477066:11	1269354:32	669942:20
249922:6	115778:2	538656:16
194820:4	1852050:46	2015704:55
4866445:103	3067890:149	104355:7
534101:10	6784288:230	5238234:156
276774:5	290191:6	1550213:119
622367:13	1168711:31	699222:18

365686:7	620408:19	756303:21
535109:11	717773:18	584006:18
663869:13	216512:5	216765:8
533372:12	2133567:115	571005:49
760475:15	466077:10	701262:23
486299:10	157282:4	2807029:163
1594043:30	5389128:132	1913187:43
307419:6	2490744:143	372429:12
296032:6	4197673:106	226741:13
331375:7	1210226:36	1318224:37
533501:10	933898:23	412991:11
1375851:28	4284458:89	1138748:27
305250:7	79602:3	357079:10
442707:9	2225778:47	3328749:156
152697:4	158793:3	873841:30
1873696:39	763343:17	247115:15
1719434:34	8741311:265	1485058:59
644475:13	5910124:277	1000138:43
392748:9	158111:4	1123316:52
1035030:20	556004:12	252345:17
1621355:31	104293:3	562427:102
316670:7	659059:14	182059:11
657549:13	2058197:49	782783:32
1418263:32	1690454:38	523974:20
540922:11	17297558:590	196236063:29134
276457:7	770223:19	5051327:98
346886:9	504971:14	4106683:84
1164027:27	1233838:43	3756167:75
3303401:73	871131:29	1180311:38
2302154:49	2610266:301	5988480:226
1269882:29	1708346:429	241485:8
373561:7	282125:8	2038247:51
1204149:23	10528814:3166	3974778:170
1189999:23	377680:10	595626:15
23459147:872	1625741:252	968216:22
1841876:34	3310141:68	119889:5
12090522:242	196218:4	285672:11
455735:10	1200114:27	309585:10
257719:6	3074467:79	247437:7
400340:8	866328:22	468147:12
1414455:32	218319:6	733510:17
965487:21	266606:8	1531979:33
154709:3	1237621:34	2223062:128
500297:11	1145762:37	178387:7
350405:8	465022:13	18652791:448
728206:15	3592810:106	246508:7
205249:4	1565817:48	3368876:62
3287306:70	185051:5	4727116:87
706450:14	654712:23	6587782:1057
3180489:63	354141:8	694740:18

381762:9	602333:19	226406:11
247829:5	211865:10	311948:10
3449156:72	10424657:322	504499:196
363519:7	429221:14	2316192:150
177733:4	453508:16	919546:133
12684942:360	398137:12	623885:129
4476386:93	684281:18	123380:98
359654:8	783393:18	989256:164
576565:14	4147580:171	250379:123
2208215:50	15372790:537	119714:17
921295:20	835265:23	378934:137
885410:19	528123:14	289661:125
11561719:318	1579322:47	99364:13
1487044:33	415431:9	8225319:874
947158:18	172826:5	22527691:433
825184:16	1448152:35	2301915:47
169801:4	690095:18	1035050:22
3285518:74	5389128:357	4859301:90
3291278:77	3727761:91	620216:17
1647554:36	1076330:30	161949:7
438179:8	536973:14	6579089:132
2607028:51	1509466:122	3106669:60
8525241:170	3742653:89	256769:8
605723:13	89810:2	1245510:27
397208:10	293040:8	1124304:24
927601:19	24336341:2104	368277:9
234926:5	9731948:9212	1206937:28
329196:7	2454838:362	1737635:37
933746:19	1368982:29	100091:4
7240453:437	18131979:365	40023454:10572
618386:16	11682541:235	393612:10
1114234:176	91667:2	456129:11
852419:29	428220:8	609895:14
348332:11	1496611:32	271298:7
518098:13	1086235:27	348812:8
1102474:72	9555950:517	7777195:144
954413:21	2188914:45	4912572:90
155553:5	521809:9	5904829:108
892803:21	7309547:214	7024183:140
352449:10	115584:2	1886719:39
2915068:57	164322:3	172270:5
2723149:55	84537:2	83494:4
384967:11	4286956:82	83904:3
200608:7	55720385:3937	302417:9
2685260:58	3159294:63	1526433:32
3308843:74	921:0	419790:10
183419:7	918:1	1074982:24
3036902:70	918:0	152697:5
121419:5	885483:17	237158:7
205798:7	919546:18	780130:24

308692:10	580982:11	

EK-3: PDF dosyası tersine bayt manipölasyonu verileri

3092062:13091	14480910:52566	830866:3240
347104:1421	1236776:4602	345656:1474
1340026:5512	2228472:8175	2896308:11602
3500542:14434	1704842:6287	1380194:6131
656484:2745	696668:2641	10778260:44896
138990:608	1036200:3752	7455526:29494
2620218:10623	2204952:7978	2152664:8402
20264750:82281	1908830:6931	1073950:4444
1867980:7608	167664:602	3018936:11114
697378:2769	3707404:13387	7485310:28401
300488:1190	44203684:165538	179624:706
604838:2466	27636164:100207	586084:2265
1095060:4314	417346:1617	48672686:191504
1148848:4690	582058:2222	19463900:76852
449934:1855	71390810:264217	4909680:19755
1165542:4604	187983546:705216	2737968:10006
983298:3924	7240490:27773	36263962:133389
11660242:47182	1250886:4728	23365086:94948
2189294:8423	425926:1623	183338:716
173208:630	3783600:14665	856444:3410
3063962:12011	903588:3323	2993226:12688
368588:1381	2185856:8188	2172474:9391
246444:974	3610012:13316	19111904:78574
237442:873	1448998:5435	4377832:17268
9227624:37005	690546:2543	1043622:4132
1280490:5162	565036:2068	14619098:58890
284370:1126	5730430:21360	231172:923
7046026:28426	2024800:7725	328648:1296
3847420:15119	6835524:26916	169078:716
9448608:39341	10300592:45895	8573916:34081
15837902:64900	2687040:11645	111440774:471039
9167344:37157	2560784:11165	6318592:28360
36584780:152605	368588:1528	1846:13
8103138:34109	905806:3421	1840:15
12589680:51164	10535710:39558	1840:16
437122:1850	708146:2701	1770970:8336
1014020:4132	320456:1192	1839096:8276
817918:3257	1321584:4974	1161968:5214
205486:824	3325548:12382	522390:2136
1233150:5288	5680862:20915	4202350:18249
1243446:5165	950146:3411	860340:3855
642564:2474	451296:1739	390848:2046
1454828:6283	404142:1584	56468954:254327
1098134:4385	2688202:10529	6883210:33948
374280:1549	3948900:14516	2000292:9835
514330:2184	460128:1774	1565446:7186
787176:3448	5945380:23161	91277868:427232

2273542:9537	590848:2285	1628842:7639
2885676:11701	6296198:24708	3177424:15116
563038:2197	4638690:17796	1233150:5879
9342594:37093	1327804:5049	1454828:7023
856444:3234	1951112:7249	1098134:5135
1351122:5328	852944:3077	1212734:5277
2008492:8310	3173294:11863	1358708:5929
1675618:6509	2005176:7628	88874510:411641
2027366:7969	566722:2320	41200552:192782
821624:3183	3260222:12939	6281964:29366
1088386:4201	1724856:6601	1541288:6904
578338:2211	751848:2821	10778260:51029
402762:1594	599088:2223	246642:1207
1331644:5181	639498:2414	4183550:19663
492968:1911	27446538:115221	395956:1735
1748832:7342	1177270:5333	3787000:16868
1252346:5471	6039374:22976	1546292:7308
1985310:8162	19040404:72475	44583088:206831
1290972:5341	222548:840	3759450:20621
509946:2105	531472:1955	311000:1823
7412286:31025	7476040:28364	222926:1201
1568860:6371	7396832:28581	2565354:12877
969702:4030	2591144:9620	16499348:76946
152020:647	3379924:12440	4108174:18872
1222050:5266	925760:3377	16162602:64836
504070:2002	379970:1385	761032:3269
936514:3838	251620:976	435356:1829
905806:3688	1568860:6188	7642282:31186
910368:3643	1275586:4658	1161968:4903
4365572:20784	1275586:4716	18873770:79594
696668:3085	7412286:26756	1165542:5125
48862942:215514	7412286:27507	2172832:8889
1236776:5298	4279328:15996	6438026:26232
16127884:70958	198872:797	213420:937
2075746:8759	509946:1926	353408:1501
568578:2285	1777880:6559	323116:1481
2090256:8718	710574:2628	243294:1137
1577204:6829	1252346:4571	333528:1464
656020:2725	402762:1509	241262:1013
386206:1547	1420882:5222	360110:1627
979186:3763	3312778:12198	4688570:19956
2723178:11227	52720:216	4688570:17888
828616:3529	36902966:146688	3867620:15751
731206:2945	2236634:9073	2391600:9250
1322196:5533	957408:3850	87515804:363517
1894758:8364	804120:3206	553482:2580
1327506:5904	574136:2275	3066328:13879
520344:2023	25097984:100356	1770718:8027
10879226:48553	3487068:15356	2650088:11357
1777880:9170	737618:3159	274998:1212

111632:499	8107482:32020	192180:826
3793630:17052	2538712:10245	2682468:11495
504070:2194	231560:943	3142488:12974
1281078:5770	3704104:14761	4210674:15893
954136:4330	6135784:24761	2650038:10340
499848:2196	13568580:54389	794794:3207
389644:1652	580386:2321	5418724:22719
9732894:46795	2337426:9254	1122764:4186
1068206:4632	1240820:4951	1972430:7614
553552:2294	1435550:5719	1101724:4107
1244738:5508	433028:1778	2606046:9847
1418358:6223	4267138:17128	1167444:4921
731376:3033	932158:3881	538070:2313
1070222:4575	314568:1266	6577216:26449
1327742:5662	10778260:43710	10812512:42989
1066748:4499	4981492:19762	1172422:4910
1520954:6477	8395350:34135	4191774:16992
972602:4219	2420456:9701	2008908:8472
3188090:15931	1867800:7418	2121622:8681
614842:2561	8568920:34831	9371356:37901
592068:2467	159208:647	2176812:9341
662754:2792	4451560:17583	1195656:5211
1067006:4564	317590:1312	1337514:5493
2751706:12282	1526690:6066	779840:3417
610504:2881	17482626:68680	1527744:6772
885418:3503	11820252:44041	366882:1591
3747396:16128	316226:1181	621258:2645
3438872:15266	1112012:4110	1638518:7260
1288954:5553	208590:782	432004:1889
785500:3308	1318122:4794	1123532:4521
2070064:8918	4116398:14947	57523360:234718
3242714:13970	3380912:12480	1339888:5478
633344:2672	34595120:127842	1077316:4609
305398:1310	1540450:6093	4031412:16569
1315102:5789	1009946:4121	208714:879
2836530:12360	2467680:10299	10476472:43059
1081848:4768	1742266:7046	3100430:13197
552918:2319	5220536:20744	1398448:6041
693776:2894	3416696:13511	1512610:6368
2328058:10055	564254:2215	1168016:4631
6606806:28847	21057632:80528	433534:1701
4604312:20268	755364:2959	1142014:4872
2539768:11082	3251486:12509	1402528:6032
747126:3215	6620286:25599	5614062:22056
2408302:10251	392440:1540	3826378:14596
2380002:10491	2400232:9075	744862:3151
46918298:205504	6148938:23384	453486:1920
3683756:14431	1732660:6743	2636452:10680
24181048:105737	436642:1662	825986:3187
911474:3815	533216:2020	2277500:8526

515442:2158	2475246:9154	714162:2651
800684:3410	2291528:8391	6657502:24958
2828914:11623	930048:3582	1747686:7373
1930978:8202	7185624:27186	494234:2035
309422:1282	3131638:11798	2970120:12030
1000598:4072	370106:1451	2000280:8211
700814:2813	1309428:4813	2246636:9266
1456416:5950	708286:2665	504694:2044
410502:1626	1204670:4605	1124858:4751
6574616:27075	423734:1692	364122:1515
1412904:5814	20849318:79811	1565570:6270
6360982:26213	858446:3201	1047952:4401
763528:3025	907020:3414	392472130:1500682
495662:1951	796278:3086	10102658:37059
6898316:28189	1368566:5213	8213370:30322
727042:2852	1566790:5935	7512338:27684
355470:1431	8295164:31408	2360626:9052
25369888:103484	30745584:119719	11976964:44287
8952776:36642	1670534:6433	482974:1810
719312:2721	1056250:3959	4076498:15263
1153134:4494	3158648:11963	7949560:29519
4416434:18233	2413878:10694	1191256:4316
1842594:7416	3475274:14079	1936436:6941
1770824:7188	200186:803	239782:931
23123442:92588	80046912:313268	571348:2116
2974092:11235	787228:3087	619174:2242
1894320:7056	912262:3446	494878:1790
1650372:7833	1219794:4753	936298:3423
339606:1647	542600:2245	1467024:5332
6571040:25417	697628:2863	3063962:11475
6582560:24481	15554394:62057	4446128:16330
3295112:11922	9825148:38731	356778:1350
876362:3111	11809662:46553	37305586:137235
5214060:18811	14048370:54562	493020:1922
17050486:62230	3773442:14333	6737756:24591
1211450:4433	344544:1402	9454236:34927
794420:2841	167812:716	13175568:47964
1855206:6994	166992:647	1389484:5166
469856:1657	604838:2557	452816:1741
658396:2354	3052870:11475	623900:2434
1867496:6733	1839096:7100	1009002:3697
839584:3107	1247774:4547	4632388:16772
2149968:8112	246764:897	736558:3527
305398:1092	1978516:7213	
474320:1697	500762:1906	
1560264:5550	239432:890	
411600:1494	757872:2791	
617388:2193	579326:2162	
311110:1106	198732:724	
1785610:6610	16450642:60546	

704902:2655	45055386:165574	
5830140:22975	4603834:16892	
5446302:22249	2070104:7608	
769938:2813	9718606:36126	
401220:1678	1240436:4561	
5370524:26104	323902:1236	
6617690:27803	13158182:54315	
366842:1684	6213342:23036	
6073808:27273	513542:1961	
53408920:220372	2491024:9554	
242842:966	2248612:8544	

EK-4: PDF dosyası tersine ara bellek manipölasyonu verileri

3092062:126	2228472:23	860340:6
347104:15	1704842:20	390848:3
1340026:93	696668:5	56468954:1246
3500542:29	1036200:6	6883210:104
656484:11	2204952:22	2000292:28
138990:3	1908830:19	1565446:23
2620218:31	167664:2	91277868:9714
20264750:139	3707404:35	1628842:19
1867980:14	44203684:414	3177424:33
697378:5	27636164:253	1233150:20
300488:6	417346:3	1454828:25
604838:5	582058:4	1098134:17
1095060:8	71390810:1026	1212734:22
1148848:8	187983546:1992	1358708:21
449934:4	7240490:107	88874510:1149
1165542:8	1250886:21	41200552:761
983298:8	425926:3	6281964:78
11660242:126	3783600:64	1541288:19
2189294:22	903588:6	10778260:242
173208:3	2185856:32	246642:2
3063962:40	3610012:45	4183550:139
368588:5	1448998:21	395956:3
246444:5	690546:4	3787000:56
237442:4	565036:4	1546292:26
9227624:61	5730430:70	44583088:575
1280490:8	2024800:30	3759450:55
284370:2	6835524:114	311000:3
7046026:66	10300592:150	222926:2
3847420:44	2687040:41	2565354:38
9448608:128	2560784:35	16499348:394
15837902:229	368588:3	4108174:62
9167344:132	905806:6	16162602:281
36584780:478	10535710:151	761032:10
8103138:119	708146:4	435356:10
12589680:183	320456:3	7642282:101
437122:3	1321584:23	1161968:16
1014020:7	3325548:51	18873770:493
817918:7	5680862:63	1165542:19
205486:2	950146:8	2172832:37
1233150:19	451296:4	6438026:181
1243446:20	404142:4	213420:5
642564:4	2688202:60	353408:91
1454828:23	3948900:186	323116:6
1098134:17	460128:3	243294:6
374280:3	5945380:85	333528:5
514330:3	590848:4	241262:6
787176:6	6296198:84	360110:7
2273542:29	4638690:59	4688570:72

2885676:40	1327804:16	4688570:69
563038:3	1951112:32	3867620:59
9342594:150	852944:6	2391600:36
856444:7	3173294:44	87515804:1202
1351122:20	2005176:32	553482:10
2008492:33	566722:4	3066328:40
1675618:25	3260222:46	1770718:112
2027366:30	1724856:26	2650088:40
821624:6	751848:4	274998:5
1088386:16	599088:5	192180:5
578338:4	639498:4	2682468:40
402762:3	27446538:373	3142488:45
1331644:20	1177270:21	4210674:61
492968:4	6039374:92	2650038:34
1748832:23	19040404:178	794794:10
1252346:17	222548:1	5418724:69
1985310:28	531472:3	1122764:19
1290972:15	7476040:9259	1972430:28
509946:3	7396832:181	1101724:17
7412286:94	2591144:31	2606046:34
1568860:23	3379924:44	1167444:15
969702:6	925760:6	538070:8
152020:1	379970:3	6577216:214
1222050:21	251620:2	10812512:330
504070:3	1568860:25	1172422:18
936514:6	1275586:20	4191774:148
905806:5	1275586:103	2008908:29
910368:5	7412286:108	2121622:28
4365572:61	7412286:97	9371356:114
696668:5	4279328:140	2176812:30
48862942:670	198872:2	1195656:18
1236776:17	509946:4	1337514:19
16127884:7497	1777880:27	779840:9
2075746:363	710574:5	1527744:17
568578:4	1252346:19	366882:5
2090256:352	402762:3	621258:8
1577204:642	1420882:19	1638518:17
656020:5	3312778:132	432004:6
386206:5	52720:1	1123532:14
979186:8	36902966:604	57523360:1133
2723178:43	2236634:33	1339888:19
828616:5	957408:6	1077316:16
731206:6	804120:5	4031412:53
1322196:18	574136:4	208714:4
1894758:23	25097984:472	10476472:139
1327506:16	3487068:54	3100430:38
520344:3	737618:5	1398448:19
10879226:133	8107482:218	1512610:16
1777880:22	2538712:37	1168016:14
111632:2	231560:1	433534:6

3793630:42	3704104:49	1142014:13
504070:4	6135784:167	1402528:20
1281078:8	13568580:173	5614062:73
954136:6	580386:4	3826378:44
499848:4	2337426:33	744862:9
389644:3	1240820:16	453486:7
9732894:102	1435550:21	2636452:37
1068206:7	433028:3	825986:15
553552:5	4267138:144	2277500:28
1244738:8	932158:6	714162:12
1418358:18	314568:2	6657502:415
731376:5	10778260:156	1747686:129
1070222:15	4981492:208	494234:7
1327742:9	8395350:118	2970120:126
1066748:7	2420456:45	2000280:25
1520954:17	1867800:25	2246636:30
972602:6	8568920:113	504694:8
3188090:33	159208:1	1124858:16
614842:4	4451560:62	364122:6
592068:4	317590:2	1565570:21
662754:4	1526690:22	1047952:15
1067006:12	17482626:236	392472130:13497
2751706:32	11820252:297	10102658:227
610504:5	316226:3	8213370:125
885418:6	1112012:16	7512338:99
3747396:41	208590:2	2360626:33
3438872:38	1318122:18	11976964:175
1288954:22	4116398:54	482974:7
785500:6	3380912:41	4076498:59
2070064:75	34595120:479	7949560:118
3242714:46	1540450:24	1191256:18
633344:4	1009946:6	1936436:34
305398:3	2467680:37	239782:5
1315102:16	1742266:29	571348:10
2836530:32	5220536:65	619174:12
1081848:12	3416696:47	494878:8
552918:4	564254:4	936298:13
693776:6	21057632:282	1467024:23
2328058:28	755364:4	3063962:38
6606806:69	3251486:48	4446128:45
4604312:55	6620286:239	356778:5
2539768:27	392440:3	37305586:448
747126:5	2400232:29	493020:9
2408302:25	6148938:89	6737756:88
2380002:39	1732660:27	9454236:129
46918298:573	436642:2	13175568:186
3683756:50	533216:3	1389484:21
24181048:378	2475246:38	452816:8
911474:6	2291528:34	623900:11
515442:4	930048:5	1009002:16

800684:5	7185624:95	4632388:64
2828914:45	3131638:42	1839096:27
1930978:25	370106:3	1247774:17
309422:2	1309428:20	246764:4
1000598:7	708286:4	1978516:27
700814:6	1204670:21	500762:8
1456416:20	423734:2	239432:5
410502:3	20849318:289	757872:8
6574616:68	858446:5	579326:7
1412904:15	907020:6	198732:4
6360982:63	796278:4	16450642:213
763528:5	1368566:22	45055386:638
495662:4	1566790:23	4603834:61
6898316:71	8295164:114	2070104:29
727042:4	30745584:9813	9718606:140
355470:2	1670534:24	1240436:19
25369888:254	1056250:15	323902:7
8952776:77	3158648:50	13158182:178
719312:5	830866:5	6213342:82
1153134:10	345656:3	513542:8
4416434:37	2896308:43	2491024:36
1842594:18	1380194:23	2248612:31
1770824:20	10778260:157	736558:11
23123442:239	7455526:185	2413878:33
2974092:32	2152664:27	3475274:48
1894320:19	1073950:13	200186:5
1650372:19	3018936:38	80046912:9625
339606:3	7485310:98	787228:12
6571040:62	179624:2	912262:14
6582560:62	586084:4	1219794:21
3295112:31	48672686:596	542600:8
876362:5	19463900:267	697628:12
5214060:97	4909680:61	15554394:201
17050486:230	2737968:39	9825148:143
1211450:16	36263962:545	11809662:167
794420:5	23365086:324	14048370:202
1855206:21	183338:2	3773442:51
469856:3	856444:5	344544:6
658396:4	2993226:44	167812:3
1867496:24	2172474:31	166992:14
14480910:140	19111904:240	604838:11
1236776:12	4377832:55	3052870:46
2149968:28	1043622:6	839584:13
305398:5	14619098:231	6073808:86
474320:7	231172:4	53408920:777
1560264:24	328648:3	242842:5
411600:7	169078:2	4202350:60
617388:12	8573916:494	366842:5
311110:6	111440774:1755	1840:1
1785610:25	6318592:90	1770970:21

704902:10 5830140:88	1846:1 1840:0	1839096:21 1161968:16

EK-5: JPG bayt tekniğiyle manipölasyon verileri

11870:137	25765:275	3512640:26594
39851:338	30075:241	3574624:27080
24434:210	34927:316	2374696:18094
21038:184	36957:321	6672065:50486
41094:389	15897:195	6681621:50777
13788:124	18522:165	8518303:64889
11871:113	19352:163	9886250:74942
17933:154	18685:156	10608348:79822
38256:336	16454:136	10118733:76480
37141:316	16264:136	7928293:60577
30802:270	16133:143	8027241:61298
36411:307	34138:358	8233762:62631
30925:525	36941:302	8285917:63661
30775:242	18754:165	8303651:63062
31399:304	35878:309	8561182:64823
32900:765	28559:241	8472914:64359
32141:300	27768:211	8536550:65182
32601:308	27010:209	8344773:63434
24029:242	25750:210	8171774:62021
22780:325	18119:149	7316898:55822
22769:205	18530:152	6911501:52093
21635:175	19754:183	7674013:58345
23719:207	18631:163	7158315:54454
9437:320	22660:181	6191705:47154
32647:324	20769:171	6351528:48294
23652:193	19968:168	6167024:46644
34109:290	19829:180	6021296:45380
13606:119	18924:172	6211207:47170
12636:112	15668:130	6182690:47025
12156:114	33168:276	7587826:57549
28660:274	16737:138	7421364:55984
26669:206	18271:155	7627543:57445
27423:238	23212:193	7617402:56871
24634:208	23139:179	7640179:57205
27618:246	24312:196	7505200:57169
26939:222	23784:199	7375715:55728
26585:223	23296:190	7342319:55939
25976:211	27020:215	7249229:55128
26396:221	27330:222	6214522:47441
26099:212	36581:275	7037324:53747
27053:206	26440:198	1521751:11282
21219:192	36301:275	7399581:55929
21044:180	14748:111	7426147:56490
21333:186	22833:175	7118498:54202
22026:189	23090:183	7154857:53995
20145:155	21221:205	7217965:55150
20410:160	41885:340	5934738:44991
20317:175	21546:203	7398157:55500

21488:186	18737:155	7458398:55916
27400:257	18354:152	7192952:54646
27306:233	42875:340	6971640:52928
27263:247	56085:423	3487236:26675
28189:264	9405:77	3404895:27597
29501:274	55756:445	3366423:25100
28142:238	13467:116	3377868:25676
29994:258	16253:124	3434285:25431
28467:254	23741:191	3388339:25769
31490:298	16342:132	740292:5718
30580:256	17898:139	4346537:32821
30209:268	15603:120	4581491:34920
31804:290	16763:127	4407679:33251
29898:291	22962:176	3679182:28175
31500:261	23278:177	4369253:33979
31078:275	9365:73	4788722:38098
14155:138	8646:67	5260002:39780
16086:152	14929:115	5170436:39362
13856:115	25682:209	5787226:43864
44373:379	37073:328	5584165:42669
44730:409	37201:287	2057821:15533
41604:347	37628:334	2213201:17201
38303:310	37659:310	2268515:18137
38583:332	25671:220	2857051:21512
38109:309	25774:208	3190508:24994
38051:298	25259:203	3092439:23504
38267:351	25559:200	2012347:15796
39217:346	27071:214	1956484:14891
38354:296	27051:217	1759502:13785
37511:326	23966:200	1810770:13669
37563:326	20705:164	1812679:13731
38953:303	41825:331	1389856:10424
38912:346	41667:327	2562718:19446
39094:326	41430:332	6307876:49103
38785:343	31687:250	6193727:47837
38859:317	23884:196	6178972:48277
39548:342	14350:111	5460070:40996
39670:314	26989:204	5147369:39015
39800:345	22758:193	4812794:37214
38035:329	24091:226	2633108:20786
37872:313	23329:195	2716872:20950
37992:317	21019:166	5432866:42259
38149:325	18733:157	5469932:42534
38072:292	38547:322	5633128:43363
42810:337	34210:268	5667180:43315
56595:529	39158:314	6834136:51447
57019:455	21615:170	5416789:41937
56847:505	24144:195	5139115:40143
57044:468	41026:339	6694547:52174
57160:486	16640:132	6814632:51999

55991:451	27189:207	2032071:15588
25654:220	33425:250	2239423:17189
25819:222	38692:305	1991721:14996
25841:217	44985:362	2138857:16197
24359:185	39339:338	2275537:17544
22953:174	2702983:21106	2207758:17496
38746:324	5170732:46988	2347284:17999
40241:329	3275260:28160	5734561:44809
37755:324	5594925:47158	2235905:17273
21858:187	4431264:37104	2702525:20975
24066:217	3777977:30897	5067088:39936
24226:209	3757391:28562	5245301:41108
24411:200	3360223:25519	5262374:41265
24457:193	3717218:29318	5143972:39764
24495:210	4478902:34925	5004325:37947
24574:233	3753793:28714	5756942:44568
27999:243	3494227:26697	4857261:38226
27599:212	3746057:28247	5135777:39497
27286:223	3791503:29597	5098548:39121
24280:207	3727005:28128	5108451:38472
24381:210	3297405:25910	7702962:66091
24577:200	3497370:26604	6771477:59752
26111:195	4831960:36760	6404666:60644
26160:203	3628427:27526	4273691:43011
12197:107	3400380:25719	2935115:25980
15990:136	3273966:24906	4255913:39096
14374:121	3485995:26456	4011917:37679
12921:109	3501872:26666	6584872:63719
13188:115	3481965:28219	5479761:48088
15892:155	3506703:27990	2333255:19730
15169:125	2481793:18487	2362487:20650
16381:131	2040567:15609	4004829:35994
30515:305	2057904:15533	3978579:34428
28789:251	1984935:15160	4686460:38899
15772:130	2151420:16438	6908788:57967
17506:195	2744332:21029	7444396:64494
17679:149	2754876:20669	7983776:69036
39703:342	2726159:20421	7854404:67072
33646:289	3362788:25220	7771865:63787
35937:293	3357898:25406	3258867:26622
6539:84	3337696:25681	3261017:26823
28690:254	3367735:25962	3144680:28003
23398:202	3513685:26878	3161811:27464
16617:145	3510579:26716	5449952:49342
33635:265	138375:1155	105510:811
16081:127	139523:1159	306129:2391
7880270:66342	112405:1000	258666:2026
9225209:78148	128088:1154	159502:1302
9343705:76485	110264:954	225165:1834
2745028:23770	270649:2310	307315:2684

2785678:23471	115726:941	112237:989
2931397:24199	127738:1007	161148:1382
2566658:20733	139162:1093	191944:1616
5729901:45389	249496:1952	199557:1636
6425519:54970	262893:2033	181120:1458
6048163:50243	162386:1255	68097:556
6703175:54429	221564:1695	448438:3812
6067661:47818	100277:768	398539:3417
2037533:16043	99538:801	147616:1247
1777491:13756	189295:1453	117583:1006
6095961:50127	122267:982	139785:1268
5502309:45720	93115:725	73750:662
3165239:26260	165330:1289	64334:538
3409341:27540	190586:1517	56119:486
3362486:26873	128878:1017	122066:1139
3084053:25284	97720:826	92960:797
3121944:25778	131115:1086	83837:698
3096026:25853	112237:928	86130:706
1487365:11768	113222:921	72500:595
3886900:31815	251641:1944	102824:838
3936247:32897	240090:1858	76092:673
2460449:20487	239463:1886	150733:1238
4543521:37990	254753:2055	106703:865
98822:839	325624:2806	84182:713
113837:924	403171:3313	124145:1003
103476:862	410119:3323	80061:644
51808:462	368099:2900	190163:1619
164190:1328	281468:2302	244448:2197
89956:704	292513:2300	143406:1215
238515:1949	188153:1527	162400:1297
185166:1542	288437:2384	244621:2186
166146:1339	281365:2339	225707:1962
74784:604	164377:1305	243703:2292
181174:1405	182033:1459	214272:1776
151257:1211	195993:1560	217352:1717
270506:2279	108062:835	223054:1734
164652:1379	86158:688	220187:1702
159528:1324	87396:725	219526:1701
160863:1355	111453:897	248777:1989
384549:2992	118002:992	315075:2551
371952:2907	209300:1924	141095:1121
354927:2845	127844:1064	249105:2115
191823:1504	212768:1781	148987:1240
164854:1303	210862:1732	185949:1481
356865:2804	120922:947	238862:2055
192507:1488	268640:2315	244637:2064
313375:2536	120410:1007	164026:1321
183593:1591	231007:1854	245083:2274
126141:1015	253950:2006	
240088:2011	128564:1034	

254646:2115	259875:2079	

EK-6: JPG ara bellek tekniğiyle manipölasyon verileri

11870:5	26440:1	6694547:125
39851:8	36301:2	6814632:130
24434:4	14748:0	2032071:40
21038:3	22833:0	2239423:40
41094:5	23090:1	1991721:39
13788:3	21221:1	2138857:52
11871:2	41885:2	2275537:63
17933:3	21546:1	2207758:56
38256:3	18737:1	2347284:48
37141:3	18354:1	5734561:114
30802:3	42875:1	2235905:42
36411:4	56085:1	2702525:51
30925:3	9405:0	5067088:104
30775:3	55756:2	5245301:100
31399:3	13467:3	5262374:106
32900:3	16253:1	5143972:138
32141:3	23741:1	5004325:100
32601:2	16342:1	5756942:114
24029:2	17898:1	4857261:96
22780:1	15603:0	5135777:105
22769:2	16763:0	5098548:101
21635:1	22962:1	5108451:103
23719:2	23278:1	7702962:149
9437:1	9365:0	6771477:149
32647:2	8646:1	6404666:138
23652:1	14929:0	4273691:90
34109:2	25682:1	2935115:59
13606:1	37073:2	4255913:91
12636:1	37201:1	4011917:78
12156:1	37628:1	6584872:122
28660:2	37659:1	5479761:99
26669:1	25671:1	2333255:41
27423:1	25774:1	2362487:43
24634:4	25259:1	4004829:71
27618:1	25559:1	3978579:73
26939:1	27071:1	4686460:85
26585:1	27051:1	6908788:126
25976:1	23966:0	7444396:133
26396:1	20705:0	7983776:1151
26099:0	41825:1	7854404:3634
27053:1	41667:1	7771865:1869
21219:1	41430:1	3258867:420
21044:1	31687:0	3261017:472
21333:1	23884:0	3144680:387
22026:1	14350:1	3161811:338
20145:1	26989:1	5449952:161
20410:1	22758:0	7880270:172
20317:1	24091:0	9225209:514

21488:1	23329:1	9343705:287
27400:2	21019:1	2745028:113
27306:1	18733:0	2785678:109
27263:1	38547:2	2931397:108
28189:1	34210:1	2566658:52
29501:1	39158:2	5729901:226
28142:1	21615:0	6425519:179
29994:2	24144:0	6048163:287
28467:1	41026:1	6703175:202
31490:1	16640:0	6067661:234
30580:2	27189:1	2037533:39
30209:1	33425:1	1777491:97
31804:2	38692:1	6095961:232
29898:2	44985:2	5502309:171
31500:2	39339:1	3165239:129
31078:1	2702983:53	3409341:140
14155:1	5170732:110	3362486:124
16086:1	3275260:63	3084053:70
13856:1	5594925:108	3121944:110
44373:2	4431264:91	3096026:181
44730:1	3777977:89	1487365:31
41604:1	3757391:78	3886900:143
38303:2	3360223:75	3936247:123
38583:3	3717218:92	2460449:102
38109:2	4478902:118	4543521:134
38051:2	3753793:100	98822:3
38267:1	3494227:72	113837:4
39217:1	3746057:81	103476:2
38354:2	3791503:74	51808:1
37511:1	3727005:75	164190:4
37563:1	3297405:65	89956:2
38953:2	3497370:95	238515:4
38912:1	4831960:90	185166:3
39094:2	3628427:65	166146:4
38785:1	3400380:61	74784:1
38859:3	3273966:58	181174:3
39548:2	3485995:63	151257:3
39670:1	3501872:62	270506:6
39800:1	3481965:68	164652:3
38035:2	3506703:67	159528:3
37872:1	2481793:49	160863:3
37992:1	2040567:41	384549:7
38149:1	2057904:41	371952:7
38072:0	1984935:37	354927:57
42810:1	2151420:40	191823:5
56595:1	2744332:48	164854:4
57019:2	2754876:50	356865:9
56847:1	2726159:53	192507:4
57044:2	3362788:60	313375:8
57160:1	3357898:61	183593:3

55991:1	3337696:59	126141:2
25654:1	3367735:61	240088:5
25819:1	3513685:70	254646:5
25841:1	3510579:68	138375:3
24359:1	3512640:64	139523:3
22953:0	3574624:66	112405:3
38746:2	2374696:42	128088:65
40241:1	6672065:124	110264:4
37755:1	6681621:124	270649:7
21858:1	8518303:162	115726:3
24066:0	9886250:190	127738:3
24226:0	10608348:197	139162:4
24411:1	10118733:183	249496:6
24457:1	7928293:145	262893:6
24495:1	8027241:153	162386:4
24574:1	8233762:165	221564:4
27999:1	8285917:164	100277:2
27599:0	8303651:170	99538:2
27286:1	8561182:165	189295:5
24280:1	8472914:159	122267:2
24381:2	8536550:169	93115:2
24577:1	8344773:162	165330:4
26111:1	8171774:158	190586:3
26160:1	7316898:143	128878:2
12197:1	6911501:135	97720:3
15990:1	7674013:155	131115:3
14374:1	7158315:141	112237:3
12921:1	6191705:121	113222:2
13188:1	6351528:123	251641:5
15892:2	6167024:116	240090:5
15169:1	6021296:113	239463:6
16381:1	6211207:119	254753:5
30515:1	6182690:117	325624:8
28789:1	7587826:148	403171:32
15772:1	7421364:140	410119:12
17506:1	7627543:171	368099:10
17679:1	7617402:156	281468:7
39703:1	7640179:158	292513:6
33646:1	7505200:157	188153:4
35937:1	7375715:142	288437:7
6539:1	7342319:148	281365:5
28690:1	7249229:149	164377:3
23398:1	6214522:121	182033:4
16617:1	7037324:146	195993:4
33635:1	1521751:29	108062:64
16081:1	7399581:170	86158:2
25765:1	7426147:148	87396:2
30075:1	7118498:141	111453:3
34927:2	7154857:150	118002:3
36957:1	7217965:146	209300:5

15897:0	5934738:121	127844:3
18522:0	7398157:157	212768:5
19352:1	7458398:190	210862:6
18685:1	7192952:140	120922:3
16454:1	6971640:149	268640:6
16264:1	3487236:70	120410:4
16133:1	3404895:73	231007:6
34138:1	3366423:71	253950:7
36941:2	3377868:70	128564:3
18754:1	3434285:70	259875:7
35878:1	3388339:70	315075:6
28559:1	740292:15	141095:3
27768:2	4346537:88	249105:5
27010:1	4581491:95	148987:3
25750:1	4407679:102	185949:73
18119:1	3679182:99	238862:7
18530:1	4369253:98	244637:6
19754:1	4788722:98	164026:4
18631:1	5260002:104	245083:5
22660:1	5170436:101	190163:5
20769:2	5787226:128	244448:6
19968:1	5584165:114	143406:3
19829:1	2057821:38	162400:4
18924:1	2213201:40	244621:5
15668:1	2268515:41	225707:6
33168:2	2857051:53	243703:5
16737:1	3190508:61	214272:5
18271:1	3092439:60	217352:6
23212:1	2012347:37	223054:6
23139:1	1956484:34	220187:4
24312:1	1759502:32	219526:4
23784:1	1810770:59	248777:99
23296:2	1812679:44	105510:3
27020:1	1389856:37	306129:7
27330:1	2562718:60	258666:5
36581:1	6307876:138	159502:4
86130:2	6193727:133	225165:5
72500:4	6178972:121	307315:7
102824:3	5460070:110	112237:3
76092:3	5147369:100	161148:4
150733:4	4812794:91	191944:4
106703:3	2633108:55	199557:5
84182:2	2716872:54	181120:4
124145:4	5432866:108	68097:2
80061:2	5469932:125	448438:10
64334:1	5633128:214	398539:85
56119:1	5667180:115	147616:5
122066:4	6834136:189	117583:3
92960:2	5416789:101	139785:4

EK-7: JPG bayt tekniği tersine manipölasyon verileri

23744:307	43234:212	6168110:22183
79706:382	48292:192	6243892:22830
48872:192	82056:326	6192056:22603
42080:174	33284:141	2974734:10757
82192:315	54382:255	7773804:28490
27580:114	66854:270	7872498:28025
23746:89	77388:350	4920902:17487
35870:137	89974:370	9087046:33128
76516:311	78682:319	197648:729
74286:291	5405970:21128	227678:884
61608:237	10341468:41124	206956:747
72826:274	6550524:25327	103620:438
61854:240	11189854:44516	328384:1246
61554:241	8862532:35325	179916:667
62802:246	7555958:30359	477034:1826
65804:251	7514786:28921	370336:1338
64286:257	6720450:25917	332296:1199
65206:274	7434440:28941	149572:539
48062:195	8957808:34811	362352:1307
45564:178	7507590:29845	302518:1089
45542:183	6988458:26838	541016:1952
43274:178	7492118:29556	329308:1187
47442:178	7583010:29667	319060:1153
18878:74	7454014:29228	321730:1175
65298:253	6594814:25929	769102:2767
47308:213	6994744:27579	743908:2682
68222:309	9663924:38505	709858:2564
27216:133	7256858:27287	383650:1382
25276:111	6800764:27493	329712:1211
24316:104	6547936:24484	713734:2596
57324:236	6971994:25965	385018:1391
53342:209	7003748:26635	626754:2320
54850:228	6963934:25085	367190:1363
49272:194	7013410:28465	252286:975
55240:223	4963590:17800	480180:1810
53882:212	4081138:14144	509296:1835
53174:215	4115812:14236	276754:1030
51956:206	3969874:13995	279050:1004
52796:200	4302844:15219	224814:820
52202:205	5488668:21004	256180:937
54110:205	5509756:20235	220532:795
42442:176	5452322:19589	541302:1946
42092:187	6725580:25239	231456:822
42670:168	6715800:25997	255480:928
44056:166	6675396:25002	278328:1021
40294:165	6735474:26299	498996:1783
40824:163	7027374:29147	525790:1910
40638:154	7021162:28917	324776:1161

42980:167	7025284:25801	443132:1595
54804:210	7149252:28251	200558:717
54616:209	4749396:18240	199080:720
54530:209	13344134:51709	378594:1361
56382:214	13363246:53010	244538:872
59006:230	17036610:65821	186234:677
56288:217	19772504:81216	330664:1189
59992:235	21216700:85932	381176:1361
56938:217	20237470:84902	257760:925
62984:251	15856590:59331	195444:706
61164:253	16054486:56762	262234:934
60422:246	16467528:58874	224478:817
63612:258	16571838:58788	226448:811
59800:233	16607306:59314	503286:1899
63004:233	17122368:65260	480184:1808
62160:239	16945832:63305	478930:1859
28314:115	17073104:71918	509510:1830
32176:132	16689550:66926	651252:2340
27716:114	16343552:58624	806346:2891
88750:343	14633800:51552	820242:2954
89464:350	13823006:48518	736202:2650
83212:309	15348030:54497	562940:2048
76610:313	14316634:52530	585030:2099
77170:285	12383414:44028	376310:1360
76222:322	12703060:44333	576878:2109
76106:364	12334052:43470	562734:2025
76538:319	12042596:42868	328758:1171
78438:324	12422418:43856	364070:1325
76712:325	12365384:44248	391990:1416
75026:281	15175656:56965	216128:839
75130:355	14842732:55462	172320:681
77910:304	15255090:55256	174796:680
77828:350	15234808:55182	222910:840
78192:300	15280362:55355	236008:898
77574:312	15010404:52645	418604:1555
77722:337	14751434:55206	255692:917
79100:308	14684642:60151	425540:1542
79344:333	14498462:56902	421728:1522
79604:334	12429048:46054	241848:872
76074:297	14074652:50342	537284:1940
75748:283	3043506:10736	240824:851
75988:301	14799166:52625	462018:1700
76302:321	14852298:54294	507904:1823
76148:322	14237000:51692	257132:921
85624:389	14309718:57475	519754:1874
113194:773	14435934:59977	630154:2260
114042:460	11869480:48869	282194:1098
113698:467	14796318:53436	498214:2064
114092:438	14916800:53914	297978:1317
114324:455	14385908:52287	371902:1467

111986:450	13943284:50480	477728:1963
51312:206	6974476:25533	489278:2071
51642:221	6809794:26153	328056:1246
51686:207	6732850:24253	490170:1781
48722:186	6755740:24943	380330:1408
45910:171	6868574:24874	488900:1881
77496:307	6776682:24996	286816:1111
80486:301	1480588:5390	324804:1214
75514:311	8693078:31556	489246:1796
43720:172	9162986:33648	451418:1625
48136:189	8815362:31823	487410:1764
48456:178	7358368:27776	428548:1571
48826:191	8738510:34521	434708:1563
48918:244	9577448:38578	446112:1640
48994:184	10520008:38463	440378:1592
49152:191	10340876:38853	439056:1578
56002:210	11574456:44594	497558:1763
55202:222	11168334:42997	211024:734
54576:218	4115646:14631	612262:2150
48564:187	4426406:16432	517336:1894
48766:197	4537034:16137	319008:1139
49158:186	5714106:20378	450334:1570
52226:198	6381020:23490	614634:2152
52324:206	6184882:23291	224478:776
24398:109	4024698:14910	322300:1209
31984:138	3912972:14638	383892:1450
28752:130	3519008:13368	399118:1502
25846:101	3621544:14074	362244:1381
26380:112	3625362:13764	136198:496
31788:123	2779716:12356	896880:3264
30342:152	5125440:21257	797082:2898
32766:125	12615756:49616	295236:1085
61034:233	12387458:46904	235170:845
57582:226	12357948:44434	279574:1002
31548:125	10920144:38914	147504:537
35016:134	10294742:37083	128672:469
35362:147	9625592:34828	112242:427
79410:309	5266220:19873	244136:894
67296:258	5433748:19519	185924:669
71878:269	10865736:39178	167678:600
13082:50	10939868:40113	172264:620
57384:212	11266260:40982	145004:534
46800:178	11334364:40981	205652:725
33238:132	13668276:49877	152188:550
67274:268	10833582:39171	301470:1103
32166:123	10278234:36420	213410:763
51534:206	13389098:50154	168368:636
60154:226	13629268:49502	248294:906
69858:256	4064146:14348	160126:597
32270:126	4478850:15978	46560:178

68280:268	3983446:14427	18734:74
73886:264	4277718:15813	17296:67
37512:137	4471814:16133	75260:325
71760:284	5405054:19761	75322:303
57122:218	10134180:36691	51346:192
55540:220	10490606:38299	51552:196
54024:200	10524752:38315	50522:211
51504:199	10287948:37691	51122:250
36242:138	10008654:36275	54146:221
37064:140	11513888:42041	54106:207
39512:144	9714526:35450	47936:178
37266:141	10271558:37386	41414:156
45324:179	10197100:37069	83654:319
41542:153	10216906:36062	83338:374
39940:155	15405928:55263	82864:312
39662:156	13542958:48942	63378:259
37852:142	12809336:46517	47772:191
31340:121	8547386:30798	28704:124
66340:252	5870234:20999	53982:207
33478:126	8511830:31266	45520:176
36546:137	8023838:28703	48186:187
46428:169	13169748:48183	46662:187
46282:171	10959526:39731	42042:181
48628:180	4666514:17184	37470:160
47572:178	4724978:17029	77098:307
46596:173	8009662:29035	68424:267
54044:201	7957162:28457	78320:327
54664:201	9372924:34047	6330482:22950
73166:274	13817580:50104	6818686:25041
52884:235	14888796:54173	6724976:24560
72606:310	15967556:58274	29862:185
29500:121	15708812:57290	51368:236
45670:177	15543734:56510	74150:298
46184:180	6517738:23801	74406:282
42446:172	6522038:23737	4551078:16510
83774:347	6289364:22773	4415520:15909
43096:181	6323626:22859	4694572:16968
37478:139	10899908:39719	73918:276
36712:147	15760544:57620	31798:115
85754:313	18450422:66074	37048:144
112174:421	18687414:68229	38708:193
18814:85	5490060:20223	37374:167
111516:429	5571360:20105	32912:136
26938:97	5862798:21448	32532:134
32510:128	5133320:18529	
47486:220	11459806:41753	
32688:135	12851042:46512	
35800:138	12096330:43959	
31210:120	13406354:47791	
33530:125	12135326:43818	

45928:166	4075070:14992	
11004622:40373	3554986:12899	
11469126:41926	12191926:44271	

EK-8: JPG ara bellek tekniği tersine manipölasyon verileri

23744:61	31340:1	4115646:46
79706:5	66340:1	4426406:55
48872:4	33478:1	4537034:54
42080:2	36546:1	5714106:68
82192:3	46428:1	6381020:78
27580:1	46282:2	6184882:70
23746:1	48628:1	4024698:46
35870:2	47572:2	3912972:45
76516:4	46596:1	3519008:41
74286:2	54044:1	3621544:44
61608:2	54664:2	3625362:43
72826:2	73166:2	2779716:28
61854:2	52884:1	5125440:163
61554:2	72606:1	12615756:166
62802:3	29500:1	12387458:135
65804:2	45670:2	12357948:137
64286:2	46184:1	10920144:123
65206:2	42446:1	10294742:116
48062:2	83774:1	9625592:110
45564:1	43096:3	5266220:63
45542:1	37478:2	5433748:62
43274:2	36712:1	10865736:122
47442:1	85754:1	10939868:124
18878:3	112174:6	11266260:226
65298:1	18814:0	11334364:197
47308:1	111516:1	13668276:178
68222:2	26938:1	10833582:147
27216:1	32510:1	10278234:140
25276:1	47486:1	13389098:174
24316:1	32688:1	13629268:151
57324:1	35800:0	4064146:37
53342:2	31210:1	4478850:50
54850:2	33530:1	3983446:38
49272:5	45928:1	4277718:49
55240:1	46560:1	4551078:51
53882:2	18734:1	4415520:7636
53174:1	17296:0	4694572:1090
51956:1	29862:1	11469126:135
52796:1	51368:1	4471814:55
52202:2	74150:1	5405054:56
54110:1	74406:1	10134180:114
42442:1	75260:2	10490606:233
42092:2	75322:1	10524752:140
42670:1	51346:1	10287948:145
44056:2	51552:1	10008654:144
40294:1	50522:2	11513888:149
40824:1	51122:1	9714526:115
40638:1	54146:1	10271558:114

42980:1	54106:1	10197100:107
54804:1	47936:1	10216906:114
54616:1	41414:1	15405928:298
54530:1	83654:2	13542958:233
56382:1	83338:1	12809336:184
59006:1	82864:1	8547386:108
56288:1	63378:1	5870234:70
59992:1	47772:1	8511830:106
56938:1	28704:0	8023838:94
62984:1	53982:1	13169748:163
61164:1	45520:1	10959526:128
60422:1	48186:2	4666514:54
63612:1	46662:1	4724978:55
59800:0	42042:1	8009662:205
63004:1	37470:2	7957162:93
62160:2	77098:1	9372924:105
28314:1	68424:2	13817580:151
32176:1	78320:1	14888796:278
27716:1	43234:1	15967556:288
88750:1	48292:2	15708812:188
89464:2	82056:1	15543734:334
83212:1	33284:1	6517738:67
76610:2	54382:1	6522038:75
77170:3	66854:1	6289364:70
76222:2	77388:1	6323626:77
76106:2	89974:1	10899908:131
76538:2	78682:1	15760544:192
78438:3	5405970:60	18450422:231
76712:2	10341468:123	18687414:229
75026:1	6550524:66	5490060:150
75130:1	11189854:112	5571360:7296
77910:2	8862532:93	5862798:445
77828:2	7555958:79	5133320:57
78192:2	7514786:92	11459806:138
77574:5	6720450:84	12851042:145
77722:1	7434440:85	12096330:111
79100:1	8957808:98	13406354:151
79344:1	7507590:85	12135326:140
79604:1	6988458:73	4075070:45
76074:1	7492118:78	3554986:42
75748:1	7583010:89	12191926:147
75988:1	7454014:87	11004622:556
76302:1	6594814:84	6330482:81
76148:2	6994744:104	6818686:83
85624:1	9663924:130	6724976:85
113194:1	7256858:94	6168110:72
114042:2	6800764:84	6243892:72
113698:2	6547936:74	6192056:73
114092:1	6971994:80	2974734:30
114324:2	7003748:80	7773804:95

111986:1	6963934:79	7872498:92
51312:1	7013410:74	4920902:57
51642:1	4963590:53	9087046:94
51686:1	4081138:45	197648:1
48722:1	4115812:43	227678:2
45910:1	3969874:41	206956:2
77496:1	4302844:49	103620:1
80486:1	5488668:67	328384:2
75514:1	5509756:64	179916:1
43720:2	5452322:72	477034:4
48136:1	6725580:88	370336:3
48456:1	6715800:5888	332296:2
48826:1	6675396:440	149572:1
48918:1	6735474:862	362352:3
48994:0	7027374:69	302518:2
49152:1	7021162:67	541016:3
56002:1	7025284:65	329308:2
55202:1	7149252:64	319060:2
54576:1	4749396:45	321730:2
48564:1	13344134:119	769102:6
48766:1	13363246:168	743908:5
49158:1	17036610:193	709858:5
52226:1	19772504:192	383650:4
52324:1	21216700:282	329712:2
24398:1	20237470:260	713734:5
31984:1	15856590:191	385018:5
28752:1	16054486:292	626754:5
25846:0	16467528:160	367190:2
26380:0	16571838:205	252286:2
31788:1	16607306:238	480180:80
30342:0	17122368:217	509296:4
32766:1	16945832:203	276754:2
61034:1	17073104:177	279050:2
57582:1	16689550:318	224814:2
31548:1	16343552:196	256180:2
35016:1	14633800:167	220532:1
35362:1	13823006:145	541302:3
79410:2	15348030:181	231456:3
67296:1	14316634:144	255480:2
71878:2	12383414:111	278328:3
13082:0	12703060:272	498996:4
57384:3	12334052:155	525790:4
46800:1	12042596:137	324776:2
33238:0	12422418:118	443132:3
67274:1	12365384:130	200558:2
32166:1	15175656:173	199080:2
51534:1	14842732:172	378594:2
60154:1	15255090:152	244538:2
69858:1	15234808:159	186234:2
73918:1	15280362:278	330664:87

31798:2	15010404:139	381176:3
37048:1	14751434:151	257760:2
38708:1	14684642:151	195444:2
37374:2	14498462:137	262234:3
32912:1	12429048:136	224478:1
32532:1	14074652:154	226448:2
32270:1	3043506:33	503286:4
68280:2	14799166:141	480184:4
73886:2	14852298:248	478930:6
37512:1	14237000:172	509510:4
71760:2	14309718:162	651252:6
57122:1	14435934:107	806346:7
55540:2	11869480:125	820242:7
54024:1	14796318:187	736202:7
51504:2	14916800:176	562940:4
36242:1	14385908:157	585030:91
37064:1	13943284:369	376310:3
39512:1	6974476:83	576878:4
37266:1	6809794:78	562734:4
45324:1	6732850:72	328758:4
41542:2	6755740:70	364070:5
39940:1	6868574:70	391990:3
39662:1	6776682:72	216128:2
37852:2	1480588:17	172320:2
255692:2	8693078:92	174796:1
425540:3	9162986:99	222910:2
421728:3	8815362:91	236008:2
241848:2	7358368:74	418604:3
537284:3	8738510:102	147504:1
240824:2	9577448:113	128672:1
462018:3	10520008:8835	112242:1
507904:3	10340876:126	244136:1
257132:2	11574456:142	185924:2
519754:3	11168334:131	167678:3
630154:4	497558:5	172264:2
282194:2	211024:2	145004:1
498214:4	612262:3	205652:2
297978:2	517336:3	152188:1
371902:2	319008:2	301470:2
477728:4	450334:3	213410:1
489278:3	614634:3	168368:2
328056:2	224478:2	248294:2
490170:5	322300:3	160126:1
380330:2	383892:2	446112:3
488900:3	399118:3	440378:3
286816:1	362244:2	439056:3
324804:2	136198:2	
489246:3	896880:5	
451418:2	797082:5	
487410:3	295236:2	

428548:3	235170:2	
434708:3	279574:2	

EK-9: DOC bayt tekniğiyle manipölasyon verileri

133009:1211	17632:166	93945:980
12781:123	14891:129	277269:2523
15091:172	16856:148	304890:2629
15207:141	16983:151	3500090:30972
14762:130	15363:141	4787734:42763
14909:135	18102:156	20084:180
11022:110	61896:555	118411:1047
12623:115	41394:363	22077:195
19308:170	14991:135	118434:1026
118138:1035	15523:137	24663:221
21984:187	642160:5625	20036:186
117861:1013	17023:157	118426:1075
19174:198	16733:152	23340:220
27224:284	17805:198	19590:175
18901:177	17805:177	118461:1051
118285:1099	742368:6813	23456:212
25021:201	742102:6472	13332:122
117540:1027	2364650:20326	16098:146
18127:183	18125:155	20096:181
26715:229	12045:102	3717823:33254
19009:152	12681:112	2804969:24934
117953:1025	47414:392	13028:120
24212:219	45933:388	2011583:17521
19248:166	14597:132	14626:129
118088:1022	16180:135	13621:123
24137:220	17343:152	19016:169
117971:1036	56359:512	12940:116
19859:175	55739:485	351694:3138
25183:211	47207:413	412548:3837
20041:166	1319017:11671	18251:166
118389:1015	17241:155	15194:136
23673:186	48533:424	13179:123
19379:156	33710:304	13282:115
117939:999	305269:2592	141179:1284
23720:212	152602:1273	254888:2323
26813:244	14793:134	14164:128
17824:156	15640:143	75758:735
118107:1022	240672:2159	15573:154
19695:185	40073:350	26250:239
24566:215	14915:130	63679:586
19067:182	35283:306	16320:150
118127:1020	35824:312	47592:434
23514:199	13594:131	152615:1340
19388:169	751994:6445	11277:106
117948:1017	16544:145	112686:1010
24542:222	14583:124	12311:119
118393:1033	1443838:12486	66083:629
24614:233	27380:228	14042:126

20037:189	536738:4361	121309:1063
23573:208	253860:2023	14903:137
118372:1021	19891:166	14194:131
19297:166	1584958:12907	550396:4916
118184:1012	1583672:13666	18478:165
24072:211	23321:196	16217:149
20084:178	13502:113	18181:166
118411:1018	12554:104	19342:172
24607:217	316129:2742	19416:169
29344:257	310381:2718	52209:444
13187:114	51127:462	51466:453
25148:216	54545:517	59119:524
12816:114	35218:302	13301:118
125572:1073	35255:279	16683:152
460344:3976	419815:3591	12677:113
23693:210	4905:44	12856:117
13151:115	17857:150	12717:113
14082:125	16563:140	12792:124
12124:130	106376:930	12505:116
13257:137	15799:145	1846520:16790
96387:805	26868:255	22818:202
14071:129	56524:505	149730:1290
13201:171	228131:2018	149365:1318
13269:116	243673:2157	204837:1860
13291:116	37217:312	45935:405
21507:204	170387:1513	268460:2367
13237:116	58825:544	573740:5145
14459:125	71403:634	41322:370
12553:110	12471:109	22932:208
33340:329	13344:107	22913:204
65695:573	18881:155	16297:151
1263744:12220	22090:194	403096:3551
11352:104	22090:209	13537:124
12211:107	211643:1822	12685:116
15507:138	35280:325	34865:306
12369:112	14411:164	15148:136
13005:119	23519:206	12505:118
11550:108	121458:1160	11681:104
12037:109	17914:156	37867:338
2425617:21623	260650:2377	35622:341
192087:1723	11991:128	12103:106
14623:136	814367:7080	61902:528
14325:111	227879:1949	19651:170
17229:146	258896:2161	14176:130
15375:162	20245:179	19439:171
14134:135	117642:1008	94739:784
14294:129	47979:417	13377:118
16194:148	137954:1141	16451:143
20021:211	12271:99	9497643:86044
274402:2546	12343:98	15552:143

573922:5008	12475:99	12834:118
192620:1656	12381:98	14012:133
37222:304	612090:5104	13078:117
14135:126	3727206:32638	44053:436
276727:2377	35319:305	34794:304
54296:471	35220:305	33967:306
87088:756	30351:265	463846:4220
444800:3849	30373:274	33920:304
20425:182	30327:264	201265:1974
11995:109	13422:125	16378:146
14477:131	19572:168	31024:285
23149:206	31298:273	13103:120
25159:244	3101530:29035	27243:264
192087:1674	13768:131	274861:2680
15168:133	49368:492	13754:136
2801086:24824	12664:139	40458:360
1281827:11164	211435:2132	13237:128
17091:149	12005:113	17153:159
35234:304	142555:1183	15943:143
35224:310	12323:96	17541:268
13021:122	14123:112	17437:332
13849:127	13126:118	224011:2108
14719:140	35227:291	74399:649
13656:121	35715:315	268136:2515
14562:129	31817:274	39831:370
11917:107	12183:116	58198:525
12980:127	35831:310	130766:1160
25514:225	12601:112	16131:205
12810:113	229063:1962	210186:1949
2475907:22225	5696496:49004	276785:2597
25762:224	14014:124	966718:8528
15270:132	14729454:135808	594458:5133
118138:1022	23314655:215296	4508:43
18385:169	23311589:216256	14601:131
118331:1052	64544:583	209272:1815
23060:216	31747:289	476303:4362
21762:208	35600:348	182259:1603
117127:1034	12739:129	16193:146
18625:170	26385:255	16184:145
16222:152	12310:131	301789:2830
286869:2588	12319:134	75602:744
27224:239	54567:538	15921:160
117176:1045	11890:123	117546:1024
18348:284	15712:149	24072:211
18302:169	83543:819	15331:138
117578:1112	35269:356	13792:130
117057:1118	13999:158	17572:171
17918:165	93677:944	879606:7792
18520:218	12463:128	192755:1748
117584:1200	118616:1397	13279:122

117600:1201	118616:1236	33742:307
19268:167	268839:2677	683075:6018
18796:183	70951:631	958057:8920
117564:1156	2562792:22553	1492842:13557
17821:198	1148247:9619	24012:212
117585:1184	23820:207	23573:203
18025:193	23514:213	118220:1037
117941:1185	19718:175	18406:166
23372:208	117962:1095	118346:1073
18803:191	24127:214	23329:240
117529:1139	117609:1036	18692:175
24566:251	18502:164	19491:172
18455:189	117610:1033	
117559:1115	118276:1069	

EK-10: DOC ara bellek tekniğiyle manipölasyon verileri

133009:22	18302:1	30327:1
12781:3	117578:2	13422:1
15091:2	117057:3	19572:1
15207:1	17918:1	31298:1
14762:2	18520:1	3101530:66
14909:2	117584:2	13768:1
11022:1	117600:4	49368:1
12623:2	19268:1	12664:1
19308:2	18796:1	211435:5
118138:5	117564:3	12005:1
21984:1	17821:1	142555:3
117861:5	117585:4	12323:1
19174:2	18025:1	14123:1
27224:3	117941:4	13126:1
18901:2	23372:1	35227:1
118285:5	18803:1	35715:1
25021:1	117529:3	31817:2
117540:5	24566:2	12183:5
18127:1	18455:1	35831:1
26715:5	117559:4	12601:0
19009:2	23514:1	229063:8
117953:4	19718:1	5696496:138
24212:1	117962:3	14014:1
19248:1	24127:1	14729454:297
118088:4	117609:4	23314655:637
24137:1	18502:1	23311589:460
117971:4	117610:3	64544:1
19859:2	118276:5	31747:2
25183:2	19491:1	35600:1
20041:1	23573:2	12739:1
118389:5	118220:3	26385:1
23673:2	18406:1	12310:1
19379:3	118346:4	12319:0
117939:4	23329:2	54567:1
23720:2	18692:1	11890:1
26813:3	117546:3	15712:1
17824:2	24072:2	83543:2
118107:4	15331:1	35269:1
19695:2	13792:1	13999:1
24566:2	17572:1	93677:2
19067:3	879606:20	12463:1
118127:8	192755:5	118616:3
23514:2	13279:1	118616:2
19388:2	33742:1	268839:5
117948:7	683075:15	70951:2
24542:2	958057:20	2562792:51
118393:5	1492842:33	1148247:22
24614:2	24012:1	23820:1

20037:4	17632:1	12103:1
23573:2	14891:1	61902:2
118372:3	16856:1	19651:1
19297:1	16983:1	14176:1
118184:3	15363:0	19439:1
24072:2	18102:1	94739:3
20084:2	61896:2	13377:1
118411:2	41394:2	16451:1
24607:1	14991:1	9497643:190
29344:1	15523:1	15552:2
13187:1	642160:14	12834:2
25148:2	17023:1	14012:1
12816:0	16733:1	13078:2
125572:4	17805:0	44053:2
460344:10	17805:0	34794:2
23693:1	742368:15	33967:2
13151:1	742102:16	463846:13
14082:1	2364650:70	33920:2
12124:1	18125:1	201265:7
13257:1	12045:1	16378:1
96387:2	12681:1	31024:1
14071:1	47414:2	13103:2
13201:1	45933:1	27243:2
13269:1	14597:1	274861:7
13291:1	16180:1	13754:3
21507:1	17343:1	40458:2
13237:0	56359:2	13237:1
14459:1	55739:2	17153:2
12553:1	47207:1	15943:1
33340:3	1319017:27	17541:2
65695:2	17241:1	17437:1
1263744:41	48533:2	224011:7
11352:1	33710:1	74399:3
12211:1	305269:8	268136:7
15507:2	152602:4	39831:2
12369:1	14793:1	58198:2
13005:1	15640:1	130766:4
11550:1	240672:5	16131:2
12037:2	40073:1	210186:7
2425617:59	14915:1	276785:8
192087:5	35283:1	966718:22
14623:2	35824:2	594458:16
14325:1	13594:1	4508:1
17229:2	751994:17	14601:1
15375:2	16544:1	209272:8
14134:1	14583:1	476303:12
14294:1	1443838:30	182259:6
16194:1	27380:2	16193:2
20021:1	536738:11	16184:1
274402:6	253860:5	301789:7

573922:14	19891:0	75602:3
192620:4	1584958:32	15921:1
37222:1	1583672:34	93945:3
14135:1	23321:1	277269:8
276727:6	13502:1	304890:8
54296:2	12554:1	3500090:83
87088:3	316129:6	4787734:141
444800:9	310381:7	20084:3
20425:2	51127:2	118411:7
11995:2	54545:1	22077:3
14477:1	35218:1	118434:19
23149:1	35255:1	24663:4
25159:1	419815:8	20036:3
192087:4	4905:1	118426:6
15168:1	17857:1	23340:2
2801086:71	16563:1	19590:1
1281827:29	106376:3	118461:5
17091:1	15799:1	23456:1
35234:1	26868:1	13332:1
35224:1	56524:2	16098:2
13021:1	228131:5	20096:6
13849:1	243673:6	3717823:74
14719:1	37217:2	2804969:57
13656:1	170387:5	13028:1
14562:1	58825:3	2011583:42
11917:1	71403:3	14626:2
12980:1	12471:1	13621:1
25514:1	13344:0	19016:1
12810:1	18881:1	12940:1
2475907:55	22090:1	351694:8
25762:2	22090:1	412548:11
15270:1	211643:6	18251:1
118138:3	35280:1	15194:1
18385:1	14411:1	13179:2
118331:3	23519:1	13282:1
23060:1	121458:4	141179:5
21762:2	17914:1	254888:7
117127:2	260650:6	14164:2
18625:0	11991:1	75758:3
16222:1	814367:20	15573:1
286869:6	227879:7	26250:1
27224:1	258896:6	63679:2
117176:3	20245:0	16320:1
18348:2	117642:3	47592:2
11277:1	47979:2	152615:5
112686:3	137954:3	12856:1
12311:1	12271:1	12717:1
66083:3	12343:0	12792:2
14042:1	12475:1	12505:1
121309:4	12381:1	1846520:40

14903:1	612090:14	22818:2
14194:1	3727206:82	149730:6
550396:14	35319:2	149365:6
18478:1	35220:1	204837:7
16217:1	30351:1	45935:2
18181:1	30373:1	268460:8
19342:1	573740:15	13537:1
19416:2	41322:1	12685:0
52209:2	22932:2	34865:2
51466:3	22913:1	15148:0
59119:3	16297:2	12505:0
13301:1	403096:11	35622:2
16683:1	11681:1	
12677:2	37867:2	

EK-11: DOC bayt tekniği tersine manipölasyon verileri

266022:1234	48028:178	39306:164
25566:108	35268:132	28356:114
30186:126	29786:112	38882:172
30418:120	33716:124	189482:717
29528:118	33970:143	26758:112
29822:132	30730:129	32906:125
25250:115	36208:191	18995290:71822
38620:160	123796:489	31108:120
236280:972	82792:335	25672:104
43972:186	29986:113	28028:112
235726:950	31050:126	26160:109
38352:168	1284324:4921	88110:338
54452:239	34050:174	69592:295
37806:179	33470:198	67938:276
236574:984	35614:154	927696:3515
50046:196	35614:146	67844:258
235084:1017	1484740:6104	402534:1509
36258:144	1484208:5848	32760:126
53434:253	4729304:21151	62052:240
38022:191	36254:144	26210:104
235910:1084	24094:101	54490:209
48428:192	25366:99	549726:2063
38500:164	94832:372	27512:111
236180:1056	91870:373	80920:317
48278:240	29198:151	26478:112
235946:1032	32364:140	34310:137
39722:180	34690:170	31890:121
50370:211	112722:452	35086:137
40086:166	111482:517	34878:144
236782:926	94418:413	448026:1768
47350:183	2638038:11163	148802:598
38762:147	34486:145	536276:2043
235882:920	97070:392	79666:319
47444:176	67424:266	116400:447
53630:217	610542:2547	261536:1048
35652:158	305208:1392	32266:125
236218:922	29590:135	420376:1612
39394:161	31284:135	553574:2236
49136:203	481348:2133	1933440:7178
38138:145	80150:366	1188920:4535
236258:925	29834:205	9020:40
47032:178	70570:294	29206:109
38780:153	71652:316	418548:1545
235900:924	27192:278	952610:3703
49088:182	1503992:6356	364522:1426
236790:913	33092:143	32390:127
49232:276	29170:138	32372:122
40078:157	2887680:12523	603582:2338

47150:209	54764:321	151208:574
236748:908	1073480:6086	31846:126
38598:169	507724:2483	187894:701
236372:902	39786:158	554542:2139
48148:195	3169920:13835	609784:2269
22048:87	3167348:14009	7000184:26165
40172:152	46646:256	9575472:36448
236826:929	27008:135	40172:157
49218:197	25112:148	236826:876
58692:217	632262:2663	44158:173
26378:105	620766:2457	236872:874
25636:103	102258:400	49330:198
251148:967	109094:457	40076:147
920692:3586	70440:341	236856:895
47390:175	70514:289	46684:170
50300:184	839634:3224	39184:142
26306:99	9814:56	236926:891
24252:115	35718:139	46916:170
28168:127	33130:119	26668:100
26518:124	212756:783	32200:122
192778:750	31602:116	40196:163
26406:117	53740:195	7435650:27456
28146:123	113052:408	5609942:20819
26542:102	456266:1746	26060:114
26586:100	487350:1910	4023170:15067
43018:157	74438:282	29256:116
26478:106	340778:1318	27246:106
28922:123	117654:486	38036:149
25110:99	142810:529	25884:97
66684:279	24946:100	703392:2640
131394:500	26692:96	825100:3042
2527492:10446	37766:136	36506:143
22708:214	44184:186	30392:113
24426:100	44184:161	26362:100
31018:134	423290:1571	26568:102
24742:97	70564:257	282362:1066
26014:115	28826:108	509780:1894
23104:97	47042:170	28332:113
24078:96	242920:889	151520:555
4851238:18776	35832:134	31150:121
384178:1459	521304:1853	52504:197
29250:116	23986:97	127362:493
28654:109	1628738:5817	32644:122
34462:133	455762:1640	95188:353
30754:119	517796:1886	305234:1146
28272:117	40494:152	22558:90
28592:119	235288:859	225376:843
32392:124	95962:349	24626:99
40046:153	275912:1030	132170:492
548808:2098	24546:91	28088:111

1147848:4322	24690:93	242622:922
385244:1457	24954:91	29810:112
74448:284	24766:91	28392:110
28274:109	1224184:4550	1100796:4051
553458:2215	7454416:28023	36960:147
108596:470	70642:270	32438:121
174180:670	70444:251	36366:134
889604:3474	60706:218	38688:144
40854:164	60750:219	38836:148
23994:91	60658:254	104422:407
28958:110	26848:101	102936:394
46302:173	39148:150	118242:448
50322:190	62600:231	26606:107
384178:1452	6203064:23608	33370:124
30340:117	27540:117	25358:99
5602176:24242	98740:366	25716:97
2563658:14081	25332:111	25438:95
34186:160	422874:1570	25588:96
70472:302	24014:94	25014:94
70452:305	285114:1059	3693044:13894
26046:125	24650:95	45640:172
27702:114	28250:107	299464:1157
29442:148	26256:101	298734:1174
27316:119	70458:267	409678:1569
29128:122	71434:267	91874:412
23838:103	63638:268	536924:2019
25964:107	24370:94	1147484:4182
51032:215	71666:271	82648:316
25624:108	25206:95	45868:171
4951818:24672	458130:1701	45830:170
51528:218	11392996:43229	32598:135
30544:117	28032:128	806196:3039
236280:933	29458912:113558	27078:109
36774:150	46629314:178634	25374:102
236666:978	46623182:180385	69734:263
46124:191	129092:511	30300:115
43528:171	63498:243	25014:97
234258:889	71204:281	23366:89
37254:141	25482:105	75738:293
32448:127	52774:203	71248:280
573742:2149	24624:97	235224:889
54452:205	24642:100	236556:981
234356:883	109138:412	38986:164
36700:138	23784:120	47150:178
36608:136	31428:129	236444:1006
235160:896	167090:632	36816:153
234118:902	70542:285	236696:1074
35840:138	28002:109	46662:222
37044:142	187358:714	37388:165
235172:901	24930:106	235096:935

235204:907	237236:898	48148:187
38540:159	237236:924	30666:130
37596:153	537682:1997	27588:111
235132:893	141906:529	35148:137
35646:148	5125588:19481	1759216:6829
235174:899	2296498:8876	385514:1462
36054:145	47644:188	26562:103
235886:906	24210:97	67488:254
46748:191	123808:484	1366154:5283
37610:144	39440:163	1916118:7206
235062:1066	235928:957	2985688:11816
49136:196	48258:190	47032:180
36914:145	235222:902	
235122:957	37008:143	

EK-12: DOC ara bellek tekniği tersine manipölasyon verileri

266022:84	48028:1	151208:1
25566:2	35268:2	31846:1
30186:3	29786:1	187894:1
30418:1	33716:1	554542:4
29528:2	33970:2	609784:5
29822:4	30730:1	7000184:54
25250:3	36208:1	9575472:88
38620:4	123796:2	40172:1
236280:12	82792:2	236826:1
43972:3	29986:1	44158:1
235726:12	31050:1	236872:3
38352:3	1284324:12	49330:1
54452:4	34050:1	40076:1
37806:2	33470:1	236856:2
236574:11	35614:1	46684:1
50046:4	35614:1	39184:1
235084:11	1484740:12	236926:2
36258:2	1484208:12	46916:1
53434:7	4729304:68	26668:1
38022:2	36254:1	32200:0
235910:10	24094:1	40196:1
48428:2	25366:1	7435650:69
38500:1	94832:1	5609942:60
236180:3	91870:1	26060:0
48278:1	29198:1	4023170:41
235946:3	32364:2	29256:1
39722:1	34690:2	27246:1
50370:2	112722:1	38036:1
40086:1	111482:2	25884:0
236782:2	94418:1	703392:5
47350:1	2638038:30	825100:5
38762:1	34486:1	36506:1
235882:2	97070:2	30392:0
47444:2	67424:1	26362:1
53630:1	610542:4	26568:1
35652:1	305208:3	282362:2
236218:3	29590:1	509780:4
39394:2	31284:3	28332:0
49136:1	481348:3	151520:2
38138:2	80150:2	31150:1
236258:4	29834:0	52504:1
47032:1	70570:1	127362:2
38780:2	71652:2	32644:0
235900:4	27192:0	95188:1
49088:1	1503992:14	305234:3
236790:4	33092:1	22558:0
49232:3	29170:1	225376:2
40078:2	2887680:30	24626:1

47150:1	54764:1	132170:2
236748:2	1073480:8	28088:1
38598:1	507724:5	242622:2
236372:3	39786:0	29810:1
48148:1	3169920:41	28392:0
22048:1	3167348:36	1100796:9
40172:1	46646:1	36960:1
236826:2	27008:0	32438:1
49218:1	25112:0	36366:1
58692:1	632262:8	38688:1
26378:1	620766:5	38836:1
25636:0	102258:2	104422:1
251148:2	109094:2	102936:1
920692:7	70440:1	118242:1
47390:1	70514:1	26606:1
50300:2	839634:6	33370:0
26306:1	9814:1	25358:1
24252:1	35718:1	25716:0
28168:1	33130:2	25438:0
26518:0	212756:3	25588:1
192778:2	31602:1	25014:1
26406:1	53740:1	3693044:33
28146:1	113052:2	45640:1
26542:0	456266:5	299464:3
26586:2	487350:5	298734:3
43018:0	74438:1	409678:3
26478:0	340778:3	91874:2
28922:1	117654:1	536924:4
25110:0	142810:3	1147484:8
66684:2	24946:1	82648:1
131394:1	26692:1	45868:1
2527492:33	37766:1	45830:1
22708:1	44184:0	32598:1
24426:1	44184:1	806196:6
31018:1	423290:3	27078:1
24742:1	70564:1	25374:0
26014:1	28826:0	69734:2
23104:1	47042:1	30300:1
24078:1	242920:3	25014:1
4851238:50	35832:1	23366:1
384178:3	521304:4	75738:1
29250:0	23986:0	71248:1
28654:0	1628738:13	36054:1
34462:0	455762:4	235886:4
30754:1	517796:4	46748:1
28272:1	40494:0	37610:1
28592:1	235288:2	235062:4
32392:1	95962:1	49136:1
40046:0	275912:2	36914:1
548808:4	24546:1	235122:3

1147848:9	24690:1	47032:2
385244:3	24954:1	39440:1
74448:1	24766:1	235928:3
28274:1	1224184:8	48258:1
553458:3	7454416:88	235222:2
108596:1	70642:2	37008:0
174180:2	70444:1	235224:2
889604:5	60706:2	236556:5
40854:1	60750:1	38986:1
23994:1	60658:1	47150:1
28958:1	26848:1	236444:2
46302:1	39148:1	36816:0
50322:1	62600:1	236696:2
384178:3	6203064:62	46662:1
30340:1	27540:0	37388:1
5602176:63	98740:1	235096:2
2563658:25	25332:1	48148:1
34186:1	422874:4	30666:1
70472:1	24014:1	27588:0
70452:1	285114:2	35148:1
26046:1	24650:0	1759216:11
27702:1	28250:1	385514:3
29442:0	26256:1	26562:1
27316:1	70458:1	67488:1
29128:0	71434:1	1366154:9
23838:1	63638:1	1916118:13
25964:1	24370:1	2985688:44
51032:1	71666:1	80920:1
25624:1	25206:1	26478:0
4951818:50	458130:4	34310:1
51528:1	11392996:119	31890:0
30544:0	28032:1	35086:1
236280:2	29458912:315	34878:0
36774:0	46629314:391	448026:4
236666:1	46623182:470	148802:1
46124:0	129092:1	536276:4
43528:1	63498:1	79666:1
234258:1	71204:0	116400:1
37254:0	25482:1	261536:2
32448:1	52774:1	32266:1
573742:4	24624:1	420376:2
54452:1	24642:0	553574:3
234356:2	109138:2	1933440:13
36700:1	23784:0	1188920:8
36608:1	31428:1	9020:1
235160:2	167090:2	29206:0
234118:3	70542:1	418548:3
35840:1	28002:0	952610:6
37044:1	187358:2	364522:4
235172:2	24930:1	32390:0

235204:2	237236:1	32372:0
38540:2	237236:3	603582:5
37596:1	537682:3	67938:1
235132:2	141906:2	927696:6
35646:1	5125588:56	67844:0
235174:2	2296498:27	402534:4
26758:0	47644:0	32760:1
32906:1	24210:1	62052:0
18995290:165	123808:2	26210:1
31108:1	39306:0	54490:1
25672:1	28356:1	549726:4
28028:0	38882:1	27512:1
26160:1	189482:1	
88110:1	69592:1	

EK-13: XLSX bayt tekniğiyle manipölasyon verileri

19396:230	17635:140	5147:40
30694:324	15683:138	4891:39
5109:65	17497:144	4665:38
4982:50	16853:142	5167:48
5318:45	17246:141	9088:82
8401:85	18408:154	5203:44
10294:98	29997:246	4983:46
11566:98	16527:139	5326:47
591329:5110	16068:146	33662:272
61707:521	16489:142	5369:42
10744:115	17018:142	11043:85
11520:96	247915:2011	5091:39
13554:109	339434:2805	14125:106
83826:684	14224424:118457	17648:141
266312:2128	15687197:135584	4920:39
12313:105	9759:89	5297:41
1210884:9388	62569:561	21831:191
4900:43	15063:133	9487:85
90259:706	68939:608	24853:213
17942:164	4999:44	5146:42
17998:151	4676:42	4860:44
16440:143	4916:44	19224:148
16745:138	4945:47	17358:128
19979:159	4809:40	16240:121
16652:142	5839:54	15911:122
17056:132	117344:1261	21303:182
19206:153	298541:2912	4791:55
17630:154	10802:86	5489:57
18046:158	1086702:8485	4944:44
17019:134	14637:120	4876:41
16640:129	5120:181	5124:40
16937:142	19998:156	5253:45
17250:138	16269:123	5196:41
16744:136	5214:42	4834:38
17798:146	5092:40	27572:229
21303:185	8728:65	5287:45
19521:153	8733:66	4925:41
17044:136	8542:66	4830:42
16532:139	17592:129	7179:62
16860:136	4933:43	11269:104
16916:139	21281:178	9687:74
16472:139	4781:48	10093:77
17120:139	4867:50	17867:154
19956:166	4837:40	5033:42
18176:150	5099:41	5123:40
		5159:40

EK-14: XLSX ara bellek tekniğiyle manipölasyon verileri

19396:10	16853:1	17497:2
30694:4	17246:2	5147:0
5109:2	18408:1	4891:1
4982:2	29997:2	4665:0
5318:1	16527:1	5167:1
8401:3	16068:1	9088:0
10294:2	16489:1	5203:1
11566:2	17018:1	4983:0
591329:34	247915:5	5326:1
61707:3	339434:8	33662:1
10744:1	14224424:300	5369:0
11520:1	15687197:347	11043:1
13554:1	9759:1	5091:0
83826:4	62569:2	14125:0
266312:9	15063:1	17648:1
12313:1	68939:2	4920:0
1210884:29	4999:1	5297:0
4900:1	4676:0	21831:1
90259:5	4916:1	9487:0
17942:1	4945:0	24853:1
17998:2	4809:0	5146:1
16440:1	5839:0	4860:0
16745:1	117344:2	19224:1
19979:1	298541:7	17358:1
16652:1	10802:1	16240:1
17056:1	1086702:28	15911:0
19206:1	14637:1	21303:0
17630:1	5120:0	4791:1
18046:1	19998:0	5489:1
17019:1	16269:1	4944:0
16640:1	5214:1	4876:1
16937:1	5092:1	5124:0
17250:1	8728:1	5253:2
16744:1	8733:0	5196:1
17798:1	8542:1	4834:0
21303:1	17592:1	27572:1
19521:1	4933:0	5287:1
17044:0	21281:1	4925:1
16532:1	4781:0	4830:0
16860:0	4867:1	7179:0
16916:0	4837:1	11269:1
16472:0	5099:1	5159:0
17120:0	9687:0	
19956:1	10093:1	
18176:1	17867:1	
17635:0	5033:1	
15683:1	5123:1	

EK-15: XLSX bayt tekniği tersine manipölasyon verileri

38796:299	31370:127	10322:44
61392:617	34998:136	10298:49
10222:67	33710:127	9786:42
9968:89	34496:139	9334:40
10640:69	36820:151	10338:43
16806:113	59998:255	18180:77
20592:109	33058:143	10410:42
23136:102	32140:123	9970:41
1182662:4701	32982:127	10656:46
123418:504	34040:135	67328:258
21492:91	495834:1973	10742:50
23044:193	678872:2490	22090:87
27112:112	28448852:109097	10186:42
167656:682	31374398:120174	28254:117
532628:2173	19522:84	35300:139
24630:164	125142:496	9844:42
2421772:9902	30130:144	10598:46
9804:52	137882:542	43666:175
180522:728	10002:41	18978:77
35888:149	9356:39	49710:195
36000:147	9836:41	10296:43
32884:133	9894:49	9724:42
33494:138	9622:40	38452:158
39962:170	11682:50	34720:139
33308:137	234692:906	32484:137
34116:134	597086:2282	31826:126
38416:142	21608:88	42610:175
35264:133	2173408:8247	9586:41
36096:139	29278:114	10982:45
34042:134	10244:43	9892:43
33284:133	40000:154	9756:40
33878:151	32542:135	10252:40
34504:139	10432:44	10510:44
33492:152	10188:44	10396:43
35600:147	17460:72	9672:44
42610:168	17470:72	55148:229
39046:155	17088:71	10578:45
34092:138	35188:138	9854:46
33068:139	9870:41	9664:39
33724:134	42566:177	14362:59
33836:133	9566:38	22542:86
32948:128	9738:41	35738:142
34244:142	9678:40	10070:41
39916:177	10202:44	10250:43
36356:143	19378:75	
35274:146	20190:87	

EK-16: XLSX ara bellek tekniği tersine manipölasyon verileri

38796:73	36820:1	9786:1
61392:4	59998:1	9334:1
10222:1	33058:2	10338:0
9968:2	32140:1	18180:1
10640:1	32982:1	10410:1
16806:3	34040:1	9970:1
20592:2	495834:3	10656:1
23136:1	678872:6	67328:1
1182662:21	28448852:226	10742:3
123418:4	31374398:207	22090:4
21492:3	19522:1	10186:1
23044:2	125142:1	28254:1
27112:2	30130:1	35300:1
167656:3	137882:1	9844:2
532628:8	10002:1	10598:2
24630:2	9356:1	43666:2
2421772:21	9836:0	18978:1
9804:2	9894:1	49710:0
180522:5	9622:1	10296:1
35888:1	11682:1	9724:1
36000:2	234692:17	38452:1
32884:1	597086:4	34720:1
33494:1	21608:1	32484:0
39962:1	2173408:12	31826:1
33308:1	29278:0	42610:1
34116:1	10244:1	9586:1
38416:1	40000:0	10982:0
35264:1	32542:0	9892:0
36096:1	10432:1	9756:4
34042:2	10188:1	10252:1
33284:1	17460:0	10510:1
33878:1	17470:1	10396:1
34504:1	17088:0	9672:1
33492:1	35188:2	55148:1
35600:1	9870:0	10578:0
42610:1	42566:0	9854:1
39046:1	9566:1	9664:1
34092:1	9738:1	14362:1
33068:1	9678:0	22542:1
33724:1	10202:1	35274:1
33836:1	19378:1	31370:1
32948:0	20190:0	34998:1
34244:1	35738:1	33710:1
39916:0	10070:1	34496:1
36356:1	10250:1	10322:1
		10298:1

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Mustafa TAKAOĞLU

ÖĞRENİM DURUMU

- **Lisans** : İstanbul Aydın Üniversitesi
Mimarlık-Mühendislik Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)
- **Yüksek Lisans** : İstanbul Aydın Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Bilgisayar Mühendisliği

MESLEKİ DENEYİM

01.2019- Devam Ediyor İstanbul Aydın Üniversitesi

Araştırma görevlisi olarak İstanbul Aydın Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce) Bölümünde göreve başlamıştır. Geçen süreç içerisinde 17 akademik yayın çalışmasında bulunmuştur. 400’den fazla bilgisayar mühendisliği öğrencilerine akademik danışmanlık yapmıştır. Bilgisayar Mühendisliği MÜDEK Sertifikasyon süreçlerinde gerekli çalışmaları yürütmüştür. İstanbul Aydın Üniversitesi Blokzincir Uygulama ve Araştırma Merkezinin kuruluş süreçlerinde görev almış ve merkezin müdür yardımcılığı görevini sürecin başlangıcından bu yana sürdürmektedir.

Yabancı Diller

İngilizce

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER

- Takaoğlu M., Özyavaş A., Ajlouni N. M. M., Alshahrani A., Alkasesbeh B., (2021), A Novel and Robust Hybrid Blockchain and Steganography Scheme, Applied Sciences-Basel, 11(22), 1-19., DOI: 10.3390/app112210698. (Doktora yayın şartının sağlanması amacıyla Lisansüstü Enstitüsünce tezimizden türetilen yayın olarak kayda alınmıştır.)

- Takaoğlu M., Ajlouni N. M. M., Özyavaş A., Hameed A. A., (2021), Blokzincir Temelli Milli Bağış Zinciri Projesi, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar ve Yenilikçi Çalışmalar Sempozyumu, 344-369.
- Takaoğlu M., Özyavaş A., Ajlouni N. M. M., (2021), AviChainDB: Blockchain Integration on Aviation Databases, OSTIV Meteorological Panel 2021.
- Takaoğlu F., Takaoğlu M., (2020), Yazıcı Steganografisi ve Sarı Nokta Analizinin Günümüzde Geçerliliği, Yeni Medya Elektronik Dergisi, 4(3), 186-194., DOI:10.17932/IAU.EJNM.25480200.2020/ejnm_v4i3004.
- Takaoğlu F., Takaoğlu M., (2019), Yazıcı Steganografisi ve Sarı Nokta Analizi - Bir Mini Derleme, ArtGRID - Journal of Architecture Engineering and Fine Arts, 1(1), 25-35.
- Takaoğlu M., Özer Ç., Parlak E., (2019), Blokzinciri Teknolojisi ve Türkiye'deki Muhtemel Uygulanma Alanları, Uluslararası Doğu Anadolu Fen Mühendislik ve Tasarım Dergisi, 1(2), 260-295.
- Takaoğlu M., Güneş A., (2019), Yükseköğretimde Blokzincir Teknolojisi, 5th International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology- ICDET.
- Şahin F., Çevik T., Takaoğlu M., (2021), Review of the Literature on the Steganography Concept, International Journal of Computer Applications (IJCA), 183(2), 38-46.
- İşler B., Takaoğlu M., Küçükali U. F., (2019), Blokzincir ve Kripto Paraların İnsanlığa Etkileri, e-Journal of New Media, 3(2), 71-83., DOI:10.17932/IAU.EJNM.25480200.2019.3/2.71-83.
- Ajlouni N. M. M., Özyavaş A., Takaoğlu M., (2021), A Survey of Artificial Intelligence Driven Blockchain Technology: Blockchain Intelligence, Manchester Journal of Artificial Intelligence and Applied Sciences, 2(1).

